

VÝVOJ OBYVATELSTVA V KRAJÍCH ČESKÉ REPUBLIKY

2018

Obyvatelstvo

Praha, 17. 10. 2019

Kód publikace: 130157-19

Č. j.: CSU-03573/2019-61

Zpracoval: Odbor statistiky obyvatelstva

Ředitel odboru: Mgr. Robert Šanda

Kontaktní osoba: Mgr. Michaela Němečková, e-mail: michaela.nemeckova@czso.cz

Zajímají Vás nejnovější údaje o inflaci, HDP, obyvatelstvu, průměrných mzdách a mnohé další? Najdete je na stránkách ČSÚ na internetu: www.czso.cz

KONTAKTY V ÚSTŘEDÍ

Český statistický úřad | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 051 111 | www.czso.cz

Oddělení informačních služeb | tel.: 274 052 304, 274 052 451 | e-mail: infoservis@czso.cz

Prodejna publikací ČSÚ | tel.: 274 052 361 | e-mail: prodejna@czso.cz

Evropská data (ESDS), mezinárodní srovnání | tel.: 274 052 347, 274 052 757 | e-mail: esds@czso.cz

Ústřední statistická knihovna | tel.: 274 052 361 | e-mail: knihovna@czso.cz

INFORMAČNÍ SLUŽBY V REGIONECH

Hl. m. Praha | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 052 673, 274 054 223
e-mail: infoservispraha@czso.cz | www.praha.czso.cz

Středočeský kraj | Na padesátém 81, 100 82 Praha 10, tel.: 274 054 175
e-mail: infoservisstc@czso.cz | www.stredocesky.czso.cz

České Budějovice | Žižkova 1, 370 77 České Budějovice, tel.: 386 718 440
e-mail: infoserviscb@czso.cz | www.cbudejovice.czso.cz

Plzeň | Slovanská alej 36, 326 64 Plzeň, tel.: 377 612 108, 377 612 145
e-mail: infoservisplzen@czso.cz | www.plzen.czso.cz

Karlovy Vary | Závodní 360/94, 360 06 Karlovy Vary, tel.: 353 114 529, 353 114 525
e-mail: infoserviskv@czso.cz | www.kvary.czso.cz

Ústí nad Labem | Špálova 2684, 400 11 Ústí nad Labem, tel.: 472 706 176, 472 706 121
e-mail: infoservisul@czso.cz | www.ustinadlabem.czso.cz

Liberec | Nám. Dr. Edvarda Beneše 585/26, 460 01 Liberec 1, tel.: 485 238 811
e-mail: infoservislbc@czso.cz | www.liberec.czso.cz

Hradec Králové | Myslivečkova 914, 500 03 Hradec Králové 3, tel.: 495 762 322, 495 762 317
e-mail: infoservishk@czso.cz | www.hradeckralove.czso.cz

Pardubice | V Ráji 872, 531 53 Pardubice, tel.: 466 743 480, 466 743 418
e-mail: infoservispa@czso.cz | www.pardubice.czso.cz

Jihlava | Ke Skalce 30, 586 01 Jihlava, tel.: 567 109 062, 567 109 073
e-mail: infoservisvys@czso.cz | www.jihlava.czso.cz

Brno | Jezuitská 2, 601 59 Brno, tel.: 542 528 115, 542 528 200
e-mail: infoservisbrno@czso.cz | www.brno.czso.cz

Olomouc | Jeremenkova 1142/42, 772 11 Olomouc, tel.: 585 731 516, 585 731 511
e-mail: infoservisolom@czso.cz | www.olomouc.czso.cz

Zlín | tř. Tomáše Bati 1565, 761 76 Zlín, tel.: 577 004 932, 577 004 935
e-mail: infoservis-zl@czso.cz | www.zlin.czso.cz

Ostrava | Repinova 17, 702 03 Ostrava, tel.: 595 131 230, 595 131 232
e-mail: infoservis_ov@czso.cz | www.ostrava.czso.cz

Obsah

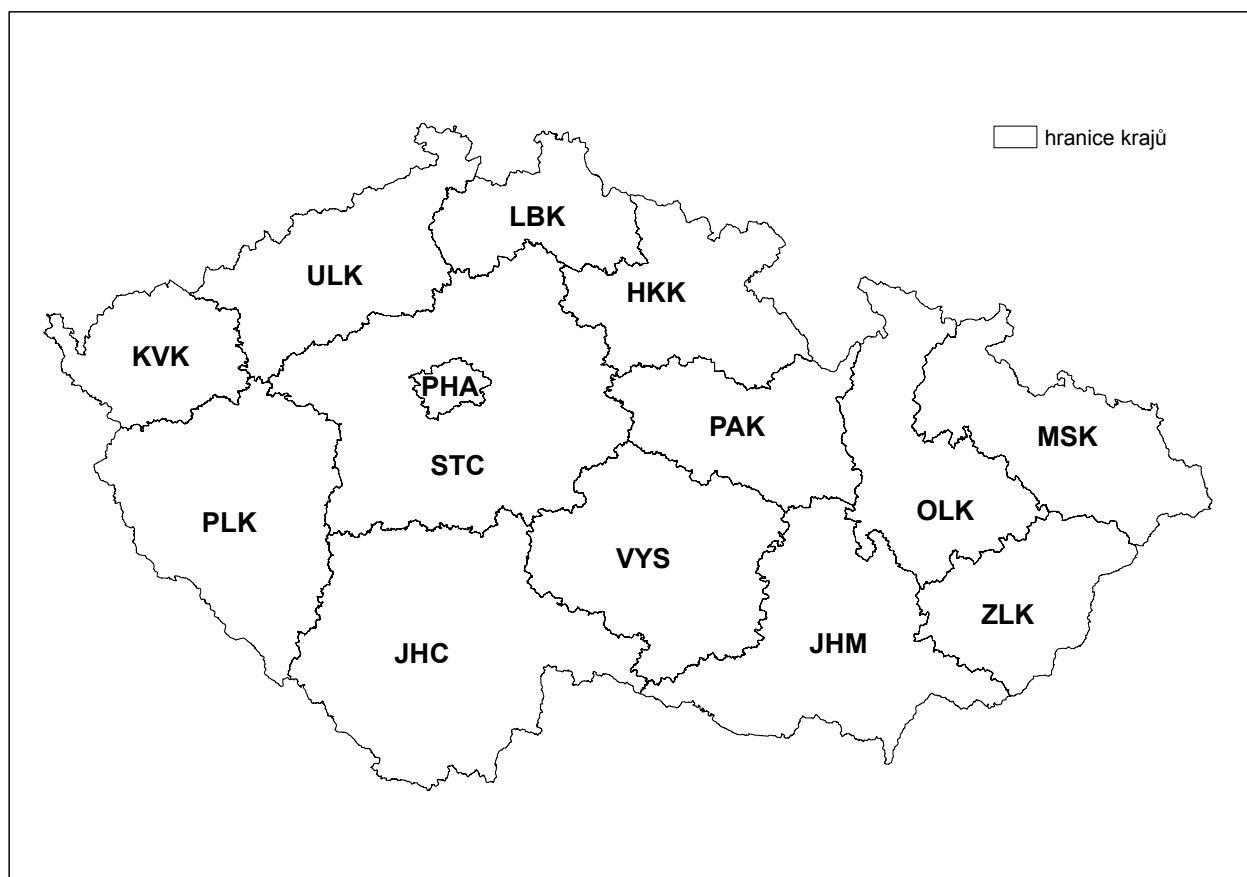
Úvod	1
1 Počet obyvatel a věkové složení	3
2 Sňatečnost	13
3 Rozvodovost	19
4 Porodnost a plodnost	25
5 Potratovost	37
6 Úmrtnost	45
7 Migrace	56

Úvod

Česká republika se od roku 2000 územně člení na čtrnáct vyšších územních samosprávných celků (krajů), jejichž hranice jsou vymezeny zákonem (zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření VÚSC v platném znění). Tato publikace se věnuje demografickému vývoji populací krajů v letech 2008 až 2018, se zaměřením na poslední sledovaný rok. Navazuje na analýzy demografického vývoje v krajích, které byly v předchozích letech pravidelnou součástí publikace Vývoj obyvatelstva České republiky (poslední vydání dostupné na <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-obyvatelstva-ceske-republiky-2018>).

V průběhu daného jedenáctiletého období došlo k úpravě hranic krajů pouze jedenkrát. K 1. lednu 2016 se změnila hranice sedmi krajů (a to Středočeského, Plzeňského, Karlovarského, Ústeckého, Jihomoravského, Olomouckého a Moravskoslezského) v souvislosti s účinností zákona č. 15/2015 Sb., o zrušení vojenského újezdu Brdy, o stanovení hranic vojenských újezdů, o změně hranic krajů a o změně souvisejících zákonů (zákon o hranicích vojenských újezdů). Změna hranic znamenala i změnu kraje bydliště obyvatel dotčených území, rozdíl v počtu obyvatel krajů před účinností zákona o hranicích vojenských újezdů a po ní však byly zanedbatelné (změna kraje bydliště se dotkla v úhrnu 45 obyvatel). Data v časové řadě let 2008 až 2018, tříděná dle územního členění platného v daném roce události, tak lze považovat za územně srovnatelná.

Obr. A Kraje České republiky, 2018

Tab. A Pohyb obyvatelstva, 2018

Kraj	Živě narození	Zemřeli	Sňatky	Rozvody	Potraty	Přistěhovalí	Vystěhovalí	Přirozený přírůstek	Přírůstek stěhováním	Celkový přírůstek
Hl. město Praha	15 460	12 417	6 549	2 798	4 104	40 503	29 427	3 043	11 076	14 119
Středočeský	14 776	13 687	6 656	3 397	4 232	31 078	15 630	1 089	15 448	16 537
Jihočeský	6 748	6 696	3 407	1 439	2 163	6 697	4 812	52	1 885	1 937
Plzeňský	6 082	6 276	3 034	1 386	1 663	7 959	3 909	-194	4 050	3 856
Karlovarský	2 755	3 491	1 631	678	975	3 553	3 607	-736	-54	-790
Ústecký	8 099	9 338	4 299	2 106	3 321	8 373	7 425	-1 239	948	-291
Liberecký	4 725	4 705	2 265	1 000	1 702	5 560	4 524	20	1 036	1 056
Královéhradecký	5 677	6 024	2 791	1 273	1 641	5 340	5 061	-347	279	-68
Pardubický	5 526	5 528	2 648	1 120	1 339	6 539	4 558	-2	1 981	1 979
Vysočina	5 430	5 277	2 689	1 064	1 335	4 460	4 255	153	205	358
Jihomoravský	13 594	12 542	6 156	2 684	3 218	12 649	9 241	1 052	3 408	4 460
Olomoucký	6 699	6 952	3 204	1 417	1 896	4 867	5 300	-253	-433	-686
Zlínský	6 078	6 338	2 856	1 285	1 683	4 230	4 105	-260	125	-135
Moravskoslezský	12 387	13 649	6 285	2 666	3 680	6 114	7 439	-1 262	-1 325	-2 587
ČR	114 036	112 920	54 470	24 313	32 952	58 148	19 519	1 116	38 629	39 745

Tab. B Základní intenzitní ukazatele přirozené měny obyvatelstva a věkového složení, 2018

Kraj	Úhrnná plodnost	Průměr. věk žen při nar. dítěte	Podíl živě nar. mimo manž. v %	Naděje dožití mužů při naroz.	Naděje dožití žen při naroz.	Průměrný věk obyvatel	Index stáří	Podíl osob ve věku 0–14 l. v %	Podíl osob ve věku 15–64 l. v %	Podíl osob ve věku 65+ let v %
Hl. město Praha	1,56	31,7	40,7	78,3	83,0	41,9	120	15,8	65,3	18,9
Středočeský	1,74	30,2	47,0	76,1	81,6	41,2	103	17,7	64,1	18,2
Jihočeský	1,74	29,8	50,3	76,3	82,0	42,7	127	15,8	64,2	20,0
Plzeňský	1,70	29,9	51,6	76,2	81,6	42,7	130	15,4	64,5	20,0
Karlovarský	1,59	29,0	61,7	74,5	79,9	42,9	132	15,1	65,0	20,0
Ústecký	1,69	28,7	63,4	74,2	80,0	42,0	120	16,0	64,7	19,3
Liberecký	1,75	29,8	54,2	75,4	81,7	42,1	123	16,2	63,9	19,9
Královéhradecký	1,74	30,1	49,8	77,2	82,6	43,1	136	15,5	63,3	21,2
Pardubický	1,74	30,0	48,9	76,5	82,3	42,4	126	15,8	64,3	19,9
Vysočina	1,75	30,2	43,4	76,9	83,0	42,8	130	15,4	64,4	20,1
Jihomoravský	1,76	30,4	43,8	76,3	82,7	42,4	124	15,9	64,4	19,7
Olomoucký	1,73	30,1	49,8	75,6	81,9	42,8	130	15,6	64,2	20,2
Zlínský	1,70	30,5	42,3	75,8	82,4	43,1	135	15,1	64,6	20,3
Moravskoslezský	1,68	29,6	51,9	74,5	81,1	42,7	129	15,2	65,1	19,6
ČR	1,71	30,1	48,5	76,1	81,9	42,3	123	15,9	64,5	19,6

Pozn.: Naděje dožití vychází z úmrtnostních tabulek za období let 2017–2018. Údaje o věkovém složení k 31. 12. 2018.

Tab. C Zkratky použité v grafech a kartogramech

Název kraje	Zkratka	Název kraje	Zkratka
Hlavní město Praha	PHA	Královéhradecký	HKK
Středočeský	STC	Pardubický	PAK
Jihočeský	JHC	Vysočina	VYS
Plzeňský	PLK	Jihomoravský	JHM
Karlovarský	KVK	Olomoucký	OLK
Ústecký	ULK	Zlínský	ZLK
Liberecký	LBK	Moravskoslezský	MSK

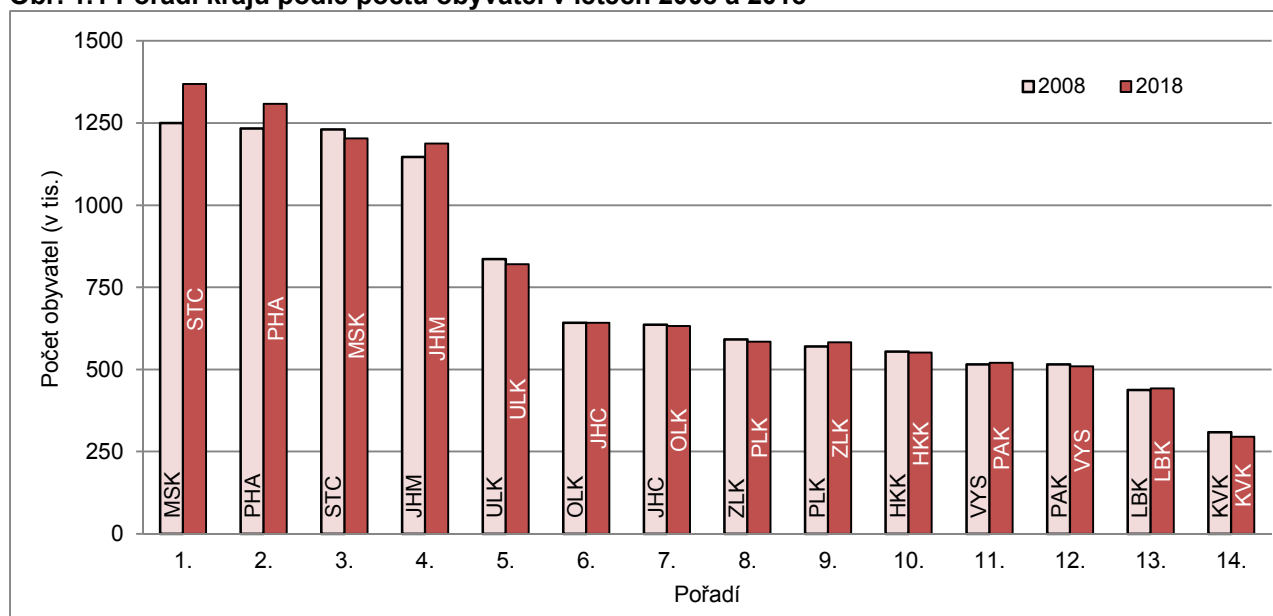
1 Počet obyvatel a věkové složení

V průběhu roku 2018 vzrostl počet obyvatel v osmi ze čtrnácti krajů, v šesti se snížil. Nejvíce obyvatel České republiky má bydliště ve Středočeském kraji a v Praze, nejméně v Karlovarském kraji. Ve všech krajích v průběhu roku 2018 nadále rostl počet seniorů ve věku 65 a více let, v polovině krajů již senioři představují jednu pětinu populace.

Na konci roku 2018 dosáhl počet obyvatel České republiky 10 649 800, když během jednoho roku vzrostl o 39 745. Nejlidnatějším krajem zůstal (devátým rokem v řadě) kraj Středočeský, ve kterém mělo registrovaný pobyt celkem 1 369,3 tisíce osob. Neměnily se meziročně ani kraje na dalších třech místech: druhým nejlidnatějším krajem bylo Hlavní město Praha (1 308,6 tisíce), třetím Moravskoslezský kraj (1 203,3 tisíce) a čtvrtým Jihomoravský kraj (1 187,7 tisíce). V těchto čtyřech krajích má bydliště téměř polovina obyvatel České republiky (47,6 % v roce 2018). S odstupem následoval v žebříčku krajů podle počtu obyvatel Ústecký kraj (820,8 tisíce). Dalších sedm krajů České republiky (na 6. až 12. místě) mělo podle posledních údajů populaci v počtu 642,1–509,3 tisíce osob. Na předposledním místě byl, stejně jako v předcházejících letech, Liberecký kraj (442,4 tisíce) a statistiku uzavíral jako nejméně početný kraj Karlovarský (294,9 tisíce).

Pořadí krajů podle počtu obyvatel je i z dlouhodobějšího pohledu poměrně stabilní. Poslední „větší“ posun v žebříčku se odehrál na konci prvního desetiletí tohoto století: V roce 2008 byl počet obyvatel nejvyšší v Moravskoslezském kraji, v roce 2009 v Praze (zatímco Moravskoslezský kraj spadl na třetí příčku) a v roce 2010 poprvé ve Středočeském kraji (kde se drží dodnes). V roce 2009 si zlepšil pozici také Pardubický kraj, který na 11. místě vystřídal Vysočinu. Později, mezi roky 2012 a 2013, ještě došlo k vzájemné výměně Jihočeského a Olomouckého kraje na 6. a 7. místě (na 6. místo se posunul Jihočeský) a v roce 2018 nově povýšil z 9. na 8. místo kraj Plzeňský, zatímco kraj Zlínský naopak klesl o příčku níže.

Obr. 1.1 Pořadí krajů podle počtu obyvatel v letech 2008 a 2018

V populaci České republiky i v subpopulacích jednotlivých krajů mírně převažují ženy nad muži. Podíl mužů v populaci se 31. prosince 2018 na úrovni krajů pohyboval v intervalu 48,8 až 49,7 %. Relativně nejmenší bylo jejich zastoupení v Hlavním městě Praze (na tisíc žen připadlo 951 mužů), dále v moravských krajích s výjimkou Kraje Vysočina, který naopak představoval kraj s relativně nejrovnoměrnejším zastoupením mužů a žen (na tisíc žen připadalo 988 mužů). Stejně tomu tak bylo i o deset let dříve, kdy váha mužů v populacích byla mírně nižší (48,6 až 49,6 %).

Tab. 1.1 Počet obyvatel, 2008–2018 (k 31. 12.)

Kraj	Počet obyvatel (tis.)							Stav 31. 12. 2018		
	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018	muži	ženy	muži %
Hl. město Praha	1 233,2	1 243,2	1 259,1	1 267,4	1 280,5	1 294,5	1 308,6	638 009	670 623	48,8
Středočeský	1 230,7	1 302,3	1 315,3	1 326,9	1 339,0	1 352,8	1 369,3	676 696	692 636	49,4
Jihočeský	636,3	636,7	637,3	637,8	638,8	640,2	642,1	317 268	324 865	49,4
Plzeňský	569,6	573,5	575,1	576,6	578,6	580,8	584,7	290 226	294 446	49,6
Karlovarský	308,4	300,3	299,3	297,8	296,7	295,7	294,9	145 674	149 222	49,4
Ústecký	835,9	825,1	824,0	822,8	821,4	821,1	820,8	407 395	413 394	49,6
Liberecký	437,3	438,6	438,9	439,6	440,6	441,3	442,4	217 791	224 565	49,2
Královéhradecký	554,5	551,9	551,6	551,4	550,8	551,1	551,0	271 591	279 430	49,3
Pardubický	515,2	516,0	516,4	516,1	517,1	518,3	520,3	257 948	262 368	49,6
Vysočina	515,4	510,2	509,9	509,5	509,0	508,9	509,3	253 061	256 213	49,7
Jihomoravský	1 147,1	1 170,1	1 172,9	1 175,0	1 178,8	1 183,2	1 187,7	582 516	605 151	49,0
Olomoucký	642,1	636,4	635,7	634,7	633,9	633,2	632,5	309 620	322 872	49,0
Zlínský	591,4	586,3	585,3	584,7	583,7	583,1	582,9	285 883	297 038	49,0
Moravskoslezský	1 250,3	1 221,8	1 217,7	1 213,3	1 209,9	1 205,9	1 203,3	590 516	612 783	49,1
ČR	10 467,5	10 512,4	10 538,3	10 553,8	10 578,8	10 610,1	10 649,8	5 244 194	5 405 606	49,2

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

V roce 2018 zaznamenalo celkem osm krajů populační růst. Nejvíce se počet obyvatel zvýšil jak v absolutním, tak v relativním vyjádření na tisíc obyvatel daného kraje ve Středočeském kraji (o 16,5 tisíce; míra přírůstku 12,2 ‰) a v Hlavním městě Praze (o 14,1 tisíce; 10,9 ‰). Pozitivní populační přírůstek měly dále kraje (seřazeno podle výše hrubé míry celkového přírůstku) Plzeňský (6,6 ‰), Pardubický a Jihomoravský (shodně 3,8 ‰), Jihočeský (3,0 ‰), Liberecký (2,4 ‰) a Kraj Vysočina (0,7 ‰). V ostatních šesti krajích naopak došlo v roce 2018 k populačnímu úbytku, a to nejvíce (podle výše hrubé míry) v kraji Karlovarském (-2,7 ‰) a Moravskoslezském (-2,1 ‰), a dále v kraji Olomouckém (-1,1 ‰), Ústeckém (-0,4 ‰), Zlínském (-0,2 ‰) a Královéhradeckém (-0,1 ‰). Výsledek bilance obyvatelstva za rok 2018 navazuje na předchozí vývoj – Praha a Středočeský kraj populačně rostou dlouhodobě, stejně tak Karlovarský a Moravskoslezský kraj pravidelně nejvýrazněji obyvatele ztrácí. Výjimečný byl v roce 2018 kladný přírůstek v Kraji Vysočina, který se zařadil mezi populačně rostoucí kraje poprvé od roku 2009.

Tab. 1.2 Celkový přírůstek obyvatel, 2008–2018

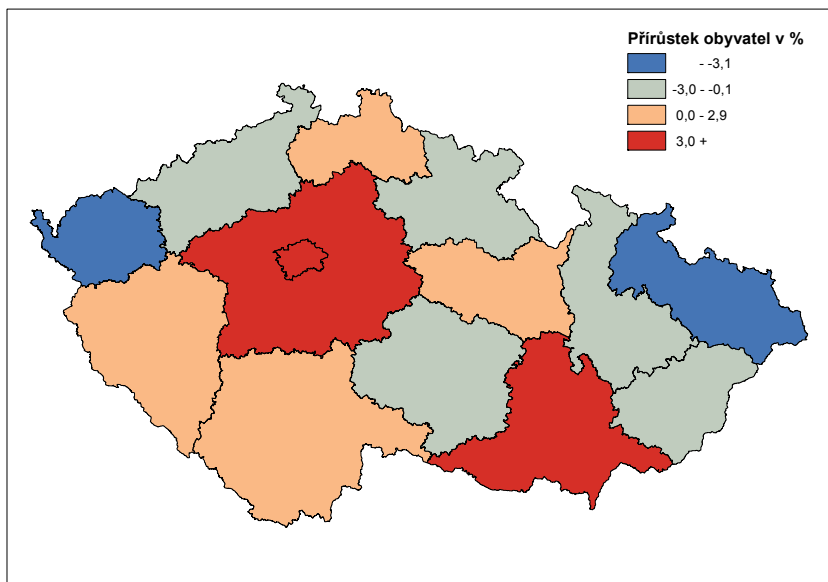
Kraj	Absolutně							Relativně (na 1 000 obyvatel)						
	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Hl. město Praha	21 114	-3 579	15 878	8 370	13 059	14 005	14 119	17,2	-2,9	12,7	6,6	10,3	10,9	10,9
Středočeský	28 864	10 520	12 963	11 577	12 125	13 813	16 537	23,7	8,1	9,9	8,8	9,1	10,3	12,2
Jihočeský	3 064	96	593	534	948	1 414	1 937	4,8	0,2	0,9	0,8	1,5	2,2	3,0
Plzeňský	8 553	782	1 654	1 493	1 994	2 187	3 856	15,1	1,4	2,9	2,6	3,5	3,8	6,6
Karlovarský	954	-1 417	-1 016	-1 465	-1 055	-1 063	-790	3,1	-4,7	-3,4	-4,9	-3,5	-3,6	-2,7
Ústecký	4 711	-1 644	-1 148	-1 146	-1 473	-297	-291	5,6	-2,0	-1,4	-1,4	-1,8	-0,4	-0,4
Liberecký	3 377	15	242	788	997	664	1 056	7,7	0,0	0,6	1,8	2,3	1,5	2,4
Královéhradecký	2 308	-1 037	-319	-169	-617	285	-68	4,2	-1,9	-0,6	-0,3	-1,1	0,5	-0,1
Pardubický	3 785	-455	387	-223	938	1 250	1 979	7,4	-0,9	0,7	-0,4	1,8	2,4	3,8
Vysočina	1 734	-998	-314	-420	-523	-36	358	3,4	-2,0	-0,6	-0,8	-1,0	-0,1	0,7
Jihomoravský	6 612	1 428	2 775	2 172	3 789	4 395	4 460	5,8	1,2	2,4	1,9	3,2	3,7	3,8
Olomoucký	346	-1 253	-645	-993	-795	-747	-686	0,5	-2,0	-1,0	-1,6	-1,3	-1,2	-1,1
Zlínský	632	-1 394	-1 038	-585	-978	-642	-135	1,1	-2,4	-1,8	-1,0	-1,7	-1,1	-0,2
Moravskoslezský	358	-4 770	-4 156	-4 365	-3 432	-3 993	-2 587	0,3	-3,9	-3,4	-3,6	-2,8	-3,3	-2,1
ČR	86 412	-3 706	25 856	15 568	24 977	31 235	39 745	8,3	-0,4	2,5	1,5	2,4	2,9	3,7

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

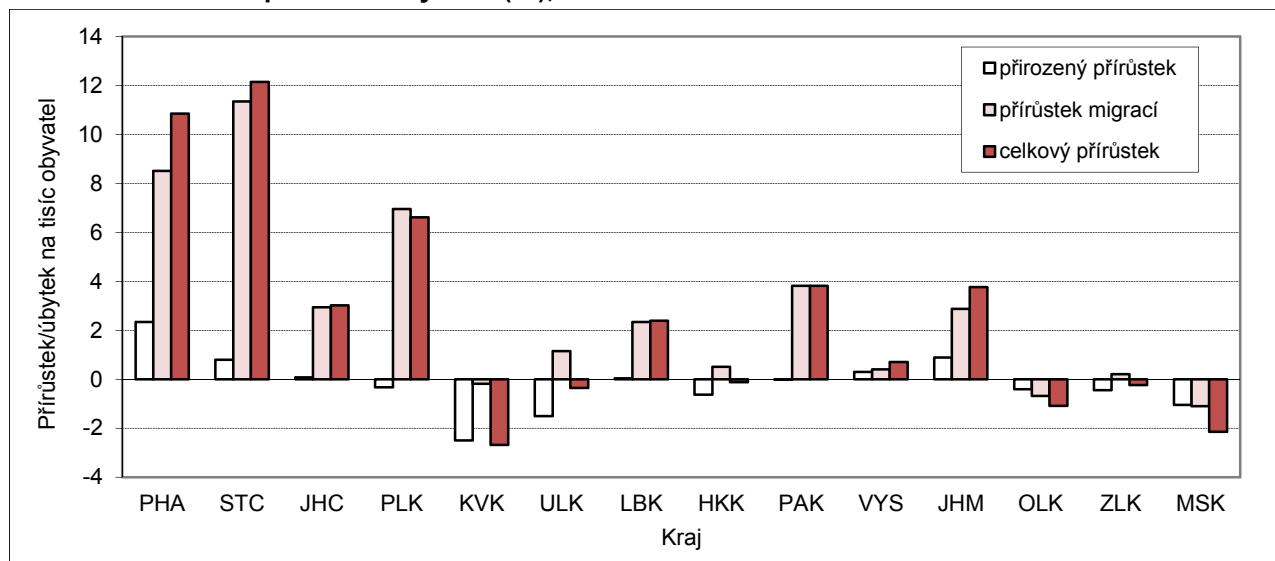
V desetiletém horizontu, mezi koncem roku 2008 a 2018, počet obyvatel v sedmi krajích vzrostl a naopak v druhých sedmi krajích se snížil; přičemž Česká republika jako celek početně posílila o 2 %. Nejvýrazněji se změnila velikost populace Středočeského kraje (+11 %) a Prahy (+6 %), nadprůměrný byl růst pak už jen v Jihomoravském (+4 %) a Plzeňském (+3 %) kraji. Nejvýrazněji naopak obyvatel ubylo v Karlovarském a Moravskoslezském kraji, když počet osob s registrovaným pobytem zde byl (v obou krajích) v roce 2018 o 4 % nižší než o deset let dříve.

Obr. 1.2 Přírůstek obyvatel mezi lety 2008 a 2018 (k 31. 12.) v %

Na změně počtu obyvatel v čase se podílí jednak přirozená měna (vztah mezi počtem živě narozených a zemřelých obyvatel kraje), jednak migrace. Ta je na úrovni krajů složená z migrace zahraniční a vnitřní (mezi krají uvnitř republiky). Podíváme-li se na výsledky bilance za rok 2018, v devíti krajích přirozená a mechanická měna působily stejným směrem: u šesti krajů přispívaly obě měny shodně ve směru růstu populace (Praha, Středočeský, Jihočeský, Liberecký, Vysočina, Jihomoravský), u tří krajů shodně ve směru jejího úbytku (Karlovarský, Olomoucký, Moravskoslezský), zatímco ve zbylých pěti krajích (Plzeňský, Ústecký, Královéhradecký, Pardubický a Zlínský) šly tyto dvě části bilance proti sobě. V případě krajů, které v roce 2018 početně rostly, hrála v populačním vývoji vždy významnější roli složka mechanická. Naopak v Karlovarském kraji byl pokles počtu obyvatel až z 93 % zapříčiněn převahou zemřelých nad narozenými.

Obr. 1.3 Hrubá míra přírůstku obyvatel (‰), 2018

Kladná bilance přirozené měny byla naposledy zaznamenána ve všech krajích v roce 2008. Od roku 2011 polovina krajů nepřetržitě každoročně přirozenou měnou obyvatele ztrácí, čtyři kraje naopak soustavně přirozenou měnou zvyšují počet obyvatel, ve třech krajích bilance přirozené měny kolísá mezi kladnými a zápornými hodnotami. V roce 2018 převažoval počet živě narozených nad zemřelými v šesti krajích. Nejvyšší byla míra přirozeného přírůstku v Praze¹ (2,3 ‰; zajistila tak zde 22 % celkového přírůstku), dále v Jihomoravském (0,9 ‰) a ve Středočeském (0,8 ‰) kraji. Naopak přirozená měna nejvýrazněji redukovala počet obyvatel v Karlovarském (-2,5 ‰), Ústeckém (-1,5 ‰) a v Moravskoslezském kraji (-1,0 ‰).

Tab. 1.3 Přirozený přírůstek obyvatel, 2008–2018

Kraj	Absolutně							Relativně (na 1 000 obyvatel)						
	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Hl. město Praha	2 070	1 718	2 506	2 339	2 788	3 125	3 043	1,7	1,4	2,0	1,9	2,2	2,4	2,3
Středočeský	2 991	1 294	2 271	1 553	2 053	2 075	1 089	2,5	1,0	1,7	1,2	1,5	1,5	0,8
Jihočeský	808	-230	9	-333	304	128	52	1,3	-0,4	0,0	-0,5	0,5	0,2	0,1
Plzeňský	600	-551	-87	-446	-213	-176	-194	1,1	-1,0	-0,2	-0,8	-0,4	-0,3	-0,3
Karlovarský	539	-360	-387	-537	-352	-653	-736	1,7	-1,2	-1,3	-1,8	-1,2	-2,2	-2,5
Ústecký	1 222	-1 217	-554	-925	-795	-730	-1 239	1,5	-1,5	-0,7	-1,1	-1,0	-0,9	-1,5
Liberecký	925	112	89	125	575	46	20	2,1	0,3	0,2	0,3	1,3	0,1	0,0
Královéhradecký	728	-467	-96	-254	-65	-81	-347	1,3	-0,8	-0,2	-0,5	-0,1	-0,1	-0,6
Pardubický	665	-315	287	-138	299	-17	-2	1,3	-0,6	0,6	-0,3	0,6	0,0	0,0
Vysočina	768	-209	454	171	310	152	153	1,5	-0,4	0,9	0,3	0,6	0,3	0,3
Jihomoravský	1 934	774	1 403	665	1 455	1 234	1 052	1,7	0,7	1,2	0,6	1,2	1,0	0,9
Olomoucký	685	-508	-61	-502	-34	-354	-253	1,1	-0,8	-0,1	-0,8	-0,1	-0,6	-0,4
Zlínský	259	-769	-521	-443	-331	-305	-260	0,4	-1,3	-0,9	-0,8	-0,6	-0,5	-0,4
Moravskoslezský	428	-1 681	-1 118	-1 684	-1 081	-1 482	-1 262	0,3	-1,4	-0,9	-1,4	-0,9	-1,2	-1,0
ČR	14 622	-2 409	4 195	-409	4 913	2 962	1 116	1,4	-0,2	0,4	0,0	0,5	0,3	0,1

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

Základní věková struktura rozděluje populaci na tři hlavní skupiny (0–14, 15–64, 65+ let) se v jednotlivých krajích v období 2008–2018 vyvíjela poměrně homogenně. Podíl osob v produktivním věku 15–64 let pravidelně (počínaje rokem 2008) ve všech krajích klesal a naopak podíly osob v nejmladší věkové skupině 0–14 let a ve skupině seniorů ve věku 65 a více let se každoročně (od roku 2010, resp. 2008) zvyšovaly.

Počet obyvatel mladších 15 let měl ve sledovaném období 2008–2018 téměř ve všech krajích jednoznačně rostoucí směr. V Moravskoslezském kraji byl zřetelný až v posledních pěti letech a výjimečný byl vývoj dětské složky v Karlovarském kraji. Tam byl na konci roku 2018 (i přes rostoucí plodnost) absolutní počet dětí do 15 let věku nižší, než jaký byl v roce 2008 (rozdíl 0,5 tisíce) a vzhledem k populační velikosti celého kraje pochopitelně suverénně nejnižší ze všech krajů ČR (44,5 tisíce dětí na konci roku 2018). Nejvíce obyvatel ve věku 0–14 let má naopak od roku 2008 pravidelně kraj Středočeský (tab. 1.4). Druhý nejvyšší počet obyvatel tohoto věku vykazoval do roku 2013 Moravskoslezský kraj, od roku 2014 pak Hlavní město Praha. Počet obyvatel ve věku 0–14 let rostl mezi lety 2008 a 2018 v Praze ze všech krajů vůbec nejvýrazněji – o více než třetinu (ze 150 na 207 tisíc). Téměř o třetinu se zvýšil i počet dětí s bydlištěm ve Středočeském kraji (ze 183 na 241 tisíc), zatímco v ostatních krajích byl nárůst absolutního počtu dětí v desetiletém horizontu podstatně nižší, maximálně 19% (Jihomoravský kraj).

Podíl dětské složky v obyvatelstvu kraje rostl od roku 2010 ve všech krajích bez výjimek a nepřetržitě. Na konci roku 2018 byl ve všech krajích v rámci sledovaného období 2008–2018 vůbec nejvyšší. Největší část populace, 17,7 % (téměř o 2 p. b. více než v republice jako celku), představovaly děti do 15 let věku ve Středočeském kraji. Druhý nejvyšší (s odstupem 1,5 p. b. od Středočeského) byl podíl dětí v kraji Libereckém (16,2 %) a třetí v kraji Ústeckém (16,0 %). Stejně tomu tak bylo i v předchozích dvou letech,

¹ V Praze je nejvyšší míra přirozeného přírůstku nepřetržitě od roku 2011.

resp. na prvních třech příčkách se tyto tři kraje drží již od roku 2007, přičemž Středočeský kraj statistiku vede od roku 2010. Naopak úplně nejnižší bylo v roce 2018 zastoupení dětské složky v obyvatelstvu v kraji Karlovarském (15,1 %), dále v kraji Zlínském (15,1 %) a Moravskoslezském (15,2 %). Zastoupení dětí v populaci se mezi roky 2008 a 2018 (mj. díky významně rostoucí úrovni plodnosti) nejvýrazněji navýšilo v Praze a to o 3,6 p. b. Zatímco ještě nedávno, do roku 2015, byla Praha neodmyslitelně řazena ke krajům s nejnižším podílem dětí, dnes se již hodnotou podílu dětí v populaci (15,8 % na konci roku 2018) blíží republikovému průměru. Druhý největší nárůst podílu dětí mezi lety 2008 a 2018 zaznamenal Středočeský kraj (o 2,8 p. b.), naopak nejméně, pouze o 0,5 p. b. se zvýšil v Karlovarském kraji.

Tab. 1.4 Počet a podíl dětí ve věku 0–14 let, 2008–2018 (k 31. 12.)

Kraj	Počet dětí (tis.)			Podíl dětí (%)						
	2008	2013	2018	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Hl. město Praha	150,1	175,4	206,7	12,2	14,1	14,5	14,9	15,2	15,5	15,8
Středočeský	183,5	214,7	241,9	14,9	16,5	16,8	17,0	17,3	17,5	17,7
Jihočeský	91,4	95,9	101,2	14,4	15,1	15,2	15,4	15,5	15,6	15,8
Plzeňský	78,8	84,1	90,3	13,8	14,7	14,8	15,0	15,2	15,3	15,4
Karlovarský	44,9	44,5	44,5	14,6	14,8	14,9	14,9	15,0	15,0	15,1
Ústecký	126,8	128,8	131,6	15,2	15,6	15,7	15,8	15,9	16,0	16,0
Liberecký	64,5	68,2	71,8	14,8	15,5	15,7	15,8	16,0	16,1	16,2
Královéhradecký	79,2	82,3	85,6	14,3	14,9	15,0	15,2	15,3	15,4	15,5
Pardubický	75,0	77,9	82,1	14,6	15,1	15,2	15,4	15,5	15,6	15,8
Vysočina	74,9	75,5	78,6	14,5	14,8	14,9	15,1	15,2	15,3	15,4
Jihomoravský	158,7	172,9	189,2	13,8	14,8	15,0	15,2	15,5	15,7	15,9
Olomoucký	90,7	94,1	98,4	14,1	14,8	14,9	15,1	15,3	15,4	15,6
Zlínský	82,6	84,6	88,0	14,0	14,4	14,5	14,6	14,8	14,9	15,1
Moravskoslezský	178,7	178,8	183,3	14,3	14,6	14,7	14,9	15,0	15,1	15,2
ČR	1 480,0	1 577,5	1 693,1	14,1	15,0	15,2	15,4	15,6	15,7	15,9

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

Počet obyvatel v produktivním věku 15–64 let (tab. 1.5) se s výjimkou Středočeského kraje a Hlavního města Prahy v jednotlivých krajích pravidelně snižuje. V pozadí stojí odchod početně silných generací narozených v druhé polovině 40. let a na počátku 50. let 20. století z produktivní do postproduktivní složky, spojený s přesunem početně nejslabších ročníků narozených v 90. letech 20. století právě do věku nad 15 let. Pouze ve Středočeském kraji je v desetileté perspektivě nyní počet obyvatel ve věku 15–64 let, díky migraci, vyšší (o 6,3 tisíce). V ostatních krajích byl v roce 2018 počet obyvatel v produktivním věku nižší než v roce 2008. V Praze, kde nebyly poklesy počtu 15–64letých v populaci každoroční (Praha získává obyvatele produktivního věku zahraniční migrací), se populace osob produktivního věku redukovala v desetiletém horizontu nejméně, o 4 %, naopak relativně nejvýraznější, 13%, byl pokles v Karlovarském kraji. Z pohledu absolutního počtu byl úbytek osob ve věku 15–64 let mezi lety 2008 a 2018 nejvyšší v Moravskoslezském kraji (o 106,8 tisíce).

Podíl, který připadá na obyvatele v nejširší hlavní věkové skupině 15–64 let, se ve všech krajích postupně snižuje, a to minimálně právě od roku 2008. Zároveň si je v jednotlivých krajích poměrně blízký (rozpětí do 2 p. b.). Na konci roku 2018 se podíl obyvatel v produktivním věku 15–64 let pohyboval v intervalu 63,3 až 65,3 %. Nejvyšší byl zaznamenán v Hlavním městě Praze (65,3 %), dále v kraji Moravskoslezském (65,1 %) a Karlovarském (65,0 %). Naopak nejnižší bylo zastoupení osob produktivního věku v populaci Královéhradeckého (63,3 %)², Libereckého (63,9 %) a Středočeského (64,1 %) kraje. Před deseti lety, na konci roku 2008, se jejich podíl pohyboval v rozmezí 70,0–72,0 %, do konce roku 2018 poklesl v republikovém průměru o 6,5 p. b. Nejvýznamněji se snížil v Libereckém kraji (-7,5 p. b.), v ostatních krajích

² Královéhradecký kraj měl ze všech krajů v daném roce vždy nejnižší zastoupení osob ve věku 15–64 let ve všech letech sledovaného období 2008–2018.

byl pokles v rozmezí od -5,8 p. b. (Kraj Vysočina) po -6,8 p. b. (v krajích Ústecký, Karlovarský a Královéhradecký).

Tab. 1.5 Počet a podíl osob ve věku 15–64 let, 2008–2018 (k 31. 12.)

Kraj	Počet osob (tis.)			Podíl osob (%)						
	2008	2013	2018	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Hl. město Praha	887,9	842,8	854,9	72,0	67,8	67,3	66,7	66,1	65,7	65,3
Středočeský	871,8	875,7	878,1	70,8	67,2	66,5	65,8	65,2	64,6	64,1
Jihočeský	450,7	429,6	412,3	70,8	67,5	66,8	66,1	65,4	64,8	64,2
Plzeňský	404,1	387,0	377,2	70,9	67,5	66,8	66,2	65,7	65,0	64,5
Karlovarský	221,3	205,4	191,6	71,8	68,4	67,7	66,9	66,1	65,6	65,0
Ústecký	598,0	561,0	531,1	71,5	68,0	67,2	66,5	65,8	65,2	64,7
Liberecký	312,1	296,0	282,6	71,4	67,5	66,7	65,9	65,1	64,4	63,9
Královéhradecký	388,4	367,9	348,8	70,0	66,7	66,0	65,3	64,5	63,9	63,3
Pardubický	362,4	347,6	334,5	70,3	67,4	66,7	66,1	65,4	64,8	64,3
Vysočina	362,2	344,5	328,1	70,3	67,5	66,9	66,2	65,6	65,0	64,4
Jihomoravský	810,2	789,4	764,7	70,6	67,5	66,8	66,2	65,5	64,9	64,4
Olomoucký	454,2	429,9	406,1	70,7	67,6	66,8	66,2	65,5	64,8	64,2
Zlínský	417,3	397,2	376,4	70,6	67,7	67,2	66,5	65,8	65,2	64,6
Moravskoslezský	890,6	835,6	783,8	71,2	68,4	67,7	67,1	66,4	65,7	65,1
ČR	7 431,4	7 109,4	6 870,1	71,0	67,6	67,0	66,3	65,6	65,0	64,5

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

Ve všech krajích České republiky vzrostl mezi roky 2008 a 2018 absolutní počet obyvatel ve věku 65 a více let. Nejvýraznější byl jejich početní růst v Libereckém kraji (o 45 %; absolutně +27,3 tisíce osob), dále v kraji Ústeckém a Středočeském (oba o 42 %; absolutně +47,0 tisíce, resp. +73,9 tisíce). Relativně nejnižší, i když také markantní, byl přírůstek seniorů v Praze (o 27 %; absolutně o 51,9 tisíce), v kraji Zlínském (o 30 %; o 27,1 tisíce) a Moravskoslezském (o 31 %; o 55,3 tisíce). Díky odlišnému tempu růstu se postupně sblížoval počet seniorů ve dvou nejlidnatějších krajích – v Praze a Středočeském kraji. Zatímco v letech 2008–2009 bylo v populaci Prahy zhruba o 20 tisíc více seniorů než v sousedním Středočeském kraji, v roce 2014 jich bylo v Praze více o necelých 10 tisíc a na konci roku 2017 již jen o 0,7 tisíce. V roce 2018 pak skončila statistická bilance počtu obyvatel podle věku naopak s výsledkem o 2,2 tisíce více seniorů ve prospěch Středočeského kraje.

Tab. 1.6 Podíl a počet osob ve věku 65+ let v krajích, 2008–2018 (k 31. 12.)

Kraj	Počet osob (tis.)			Podíl osob (%)						
	2008	2013	2018	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Hl. město Praha	195,2	225,0	247,1	15,8	18,1	18,2	18,4	18,6	18,8	18,9
Středočeský	175,4	212,0	249,3	14,2	16,3	16,7	17,1	17,5	17,9	18,2
Jihočeský	94,2	111,3	128,6	14,8	17,5	18,0	18,5	19,1	19,6	20,0
Plzeňský	86,8	102,4	117,2	15,2	17,9	18,4	18,8	19,2	19,6	20,0
Karlovarský	42,1	50,4	58,9	13,7	16,8	17,5	18,2	18,9	19,4	20,0
Ústecký	111,1	135,3	158,0	13,3	16,4	17,1	17,7	18,3	18,8	19,3
Liberecký	60,7	74,4	88,0	13,9	17,0	17,6	18,3	18,9	19,5	19,9
Královéhradecký	86,9	101,7	116,7	15,7	18,4	19,0	19,6	20,2	20,7	21,2
Pardubický	77,8	90,5	103,8	15,1	17,5	18,0	18,5	19,0	19,5	19,9
Vysočina	78,3	90,3	102,5	15,2	17,7	18,2	18,7	19,2	19,7	20,1
Jihomoravský	178,2	207,8	233,8	15,5	17,8	18,2	18,6	19,0	19,4	19,7
Olomoucký	97,2	112,4	128,0	15,1	17,7	18,2	18,7	19,3	19,8	20,2
Zlínský	91,5	104,5	118,6	15,5	17,8	18,3	18,8	19,4	19,9	20,3
Moravskoslezský	180,9	207,5	236,2	14,5	17,0	17,5	18,1	18,7	19,2	19,6
ČR	1 556,2	1 825,5	2 086,6	14,9	17,4	17,8	18,3	18,8	19,2	19,6

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

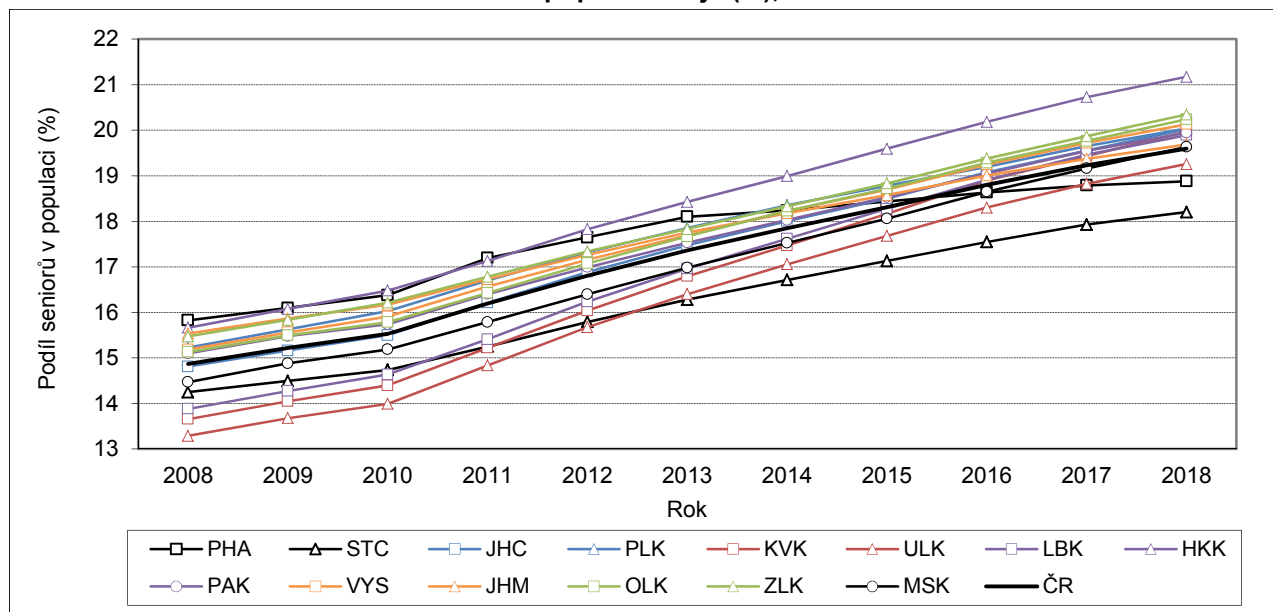
Vývoj podílu obyvatel ve věku 65 a více let má, podobně jako u podílu obyvatel v produktivním věku, ve všech krajích jednotný a plynulý trend, v tomto případě rostoucí. Růst podílu seniorů byl od roku 2008 ve všech krajích nepřetržitý, každoroční. Mezi roky 2008 a 2018 nejvíce narostl v Karlovarském kraji (o 6,3 p. b.) a dále v kraji Libereckém a Ústeckém (shodně o 6,0 p. b.). Naopak nejpomalejší byl nárůst podílu seniorů v Praze (o 3,1 p. b.), která díky tomu přestala být krajem s nejvyšším podílem seniorů (na této pozici byla naposledy v roce 2011) a nově se řadí mezi kraje s jedním z nejnižších zastoupení seniorů v populaci (třetí nejnižší v roce 2016 a druhý v roce 2017 a 2018). V podobném duchu se mění také postavení kraje Jihomoravského, který byl podle údajů z roku 2017 a 2018 na 10. příčce v podílu seniorů (seřazeno od nejvyššího), zatímco do roku 2009 obsazoval místo třetí.

Na konci roku 2018 dosáhl podíl seniorské složky v obyvatelstvu nejvýše v kraji Královéhradeckém (21,2 %), Zlínském (20,3 %) a Olomouckém (20,2 %). Stejně bylo pořadí krajů i v předchozích dvou letech.

Královéhradecký kraj poprvé převzal pozici kraje s nejvyšším podílem obyvatel ve věku 65 a více let (od do té doby první Prahy) v roce 2010. O rok později maximum příslušelo opět Praze, ale od roku 2012 se již Královéhradecký kraj drží na vrcholu tohoto žebříčku nepřetržitě. Podobně jako Praha dříve³ se přitom královéhradecká hodnota podílu seniorů během let postupně ve statistice vyděluje od ostatních krajů – v roce 2017 převyšovala druhý Zlínský kraj až o 0,9 p. b., v roce 2018 pak o 0,8 p. b.

Nejnižší zastoupení seniorů bylo v roce 2018 evidováno v kraji Středočeském (18,2 %), dále v Hlavním městě Praze (18,9 %) a v kraji Ústeckém (19,3 %). Středočeský kraj je krajem s nejnižším podílem seniorů v populaci pravidelně od roku 2013, a i v tomto případě je hodnota podílu seniorů poměrně výrazně vzdálena od další hodnoty v pořadí (o 0,7 p. b. v roce 2018). V letech 2008–2012 příslušela tato pozice Ústeckému kraji.

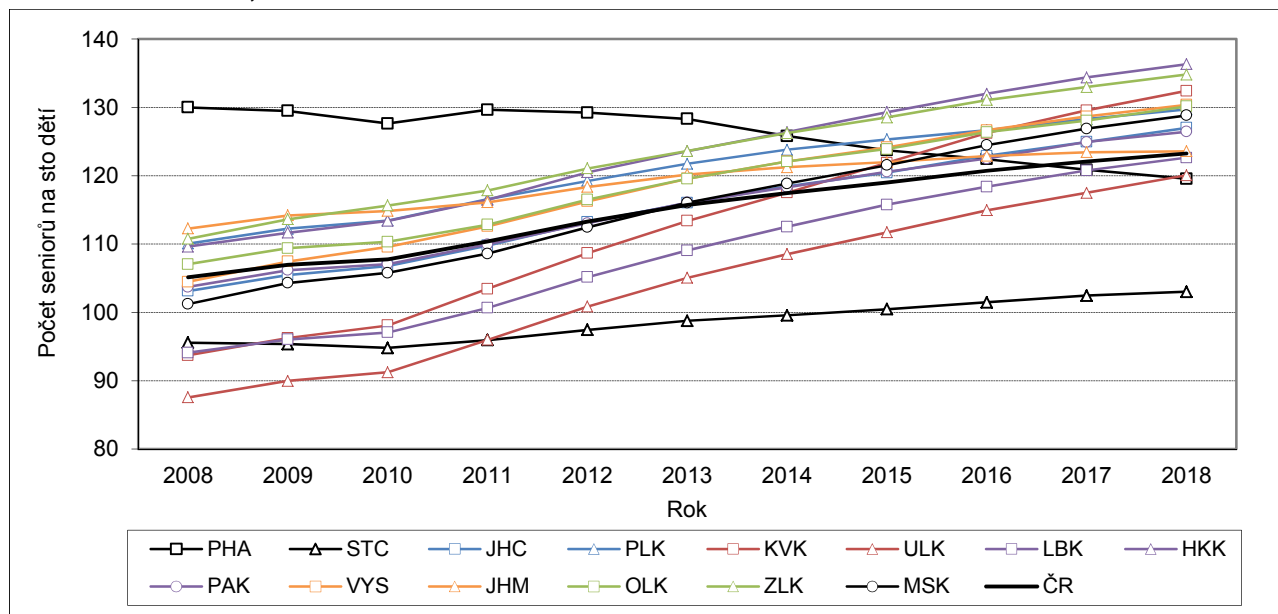
Obr. 1.4 Podíl osob ve věku 65 a více let v populaci kraje (%), 2008–2018

Od roku 2006 v České republice početně převažují seniori ve věku 65 a více let nad dětmi ve věku 0–14 let a jejich převaha postupně roste (tab. 1.7). Na počátku sledované dekády, k 31. 12. 2008, tento stav platil také u deseti ze čtrnácti krajů České republiky, zatímco ve Středočeském, Karlovarském, Ústeckém a Libereckém stále počet dětí převyšoval počet seniorů. Nejdéle, až do roku 2014 včetně, se udržoval počet seniorů nižší než počet dětí v kraji Středočeském. Podle údajů k 31. 12. 2018 se index stáří (počet seniorů na sto dětí) v jednotlivých krajích pohyboval od 103 (Středočeský kraj) do 136 (Královéhradecký kraj).

³ Ještě v roce 2005, od kterého se území krajů v podstatě neměnilo, dosahoval podíl seniorů v populaci Prahy 15,6 % a byl o 0,7 p. b. vyšší než v druhém Královéhradeckém kraji.

Obr. 1.5 Index stáří, 2008–2018

Za posledních deset let index stáří nejméně výrazně narostl v kraji Středočeském (z 96 na 103), nejvýrazněji naopak v Karlovarském (z 94 na 132) a Ústeckém (z 88 na 120). V průběhu sledovaných let došlo k proměně pozic některých krajů. Ústecký kraj od roku 2011 již není krajem s nejnižším indexem stáří, v roce 2018 měl index stáří třetí nejnižší. Karlovarský kraj se dokonce stal z kraje s druhým nejnižším indexem stáří v roce 2008 krajem s třetím nejvyšším indexem stáří v roce 2018 (i 2017).

V Hlavním městě Praze se vývoj indexu stáří zcela vymyká obecnému trendu pravidelného meziročního růstu. Hodnota ukazatele indexu stáří zde dosáhla maxima 130 seniorů na 100 dětí v roce 2008 a od roku 2012 pravidelně každoročně klesá (nárůst dětí zde je relativně nejvyšší, naopak nárůst seniorů nejnižší). V roce 2018 připadalo dle bilance k 31. 12. v Praze na sto dětí do 15 let 120 seniorů ve věku 65+ let. A tak zatímco před deseti lety měla Praha v této statistice výjimečné postavení s ojediněle vysokým indexem stáří (130 oproti 112 na druhém místě), aktuálně se nachází na druhém konci žebříčku s druhou nejnižší hodnotou. Obdobně se proměnila pozice kraje Jihomoravského, který v roce 2008 obsadil druhou příčku (seřazeno od nejvyššího indexu po nejnižší), zatímco v roce 2018 desátou.

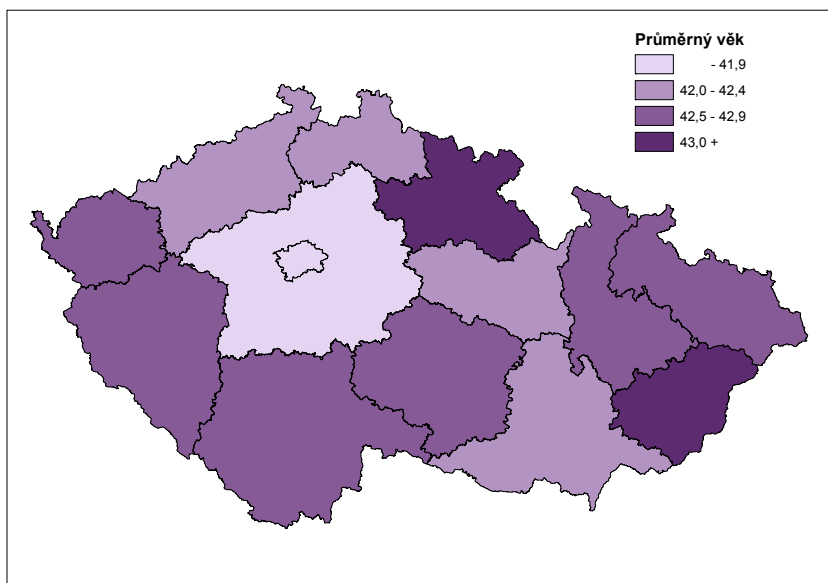
Tab. 1.7 Index stáří a průměrný věk obyvatel, 2008–2018 (k 31. 12.)

Kraj	Index stáří							Průměrný věk						
	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Hl. město Praha	130	128	126	124	122	121	120	41,6	42,0	42,0	42,0	42,0	41,9	41,9
Středočeský	96	99	100	100	101	102	103	40,0	40,6	40,7	40,8	41,0	41,1	41,2
Jihočeský	103	116	118	120	123	125	127	40,5	41,6	41,9	42,1	42,3	42,5	42,7
Plzeňský	110	122	124	125	127	128	130	40,8	41,9	42,1	42,3	42,5	42,6	42,7
Karlovarský	94	113	118	122	126	130	132	39,8	41,5	41,8	42,1	42,4	42,7	42,9
Ústecký	88	105	109	112	115	117	120	39,6	40,9	41,2	41,4	41,6	41,8	42,0
Liberecký	94	109	113	116	118	121	123	40,0	41,1	41,4	41,6	41,8	41,9	42,1
Královéhradecký	110	124	126	129	132	134	136	40,9	42,0	42,3	42,5	42,7	42,9	43,1
Pardubický	104	116	118	121	123	125	126	40,4	41,5	41,7	41,9	42,1	42,3	42,4
Vysočina	104	120	122	124	127	129	130	40,3	41,6	41,9	42,1	42,3	42,6	42,8
Jihomoravský	112	120	121	122	123	123	124	40,8	41,7	41,9	42,0	42,2	42,3	42,4
Olomoucký	107	120	122	124	126	128	130	40,5	41,7	42,0	42,2	42,4	42,6	42,8
Zlínský	111	124	126	129	131	133	135	40,7	42,0	42,2	42,5	42,7	42,9	43,1
Moravskoslezský	101	116	119	122	124	127	129	40,2	41,5	41,8	42,0	42,2	42,5	42,7
ČR	105	116	117	119	121	122	123	40,5	41,5	41,7	41,9	42,0	42,2	42,3

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší počty v daném roce, pouze barvou nejnižší počty v daném roce.

Obr. 1.6 Průměrný věk obyvatel, 2018 (k 31. 12.)

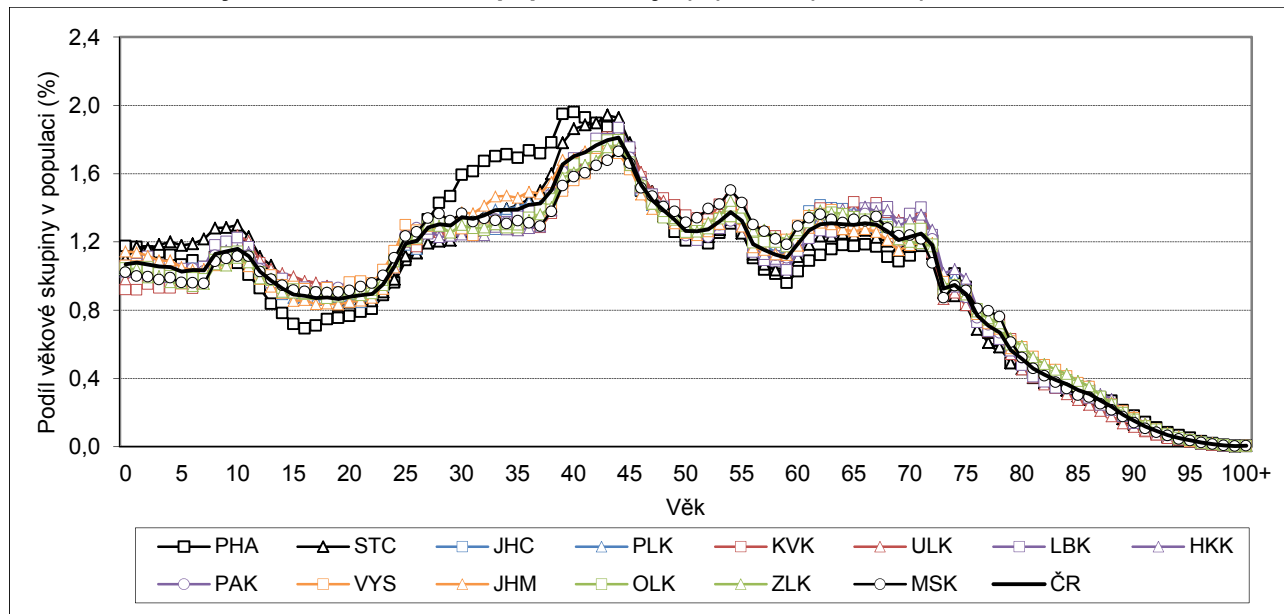

Vývoj průměrného věku obyvatel potvrzuje již popsané trendy změn věkového složení. Průměrný věk obyvatel byl na konci roku 2018 ve všech krajích vyšší než na konci roku 2008, tempo růstu však nebylo napříč kraji jednotné (tab. 1.7). Ve většině krajů (celkem v jedenácti) se průměrný věk obyvatel navýšil o 1,6–2,5 roku, na úrovni republiky o 1,9 roku. Suverénně nejnižší byl rozdíl průměrného věku z let 2008 a 2018 v Praze, pouze o 0,3 roku. Průměrný věk zde rostl pouze v období 2008–2013 (ze 41,6 na 42,0 let), v letech 2014–2018 naopak pozvolna klesal (na 41,9 let). Mírnější než v ostatních krajích byl nárůst průměrného věku obyvatel mezi lety 2008 a 2018 také ve Středočeském kraji, a to ze 40,0 na 41,2 let, tedy o 1,2 roku. Naopak v Karlovarském kraji se zvýšil až o 3,1 roku.

Obdobně jako v případě indexu stáří tak došlo ke změně pořadí krajů podle průměrného věku obyvatel. Od roku 2011 se z nejnižšího průměrného věku těší obyvatelé Středočeského kraje (41,2 let v roce 2018), kteří na této pozici vystřídali do té doby nejmladší kraj Ústecký (42,0 let v roce 2018, 12. místo). V roce 2008 druhý nejmladší kraj, kraj Karlovarský, se v žebříčku krajů podle průměrného věku obyvatel posunul až na druhý konec žebříčku, na třetí příčku v roce 2018 (i v roce 2017). Průměrný věk obyvatel zde činil 42,9 let. Naopak Praha, která byla v roce 2008 z pohledu průměrného věku krajem s nejstarším obyvatelstvem, a to velmi výrazně, nyní patří ke krajům věkově nejmladším (2. nejnižší průměrný věk v roce 2018). Nejstaršími kraji jsou v posledních pěti letech kraje Královéhradecký a Zlínský. V roce 2018 patřila první příčka kraji Zlínskému, v obou krajích však průměrný věk obyvatel shodně dosáhl 43,1 let.

Věková struktura, která je utvářena demografickými procesy v průběhu celého století, je v relativním vyjádření (zastoupení věkových skupin) v hrubém pohledu v jednotlivých krajích obdobná (obr. 1.7). Nejvíce obyvatel mají všechny kraje aktuálně v pětileté věkové skupině 40–44 let, jedná se o silné ročníky narozených v 70. letech 20. století. U věkové skupiny 15–19 let je naopak věková pyramida zúžena, odrážejíce velmi nízký počet narozených na přelomu 20. a 21. století. V jediném Středočeském kraji příslušelo minimum (z věkových skupin do 64 let) až skupině 20–24letých, početní rozdíl mezi skupinami 15–19 a 20–24 však byl malý. Oproti sousedním věkovým skupinám je zúžena také početní velikost skupiny 55–59 let, a to opět ve všech krajích ČR, důsledkem poklesu porodnosti na přelomu 50. a 60. let 20. století po legalizaci umělého přerušování těhotenství. Mírně specificky se diferencovalo věkové složení populace Prahy s širším zastoupením obyvatel mladšího produktivního věku (30–45 let), díky přírůstkům obyvatel zahraniční migrací, a naopak s nižší váhou 15–20letých a 60–70letých osob. Středočeský kraj zase charakterizovala vyšší váha osob 40–44letých a dětí do 10 let věku (migrace do zázemí hlavního města).

Obr. 1.7 Podíl obyvatel daného věku v populaci kraje (%), 2018 (k 31. 12.)

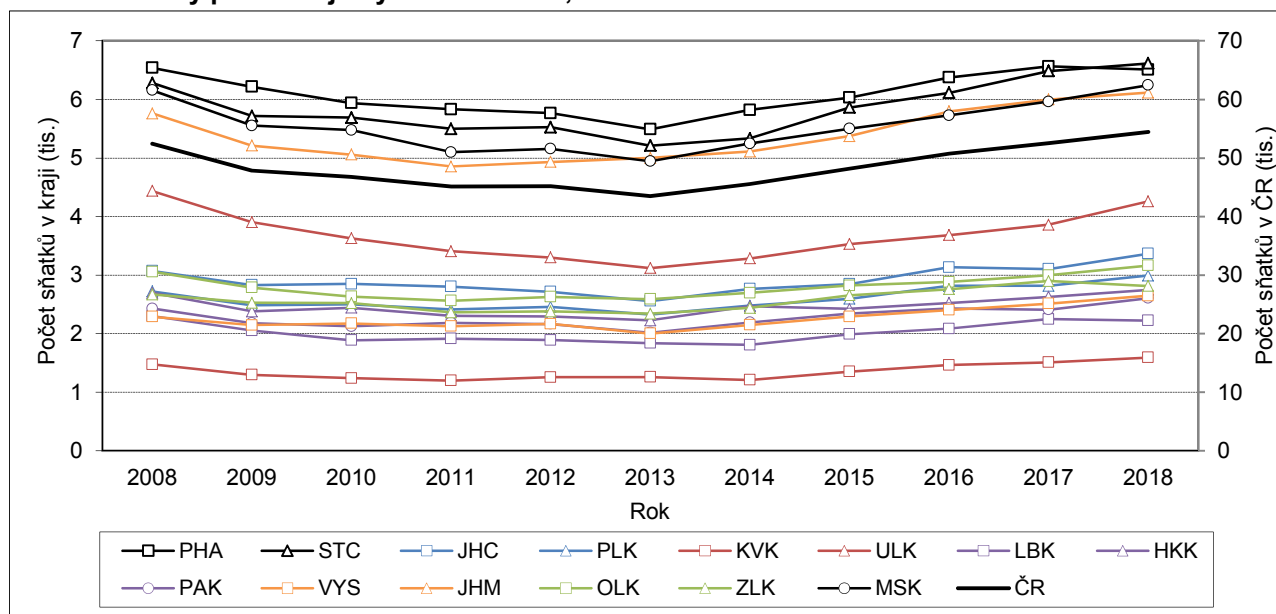

2 Sňatečnost

Počet sňatků má v posledním pětiletém období ve všech krajích rostoucí trend. Lokální maximum z roku 2007 však bylo překonáno pouze v kraji Plzeňském a v Kraji Vysočina. Nejvyšší je úroveň sňatečnosti ve Zlínském kraji a v Kraji Vysočina. V těchto krajích je zároveň téměř o polovinu nižší váha sňatků vyššího pořadí než v krajích na západě Čech.

V první půli hodnocené dekády, zhruba do roku 2013, ve všech krajích⁴ České republiky ještě pokračoval dlouhodobý pokles sňatečnosti, který odstartoval na počátku 90. let 20. století. Zvýšení počtu sňatků v roce 2007 bylo pouze dočasné. Historického minima bylo dosaženo na úrovni republiky i ve většině krajů v roce 2013, pouze v Jihomoravském kraji již roku 2012 a v Karlovarském a Libereckém kraji naopak později, roku 2014. V posledním pětiletém období má naopak počet sňatků ve všech krajích rostoucí tendenci, i když meziroční přírůstky nejsou bez výjimek⁵. Počet v roce 2018 uzavřených manželství byl v deseti krajích v rámci sledovaného období 2008–2018 vůbec nejvyšší⁶. Počet sňatků uzavřených v roce 2018 muži s bydlištěm v Plzeňském kraji a v Kraji Vysočina dokonce překonal dosavadní krajské lokální maximum z roku 2007 (o 45, resp. 109 sňatků).

Obr. 2.1 Sňatky podle kraje bydliště ženicha, 2008–2018

Většinu sňatků uzavírají osoby dosud svobodné. Podíl, který připadá na sňatky prvního pořadí (sňatky, které uzavírají dosud svobodné osoby), měl na republikové úrovni v období 2008 až 2018 mírně rostoucí tendenci, když se zvýšil u ženichů i u nevěst zhruba ze 73 na 76 procent. Na úrovni jednotlivých krajů se zastoupení dosud svobodných osob ženichů a nevěst ne úplně zanedbatelně lišilo, přičemž regionální obraz tohoto ukazatele se v čase neměnil (tab. 2.1). Nejmenší váha, aktuálně zhruba 70%, připadá na první sňatky v Karlovarském a Ústeckém kraji (na počátku sledovaného období byla nižší ještě cca o 5 p. b.). Oproti tomu na druhé straně žebříčku, v kraji Zlínském a Vysočina, představují dosud svobodné osoby více než 80 % celkového počtu ženichů/nevěst. Tzv. protogamní sňatky, kdy do manželství vstupuje poprvé jak muž, tak žena, pak v krajích na západě Čech zahrnují maximálně 60 % všech sňatků (v roce 2018 byl jejich podíl nejnižší, 57,4%, v Ústeckém kraji), zatímco v kraji Zlínském a Vysočina až 75 % (maximum 75,2 % v kraji Zlínském). Jde o odraz dlouhodobě odlišné intenzity rozvodovosti a opakované sňatečnosti v krajích.

⁴ Sňatky jsou standardně regionálně tříděny podle kraje bydliště ženicha, pokud není výslovně uvedeno jinak.

⁵ V roce 2018 bylo meziročně méně takových sňatků, kdy bydliště ženicha náleželo do kraje Hlavní město Praha (-55), kraje Libereckého (-24) a Zlínského (-84).

⁶ Pouze v Praze a ve Zlínském kraji to bylo roku 2017 a v Ústeckém a Libereckém kraji v roce 2008.

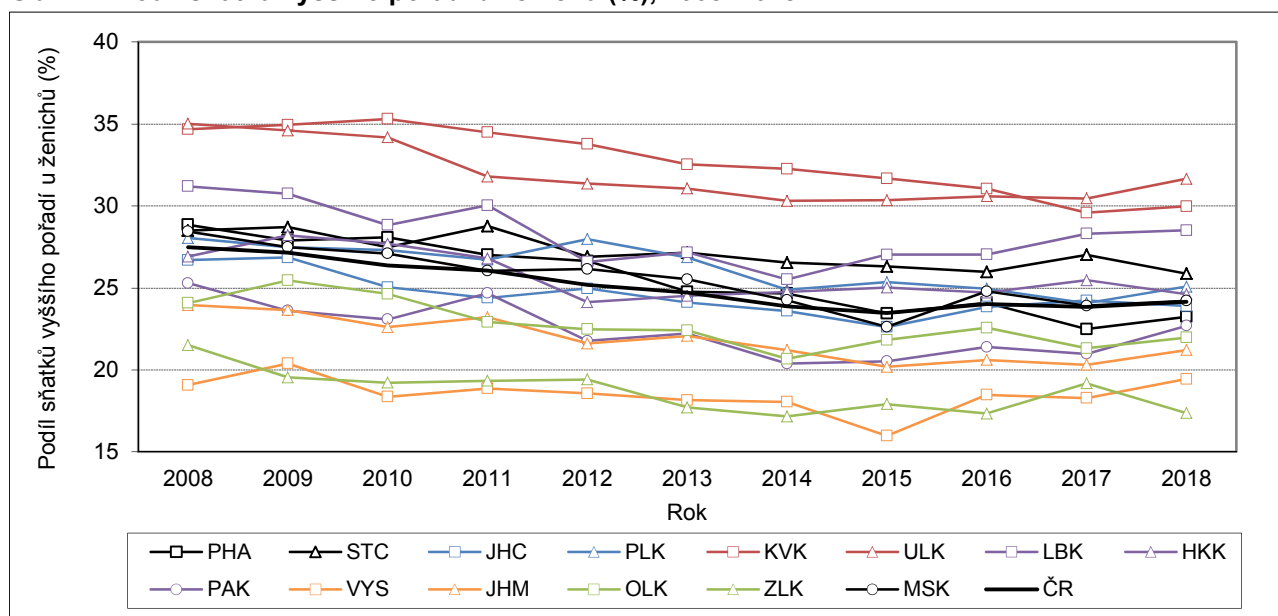
Tab. 2.1 Sňatky podle kraje bydliště ženicha, 2008–2018

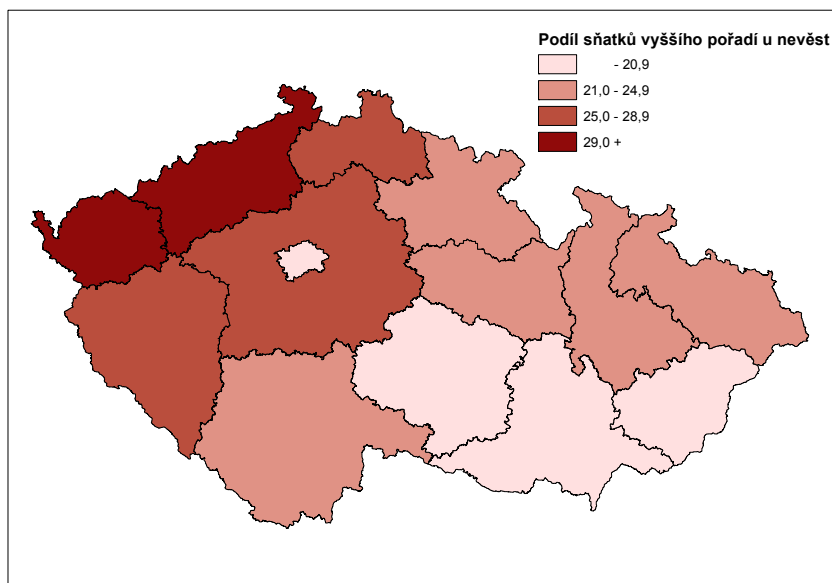
Kraj	Sňatky celkem							Podíl (%) prvních sňatků (2018)		
	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018	ženich	nevěsta	oba sn.
Hl. město Praha	6 580	5 531	5 862	6 073	6 415	6 604	6 549	76,8	80,4	69,5
Středočeský	6 320	5 252	5 376	5 903	6 154	6 524	6 656	74,1	74,3	64,7
Jihočeský	3 112	2 600	2 806	2 887	3 175	3 145	3 407	76,1	76,1	67,5
Plzeňský	2 763	2 367	2 519	2 638	2 857	2 857	3 034	74,9	74,4	65,5
Karlovarský	1 514	1 300	1 249	1 392	1 504	1 551	1 631	70,0	70,8	59,5
Ústecký	4 477	3 161	3 325	3 572	3 723	3 901	4 299	68,3	68,2	57,4
Liberecký	2 343	1 877	1 849	2 031	2 126	2 289	2 265	71,5	73,0	62,1
Královéhradecký	2 738	2 268	2 508	2 465	2 565	2 669	2 791	75,4	76,1	66,7
Pardubický	2 470	2 057	2 232	2 382	2 472	2 450	2 648	77,3	77,1	69,3
Vysočina	2 332	2 043	2 188	2 333	2 445	2 554	2 689	80,6	79,6	72,9
Jihomoravský	5 802	5 043	5 153	5 414	5 837	6 040	6 156	78,8	79,5	70,5
Olomoucký	3 098	2 632	2 737	2 864	2 925	3 039	3 204	78,0	77,9	70,3
Zlínský	2 710	2 383	2 482	2 696	2 802	2 940	2 856	82,6	82,3	75,2
Moravskoslezský	6 198	4 985	5 289	5 541	5 768	6 004	6 285	75,8	75,5	67,0
ČR	52 457	43 499	45 575	48 191	50 768	52 567	54 470	75,9	76,4	67,2

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

S podílem sňatků prvního pořadí koresponduje hodnota podílu sňatků vyššího pořadí. Na celorepublikové úrovni vstupuje do druhého či dalšího sňatku zhruba jedna čtvrtina ženichů a nevěst daného roku. Na západě Čech, v kraji Karlovarském a Ústeckém, je zastoupení opakovaných sňatků u mužů i u žen dlouhodobě nejvyšší, v roce 2018 v Ústeckém kraji dosáhlo u mužů-ženichů 31,7 % a u žen-nevěst 31,8 %. Ve Zlínském kraji a v Kraji Vysočina zase mají sňatky vyššího pořadí váhu nejnižší. V roce 2018 byl na konci žebříčku kraj Zlínský s podílem 17,4 % u ženichů a 17,7 % u nevěst. Regionální obraz zastoupení sňatků vyššího pořadí je shodný jak při pohledu na ženichy, tak nevěsty (srovnej obr. 2.2 a 2.3), rozdíly mezi kraji vzájemně jsou mírně větší na straně ženichů než nevěst.

Obr. 2.2 Podíl sňatků vyššího pořadí u ženichů (%), 2008–2018

Obr. 2.3 Podíl sňatků vyššího pořadí u nevěst (%), 2018

Měsíční sezónnost sňatečnosti, která je obecně výrazná, se mezi kraji významně neliší. Bez výjimek dominují sňatky v období měsíců červen, červenec, srpen a září, i když pořadí jednotlivých měsíců nebývá ve všech krajích vždy stejné a různí se také rozptýl krajských hodnot příslušných jednotlivým měsícům. Podíváme-li se na rozložení sňatků v úhrnném pohledu celého období 2008–2018, u deseti krajů byl nejoblíbenějším měsícem červen, u tří (Karlovarský, Ústecký, Liberecký) srpen a v kraji Zlínském září (s jen o málo slabším červnem na druhém místě). Naopak nejméně oblíbenými měsíci pro uzavření manželství byly ve všech krajích leden, únor a prosinec. Variabilita měsíčních indexů (napříč kraji) byla nízká právě u měsíců méně oblíbených – v případě ledna, února, března a listopadu – a naopak nejvyšší u těch obecně oblíbených (zejm. u září a července). Z měsíčních indexů vypočtených pro jednotlivé kraje vyplynulo, že nejvýraznější sezónnost vykazovaly sňatky ženichů z Královéhradeckého kraje, krajů Pardubický, Vysočina a Středočeský (ve všech variační koeficient nad 58 %) a naopak mírnější byla sezónnost v kraji Moravskoslezském, Olomouckém, Karlovarském, Jihomoravském a Zlínském (variační koeficient do 50 %).

Tab. 2.2 Sezónnost sňatečnosti, 2008–2018

Kraj	Měsíční index*												var. koef. (%)
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Hl. město Praha	0,27	0,35	0,40	0,88	0,83	2,27	1,59	1,97	1,96	0,73	0,42	0,33	50,3
Středočeský	0,20	0,32	0,39	0,94	0,59	2,38	1,79	2,11	1,84	0,71	0,42	0,30	58,5
Jihočeský	0,22	0,31	0,39	0,96	0,55	2,31	1,77	2,07	1,93	0,75	0,43	0,31	56,8
Plzeňský	0,23	0,31	0,43	0,95	0,52	2,25	1,85	2,18	1,80	0,73	0,42	0,32	56,6
Karlovarský	0,27	0,38	0,45	0,82	0,62	2,05	1,93	2,19	1,65	0,71	0,51	0,42	48,8
Ústecký	0,23	0,35	0,45	0,85	0,61	2,13	1,90	2,22	1,68	0,73	0,49	0,37	52,1
Liberecký	0,22	0,35	0,38	0,87	0,70	2,11	2,00	2,15	1,75	0,72	0,42	0,32	54,4
Královéhradecký	0,19	0,30	0,39	0,92	0,58	2,33	1,90	2,15	1,81	0,73	0,40	0,30	60,1
Pardubický	0,17	0,28	0,38	1,02	0,56	2,31	1,79	2,05	2,00	0,73	0,42	0,28	59,5
Vysočina	0,19	0,29	0,35	1,04	0,61	2,32	1,73	2,00	2,00	0,87	0,38	0,23	58,6
Jihomoravský	0,22	0,34	0,41	1,11	0,84	2,24	1,45	1,80	2,07	0,86	0,41	0,26	49,1
Olomoucký	0,22	0,34	0,43	0,99	0,77	2,12	1,60	1,91	2,02	0,86	0,44	0,30	47,8
Zlínský	0,20	0,32	0,35	1,15	0,81	2,12	1,44	1,80	2,18	0,97	0,41	0,26	49,6
Moravskoslezský	0,25	0,35	0,42	0,90	0,79	1,97	1,63	1,96	1,95	0,96	0,49	0,34	43,6
ČR	0,22	0,33	0,40	0,96	0,69	2,21	1,70	2,02	1,92	0,80	0,43	0,31	51,6

* Měsíční index udává poměr mezi počtem sňatků v daném měsíci a v průměrném měsíci (po přepočtu na stejný počet dnů).

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném kraji, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném kraji.

Hodnocení intenzity sňatečnosti je na regionální úrovni obtížné. Z důvodu neexistence bilancí obyvatel podle rodinného stavu pro nižší územní celky nelze vypočítat tzv. čisté míry sňatečnosti (počet sňatků na tisíc obyvatel svobodných, rozvedených a ovdovělých) ani tabulky sňatečnosti svobodných, které jsou standardně základem analýzy sňatečnosti svobodných na republikové úrovni. Stejně tak nejsou k dispozici dostatečně vypovídající data pro výpočet sňatečnosti rozvedených⁷. Intenzitu sňatečnosti v jednotlivých krajích je tak možno popsat pouze ukazateli vycházejícími z redukovaných měr sňatečnosti, které poměří počty sňatků osob v daném věku k celkovému počtu obyvatel daného věku bez ohledu na jejich rodinný stav (tedy včetně osob již vdaných a ženatých, které reálně do dalšího manželství vstoupit nemohou, čímž je hodnota ukazatele ze své podstaty redukovaná). V této publikaci byla pro posouzení intenzity sňatečnosti v kraji zvolena úhrnná redukovaná sňatečnost ve věku 16–49 let (tab. 2.3) a úhrnná redukovaná sňatečnost svobodných ve věku 16–49 let (tab. 2.4). Nicméně vzhledem k různé skladbě obyvatel krajů podle rodinného stavu a věku je nutné mít na paměti, že vzájemné srovnání hodnot ukazatele v jednotlivých krajích může být tímto ovlivněno.

Stejně jako v případě absolutního počtu sňatků, úhrnná redukovaná sňatečnost u mužů i u žen na počátku sledovaného období, po roce 2007, v krajích obecně klesala a minima dosáhla v průběhu let 2009–2013. Poté měla sňatečnost opět rostoucí trend. Úroveň úhrnné redukované sňatečnosti byla v roce 2018 dokonce téměř ve všech krajích u mužů i u žen vůbec nejvyšší z období let 2008–2018. Pouze ve Zlínském kraji u mužů i žen, v Libereckém kraji u žen a v Praze u mužů byla redukovaná sňatečnost mírně vyšší než v roce 2018 o rok dříve, v roce 2017. V roce 2018 úroveň úhrnné redukované sňatečnosti mužů i žen ohraničovaly hodnoty pro kraj Hlavní město Praha (minimum) a Kraj Vysočina (maximum). U mužů se úhrnná redukovaná sňatečnost pohybovala v rozpětí 56 až 71 %⁸, u žen od 63 po 84 %. Také z hlediska průměrné redukované sňatečnosti v posledních pěti letech byl Kraj Vysočina krajem s nejvyšší úrovní sňatečnosti, na druhém místě byl z pohledu sňatečnosti mužů kraj Jihočeský a z pohledu sňatečnosti žen kraj Zlínský. Na druhém konci žebříčku s nejnižší redukovanou úrovní sňatečnosti skončil v případě mužů kraj Ústecký kraj, u žen Hlavní město Praha. Intenzita redukované sňatečnosti mužů byla vždy ve všech krajích nižší než sňatečnost žen.

Tab. 2.3 Úhrnná redukovaná sňatečnost* ve věku 16–49 let podle pohlaví, 2008–2018

Kraj	Muži							Ženy						
	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Hl. město Praha	0,54	0,48	0,51	0,53	0,56	0,58	0,56	0,61	0,52	0,55	0,57	0,61	0,62	0,63
Středočeský	0,59	0,49	0,51	0,56	0,59	0,62	0,63	0,66	0,56	0,59	0,64	0,67	0,71	0,73
Jihočeský	0,57	0,52	0,56	0,59	0,64	0,64	0,70	0,65	0,58	0,62	0,66	0,72	0,72	0,80
Píseňský	0,56	0,50	0,54	0,56	0,62	0,62	0,65	0,63	0,59	0,61	0,67	0,74	0,75	0,77
Karlovarský	0,55	0,50	0,49	0,55	0,61	0,63	0,68	0,61	0,57	0,58	0,64	0,71	0,74	0,80
Ústecký	0,59	0,45	0,47	0,52	0,53	0,57	0,63	0,68	0,52	0,56	0,61	0,63	0,68	0,75
Liberecký	0,61	0,52	0,51	0,57	0,60	0,63	0,64	0,70	0,60	0,59	0,65	0,70	0,75	0,75
Královéhradecký	0,58	0,52	0,58	0,58	0,60	0,63	0,67	0,66	0,59	0,67	0,66	0,70	0,73	0,79
Pardubický	0,56	0,50	0,55	0,59	0,62	0,61	0,66	0,64	0,57	0,62	0,68	0,70	0,73	0,80
Vysočina	0,54	0,51	0,55	0,60	0,63	0,67	0,71	0,62	0,59	0,63	0,69	0,73	0,77	0,84
Jihomoravský	0,58	0,52	0,54	0,57	0,61	0,64	0,66	0,66	0,58	0,61	0,64	0,70	0,73	0,75
Olomoucký	0,56	0,51	0,54	0,57	0,58	0,63	0,66	0,63	0,58	0,62	0,65	0,67	0,73	0,75
Zlínský	0,55	0,52	0,55	0,59	0,63	0,66	0,65	0,62	0,60	0,64	0,68	0,73	0,78	0,77
Moravskoslezský	0,58	0,50	0,54	0,57	0,59	0,62	0,65	0,66	0,58	0,61	0,65	0,69	0,72	0,76
ČR	0,57	0,50	0,53	0,56	0,60	0,62	0,65	0,65	0,57	0,60	0,64	0,68	0,72	0,75

* Součet redukovaných měr sňatečnosti (počet sňatků k celkovému počtu osob) pro věky 16–49 let.

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

⁷ Výpočet sňatečnosti rozvedených je založen na třídění počtu sňatků rozvedených podle doby od rozvodu a počtu rozvodů před daným počtem let. V případě regionálního třídění však není k dispozici informace o kraji bydliště v době rozvodu předchozího manželství a díky možné změně adresy pobytu muže/ženy tak nelze zajistit ani zhodnotit vypovídací schopnost takto vypočteného ukazatele na úrovni krajů.

⁸ Při zachování redukovaných měr sňatečnosti roku 2018 by v tomto věku vstoupilo do manželství 56–71 osob ze sta.

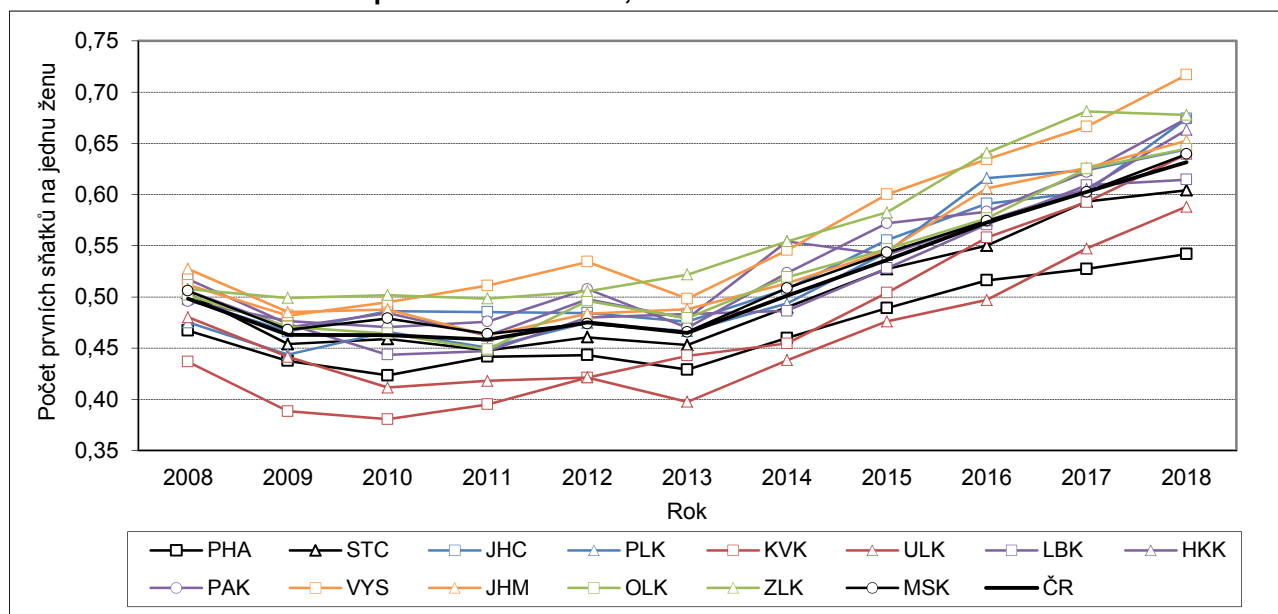
Tab. 2.4 Úhrnná redukovaná sňatečnost svobodných* ve věku 16–49 let podle pohlaví, 2008–2018

Kraj	Muži							Ženy						
	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Hl. město Praha	0,41	0,39	0,42	0,45	0,47	0,50	0,49	0,47	0,43	0,46	0,49	0,52	0,53	0,54
Středočeský	0,45	0,40	0,42	0,46	0,49	0,52	0,54	0,50	0,45	0,49	0,53	0,55	0,59	0,60
Jihočeský	0,45	0,43	0,47	0,50	0,55	0,54	0,60	0,50	0,48	0,51	0,56	0,59	0,60	0,67
Plzeňský	0,43	0,40	0,44	0,47	0,51	0,53	0,56	0,48	0,47	0,49	0,54	0,62	0,62	0,64
Karlovarský	0,40	0,39	0,39	0,44	0,49	0,53	0,56	0,44	0,44	0,45	0,50	0,56	0,59	0,64
Ústecký	0,42	0,35	0,38	0,41	0,43	0,46	0,51	0,48	0,40	0,44	0,48	0,50	0,55	0,59
Liberecký	0,45	0,42	0,43	0,47	0,50	0,53	0,53	0,52	0,48	0,49	0,53	0,57	0,61	0,61
Královéhradecký	0,45	0,43	0,48	0,48	0,51	0,53	0,57	0,51	0,48	0,55	0,54	0,57	0,61	0,66
Pardubický	0,44	0,42	0,47	0,51	0,53	0,53	0,57	0,50	0,47	0,52	0,57	0,58	0,62	0,67
Vysočina	0,45	0,44	0,48	0,54	0,56	0,59	0,62	0,51	0,50	0,55	0,60	0,63	0,67	0,72
Jihomoravský	0,47	0,44	0,46	0,49	0,53	0,56	0,58	0,53	0,49	0,51	0,54	0,61	0,63	0,65
Olomoucký	0,45	0,44	0,47	0,49	0,51	0,55	0,58	0,50	0,48	0,52	0,55	0,58	0,63	0,64
Zlínský	0,45	0,46	0,48	0,53	0,56	0,59	0,59	0,51	0,52	0,55	0,58	0,64	0,68	0,68
Moravskoslezský	0,45	0,41	0,45	0,49	0,50	0,53	0,56	0,51	0,47	0,51	0,54	0,57	0,60	0,64
ČR	0,44	0,41	0,44	0,48	0,51	0,53	0,56	0,50	0,47	0,50	0,54	0,57	0,60	0,63

* Součet redukovaných měr prvosňatečnosti (počet sňatků svobodných k celkovému počtu osob) pro věky 16–49 let.
Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

Vývoj redukované sňatečnosti svobodných byl s tou úhrnnou v podstatě shodný. Také prvosňatečnost byla v roce 2018 téměř ve všech krajích u mužů i u žen vůbec nejvyšší z období 2008–2018. Pouze u žen ze Zlínského kraje byla sňatečnost svobodných v roce 2018 nepatrně nižší než v roce 2017 a na straně mužů zůstalo lokální maximum nadále roku 2017 v Hlavním městě Praze a v Libereckém kraji. V roce 2018 se úhrnná redukovaná prvosňatečnost mužů pohybovala mezi 49 a 62 %, u žen pak v rozmezí 54 až 72 %, přičemž nejnižší prvosňatečnost vykazali obyvatelé Hlavního města Prahy a nejvyšší obyvatelé Kraje Vysočina. Kraj Vysočina společně s krajem Zlínským byly ve sledovaném období obecně kraji s nejvyšší redukovanou úrovní sňatečnosti svobodných. Mezi kraje s nadprůměrnou úrovní sňatečnosti svobodných lze dále zařadit kraje Jihomoravský, Pardubický, Královéhradecký, Jihočeský, Olomoucký. Ústecký kraj byl naopak téměř vždy krajem s nejnižší hodnotou úhrnné redukované sňatečnosti svobodných, na této pozici ho střídal případně kraj Hlavní město Praha.

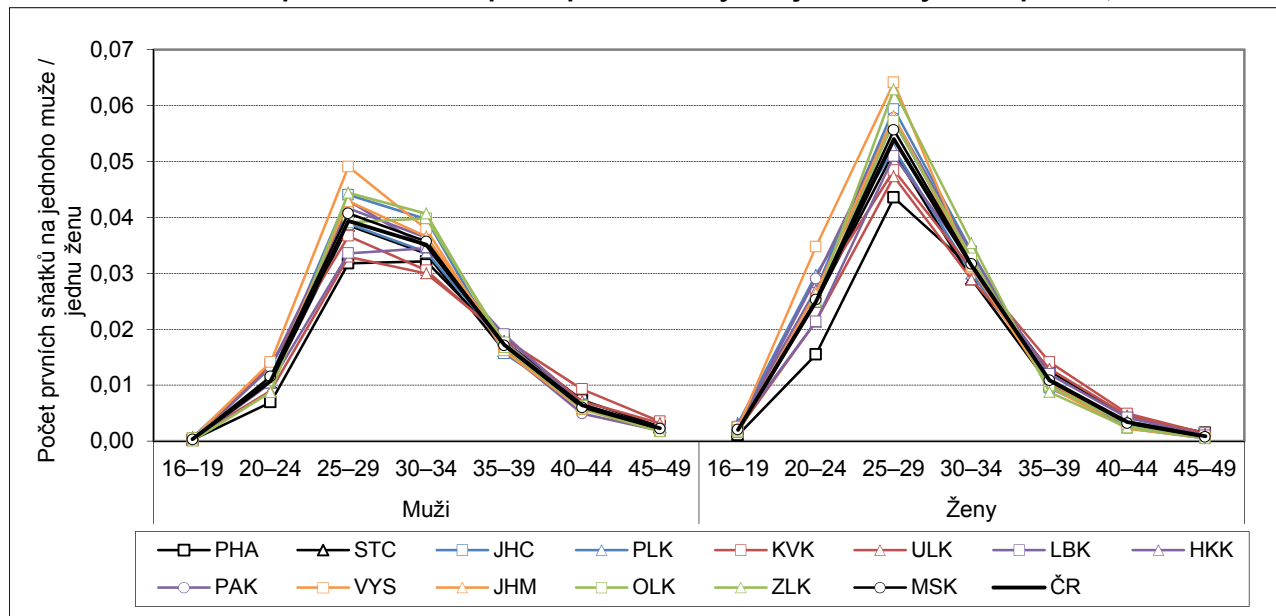
Obr. 2.4 Úhrnná redukovaná prvosňatečnost žen, 2008–2018

Věkově specifický profil redukované prvosňatečnosti byl napříč kraji v roce 2018 (v detailním pohledu na intenzity sňatečnosti po jednotkách věku) poměrně jednotný ve smyslu vrcholu ve věku 25–29 let u žen a

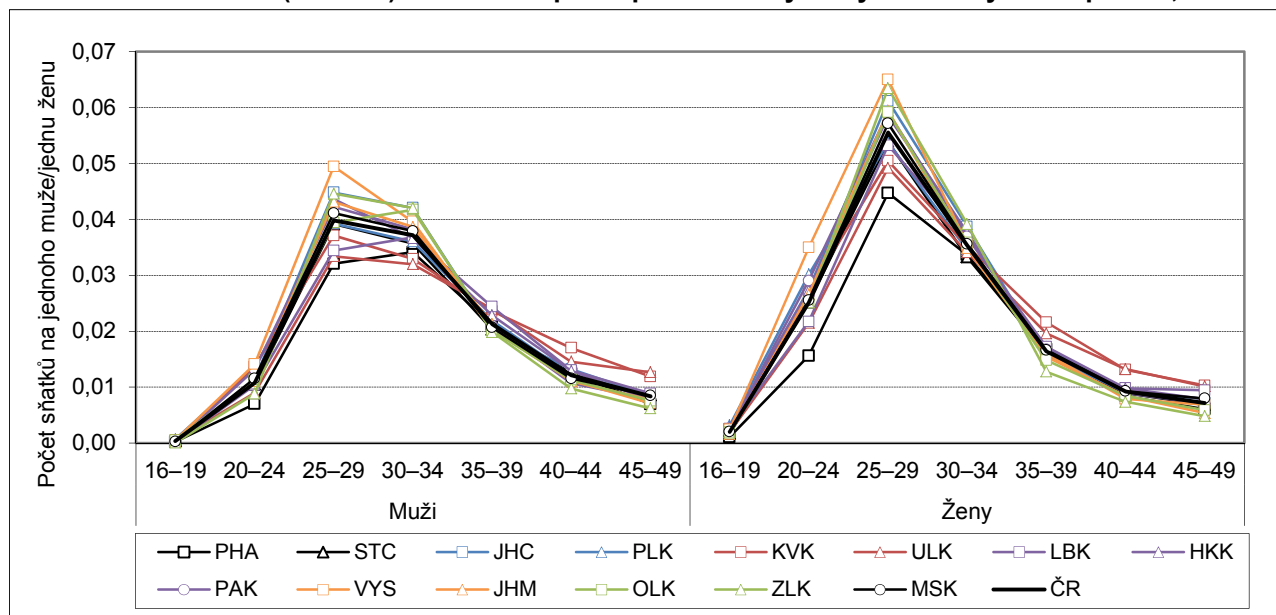
27–31 let u mužů. Z pětiletých věkových skupin se u žen nejvyšší míra sňatečnosti prvního pořadí vyskytovala ve věkové skupině 25–29 let ve všech krajích. U svobodných mužů byla situace stejná jako u žen v jedenácti krajích, zatímco v Praze, v Libereckém a v Olomouckém kraji již nepatrně převyšovala redukovaná sňatečnost svobodných mužů ve věku 30–34 let nad sňatečností mužů o pět let mladších. Praha se vyznačuje také výrazně nižší prvosňatečností žen v mladších věkových skupinách, naopak v Kraji Vysočina pomáhá k celkově ve srovnání s ostatními kraji vysoké úrovni sňatečnosti svobodných vyšší sňatečnosti žen ve věku 20–24 a 25–29. Po 35. roku věku již nejsou rozdíly mezi kraji v úrovni redukovaných měř prvosňatečnosti výrazné.

Obr. 2.5 Redukovaná prvosňatečnost podle pohlaví ve vybraných věkových skupinách, 2018

Srovnáme-li věkově specifické redukované míry prvosňatečnosti a celkové sňatečnosti (bez ohledu na pořadí sňatku), hodnoty sňatečnosti se u mladších osob nijak významně nezmění (u většiny sňatků jde právě o první pořadí). U věkové skupiny 35–39 let je však již patrná vyšší hodnota sňatečnosti, zejména u žen, důsledkem zahrnutí sňatků vyššího pořadí do výpočtu. V mezikrajském srovnání jsou vyšší redukovanou sňatečností osob ve věku nad 40 let charakteristické západní Čechy – Karlovarský a Ústecký kraj, což koresponduje se zdejším vyšším zastoupením sňatků vyššího pořadí (viz obr. 2.2 a 2.3).

Obr. 2.6 Redukovaná (celková) sňatečnost podle pohlaví ve vybraných věkových skupinách, 2018

3 Rozvodovost

Rozvodové řízení bývá nejčastěji zahájeno na základě společného návrhu obou manželů, pouze v Libereckém kraji dosud převažují rozvody na návrh ženy. Počet rozvodů má v pohledu poslední dekády ve všech krajích klesající trend. Nejmírnější byl mezi lety 2008 až 2018 pokles v kraji Středočeském, který od roku 2009 každoročně zaznamenává nejvíce rozvodů. Úroveň rozvodovosti se drží v pásmu 40–50 % s výjimkou kraje Středočeského, kde je vyšší.

Počet rozvodů⁹ měl ve sledovaných letech 2008 až 2018 ve všech krajích klesající trend, i když úbytky nebyly v žádném kraji pravidelné. Počet rozvodů mezi lety 2008 a 2018 nejméně klesl v kraji Karlovarském (o 41 %) a Moravskoslezském (o 33 %), kde je zaznamenáván ale i největší úbytek obyvatelstva jako celku. Naopak relativně nejméně se počet rozvodů v roce 2018 lišil od počtu z roku 2008 ve Středočeském kraji (byl nižší o 8 %), kde populace nejméně roste. V roce 2018 rozvodů meziročně ubylo ve dvanácti krajích, pouze v Plzeňském a Zlínském kraji jich bylo naopak více (o 2 %, resp. o 3 %). U deseti krajů byl počet rozvodů v roce 2018 vůbec nejnižší v rámci sledovaného období let 2008–2018, v kraji Plzeňském bylo číslo ještě nižší v roce 2017 a v kraji Hlavní město Praha, Vysočina a Zlínském minimum připadlo na rok 2016.

Nejvíce rozvodů bývá iniciováno společným návrhem na rozvod¹⁰. V roce 2018 na celorepublikové úrovni představovaly společné návrhy 48,0 % z celku, nejčastější byly u rozvodů obyvatel Hlavního města Prahy (z 55,2 %). Pouze v Libereckém kraji jako jediném zůstala nejpočetnější skupina rozvodů iniciovaných na návrh ženy (43,6 %). Nejméně často ve všech krajích podávají návrhy na rozvod muži (z 15,9 až 22,1 %).

Tab. 3.1 Rozvody, 2008–2018

Kraj	Rozvody celkem							Navrhovatel rozvodu (2018)		
	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Muž	Žena	Oba
Hl. město Praha	3 666	3 002	2 828	2 983	2 715	2 860	2 798	475	779	1 544
Středočeský	3 695	3 793	3 938	3 670	3 524	3 768	3 397	691	1 172	1 534
Jihočeský	1 966	1 747	1 568	1 583	1 532	1 498	1 439	248	485	706
Plzeňský	1 604	1 613	1 374	1 462	1 380	1 356	1 386	288	416	682
Karlovarský	1 155	879	777	747	739	734	678	108	203	367
Ústecký	2 889	2 252	2 352	2 117	2 245	2 252	2 106	418	766	922
Liberecký	1 400	1 311	1 236	1 235	1 102	1 158	1 000	180	436	384
Královéhradecký	1 515	1 543	1 379	1 360	1 300	1 343	1 273	246	416	611
Pardubický	1 292	1 257	1 330	1 219	1 171	1 327	1 120	213	420	487
Vysočina	1 343	1 125	1 107	1 049	945	1 100	1 064	216	379	469
Jihomoravský	3 334	3 000	2 924	2 770	2 758	2 867	2 684	448	849	1 387
Olomoucký	1 884	1 713	1 521	1 515	1 432	1 430	1 417	313	550	554
Zlínský	1 593	1 381	1 277	1 323	1 228	1 246	1 285	224	385	676
Moravskoslezský	3 964	3 279	3 153	3 050	2 925	2 816	2 666	449	865	1 352
ČR	31 300	27 895	26 764	26 083	24 996	25 755	24 313	4 517	8 121	11 675

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

Ve zhruba čtyřech pětinach rozvodů se muž a žena rozvádí poprvé. Ve zbylé jedné pětině jde o ukončení manželství vyššího pořadí (tab. 3.2). Toto rozložení rozvodů podle pořadí se v čase významně nemění, stejně tak zůstávají zachovány geografické rozdíly v hodnotách ukazatele podílu rozvodů vyššího pořadí. Nejvyšší bývá jejich podíl v krajích na západě Čech, v jednotlivých letech období 2008–2018 to bylo téměř

⁹ Údaje o rozvodech předává Českému statistickému úřadu Ministerstvo spravedlnosti ČR. Územně jsou rozvody tříděny podle posledního společného bydliště manželů.

¹⁰ Společný návrh na rozvod manželství je možno podávat od 1. 1. 2014 na základě nového občanského zákoníku (§755–758) a zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. V datech Ministerstva spravedlnosti ČR však byly poprvé zachyceny až v roce 2015.

vždy u mužů i u žen v kraji Karlovarském. V roce 2018 měly rozvody vyššího pořadí největší váhu u rozvedených mužů právě v Karlovarském kraji (23,0 %), na straně rozvedených žen to bylo v Ústeckém kraji (22,7 %). Tradičně vysoký bývá podíl opakovaných rozvodů kromě dvou zmiňovaných krajů také v kraji Libereckém (v roce 2018 u mužů 22,0 %, u žen 21,4 %). Naopak nejnižší zastoupení mívají rozvody vyššího pořadí v moravských krajích, zvláště ve Zlínském kraji (13,8 % u rozvedených mužů, vůbec nejméně z krajů v roce 2018) a v Kraji Vysočina (14,9 % u rozvedených žen, minimální podíl z krajů v roce 2018).

Tab. 3.2 Podíl rozvodů vyššího pořadí podle pohlaví (%), 2008–2018

Kraj	Muži							Ženy						
	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Hl. město Praha	22,4	22,5	19,8	19,4	19,7	19,2	20,9	19,9	18,9	17,3	18,1	18,3	16,6	17,1
Středočeský	19,7	20,1	20,3	20,2	20,6	21,2	21,3	20,0	19,0	20,3	19,4	20,3	20,5	20,3
Jihočeský	20,0	21,8	19,5	19,5	20,1	19,4	20,6	18,1	20,1	19,4	19,4	18,8	20,1	20,4
Plzeňský	21,7	21,0	21,4	18,9	21,8	19,2	18,7	22,9	19,9	21,5	18,1	21,2	18,8	18,4
Karlovarský	26,1	24,8	28,1	26,0	26,7	23,4	23,0	25,5	24,6	26,8	26,2	26,1	23,6	22,3
Ústecký	21,6	23,2	22,4	23,5	24,4	23,4	21,3	21,9	23,4	21,6	23,0	24,5	23,8	22,7
Liberecký	22,0	23,6	23,8	23,2	21,5	23,6	22,0	22,1	22,9	23,2	21,9	22,5	21,1	21,4
Královéhradecký	20,1	20,4	22,0	19,1	22,5	20,4	20,4	19,5	20,0	22,1	20,0	20,3	20,8	21,8
Pardubický	17,0	18,9	19,6	19,6	18,5	18,1	17,9	18,0	16,9	17,8	19,7	19,6	19,7	17,1
Vysočina	15,1	16,1	18,8	15,2	14,6	16,4	13,9	15,0	17,1	16,1	16,5	15,3	15,0	14,9
Jihomoravský	17,9	16,6	18,9	16,8	16,0	16,5	15,8	16,4	17,2	17,4	15,8	15,5	15,1	15,9
Olomoucký	15,2	19,0	16,4	18,7	18,2	16,1	16,9	15,1	18,4	16,7	16,7	16,3	17,0	16,0
Zlínský	13,6	15,6	15,9	13,5	14,6	15,0	13,8	13,2	14,7	15,8	15,0	16,0	14,5	15,5
Moravskoslezský	17,4	18,3	19,0	18,6	18,8	18,3	18,7	18,0	17,7	19,2	17,7	17,9	16,9	18,7
ČR	19,3	20,0	20,1	19,3	19,7	19,3	19,1	18,9	19,1	19,4	18,8	19,2	18,6	18,7

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

Větší část rozvodů se dotýká manželství s nezletilým dítětem (dětmi) než těch bez nezletilých dětí (bezdětných či s již zletilým dítětem/dětmi). V roce 2018 představovaly rozvody manželství s nezletilými dětmi na celorepublikové úrovni 58,4 % z celku, ve většině krajů se jejich podíl nacházel v intervalu 56–60 %. Na nízké úrovni (v mezikrajském srovnání) se podíl rozvedených rodin s dětmi dlouhodobě udržuje v Hlavním městě Praze (52,3 % v roce 2018), specificky s odstupem několika procentních bodů od většinové skupiny. V roce 2018 výjimečně tuto statistiku ohraničoval podíl příslušný Karlovarskému kraji (50,3 %), který v předchozích letech mívá podíl rozvodů s nezletilými dětmi druhý nejnižší.

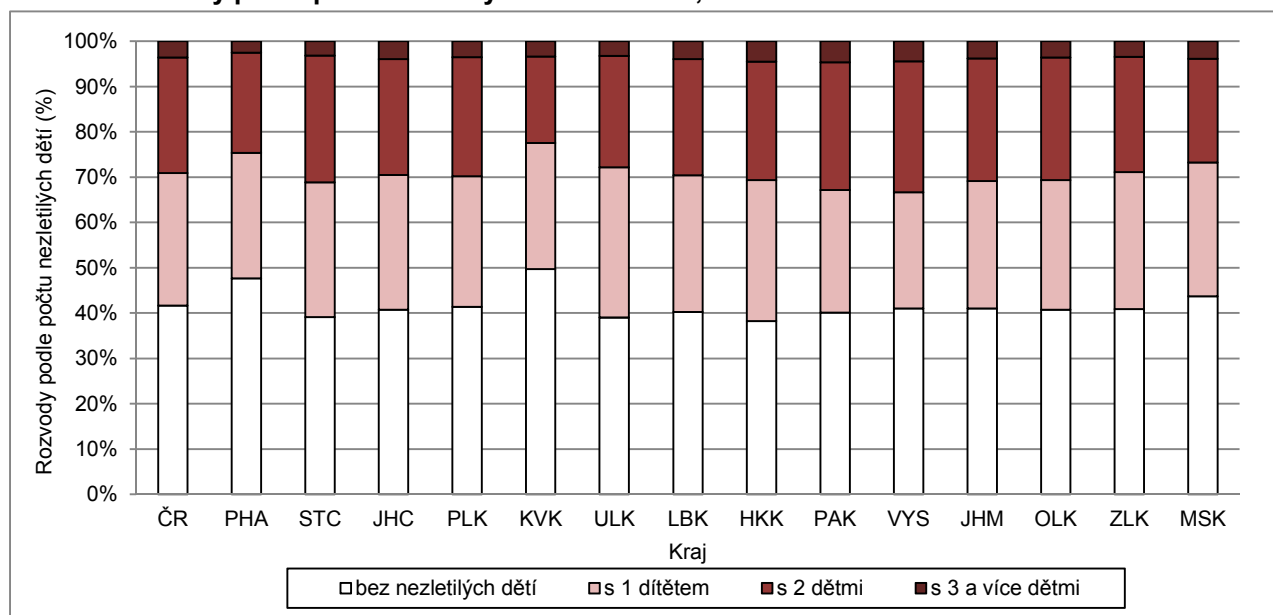
Tab. 3.3 Rozvody podle počtu nezletilých dětí žijících v manželství, 2008–2018

Kraj	Rozvody s nezletilými dětmi (%)							Rozvody podle počtu nezletilých dětí v rozvádějícím se manželství (2018)			
	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018	0	1	2	3+
Hl. město Praha	49,6	47,1	50,4	49,4	53,0	52,7	52,3	1 334	775	619	70
Středočeský	59,4	59,1	60,0	60,9	62,0	62,1	60,9	1 328	1 011	950	108
Jihočeský	60,7	58,4	59,8	61,0	61,7	58,3	59,3	586	428	369	56
Plzeňský	57,7	61,7	58,7	59,8	58,9	56,7	58,7	573	400	364	49
Karlovarský	51,9	52,2	50,8	54,4	53,3	55,7	50,3	337	189	129	23
Ústecký	57,9	57,5	57,9	54,7	57,3	58,6	61,0	822	698	518	68
Liberecký	58,6	60,8	58,2	58,0	60,3	58,3	59,8	402	302	257	39
Královéhradecký	59,3	59,2	56,2	57,2	60,7	62,4	61,7	487	396	333	57
Pardubický	62,1	62,0	58,3	60,8	61,1	61,0	59,9	449	303	316	52
Vysočina	63,2	59,1	58,6	59,8	63,3	60,8	59,0	436	273	308	47
Jihomoravský	58,3	56,4	55,5	56,6	59,6	61,0	59,0	1 100	755	727	102
Olomoucký	62,4	58,2	57,4	58,9	58,7	59,7	59,3	577	406	383	51
Zlínský	61,2	56,7	59,6	60,3	60,0	59,4	59,1	525	389	327	44
Moravskoslezský	58,8	57,2	55,3	57,6	57,3	58,4	56,3	1 164	789	611	102
ČR	58,1	57,1	56,8	57,5	58,9	59,0	58,4	10 120	7 114	6 211	868

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

Na druhé straně žebříčku k takovému odstupu nedocházelo. V roce 2018 měly rozvody s nezletilými dětmi největší váhu v Královéhradeckém kraji (61,7 %), ke krajům s vyšším zastoupením rodin s dětmi u rozvodu lze zařadit (pořadí podle průměru let 2014–2018) Středočeský kraj, Kraj Vysočina, Pardubický a Jihočeský. Co se týče počtu nezletilých dětí v rozvedených manželstvích s dětmi, je struktura rozvedených rodin ve většině krajů obdobná. Nejpočetnější bývá skupina rozvodů s jedním nezletilým dítětem v rodině, v roce 2018 byla jejich váha v rozmezí od 48 % v kraji Jihomoravském a Olomouckém po 55 % v kraji Karlovarském. Pouze ve dvou krajích – Pardubickém a v Kraji Vysočina – bylo u rozvodů více rodin s dvěma nezletilými dětmi než s jedním dítětem, rozdíl však nebyl velký. Rodiny se třemi a více nezletilými dětmi představovaly v roce 2018 v jednotlivých krajích 5–8 % rozvedených rodin s dětmi, nejvyšší bylo jejich zastoupení v Pardubickém kraji a nejnižší v Praze. V pozadí rozdílného rozložení rozvodů podle počtu nezletilých dětí v rodině stojí nejen různá úroveň plodnosti a velikost rodin, ale také struktura rozvodů podle délky trvání manželství (kdy např. u rozvodů s kratší délkou trvání manželství převládají bezdětné páry či páry s jedním nezletilým dítětem).

Obr. 3.1 Rozvody podle počtu nezletilých dětí v rodině, 2018

Hodnocení intenzity rozvodovosti bývá běžně založeno na mírách rozvodovosti podle délky trvání manželství, tj. poměru počtu rozvodů v dané délce trvání manželství a počtu sňatků uzavřených před daným počtem let. Pro správnou (metodicky čistou) aplikaci tohoto výpočtu v regionálním pohledu však chybí u rozvodu údaj o adrese bydliště při uzavření sňatku, který by umožnil správné přiřazení rozvodu k původnímu souboru sňatků dle kraje bydliště. V krajích s vysokou mírou registrované migrace je tak intenzita rozvodovosti vypočtená z dostupných údajů do určité míry migrací ovlivněna.

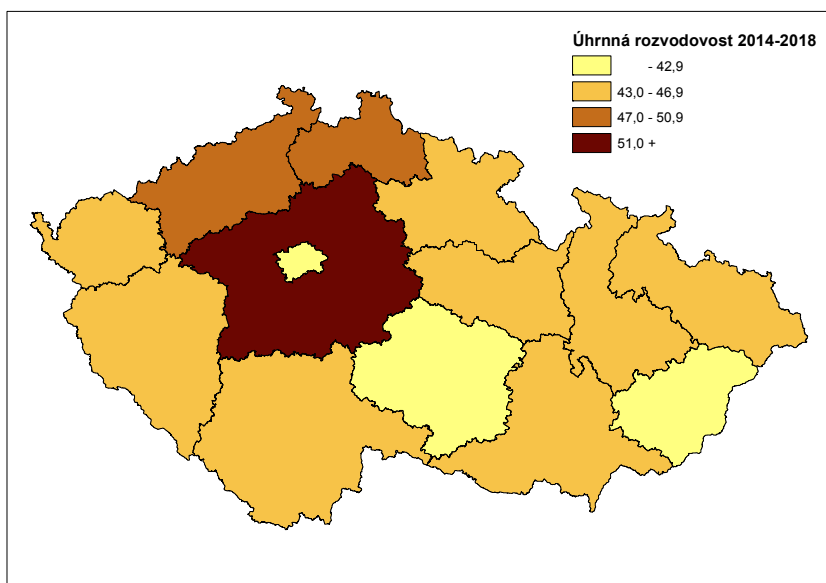
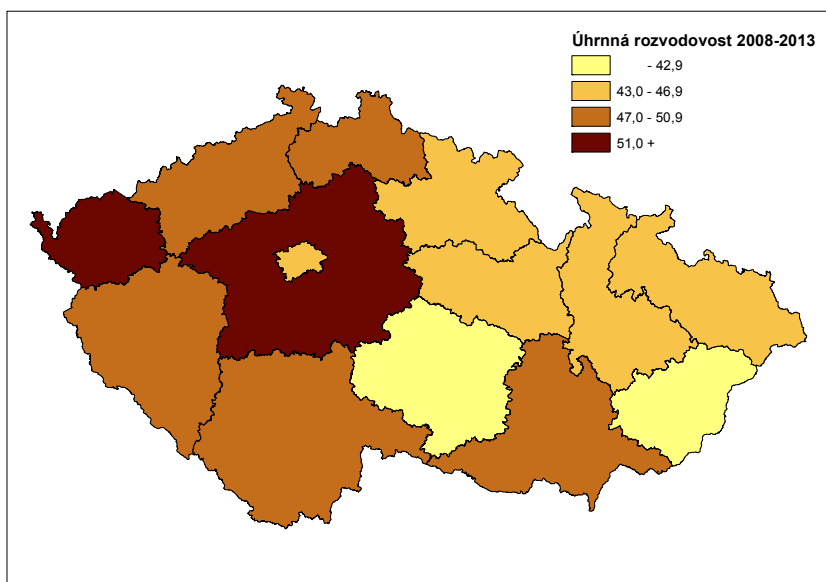
Středočeský kraj byl jediným krajem, který měl ve sledovaném období od roku 2008 každoročně úroveň rozvodovosti vyšší, než činil celorepublikový průměr (tab. 3.4). Od roku 2010 statistiku krajů z hlediska výše úhrnné rozvodovosti dokonce vede. Při setrvání zdejších měř rozvodovosti roku 2018 by rozvodem skončilo 54,8 % manželství. Přestože se jednalo o nejvyšší hodnotu z krajů pro rok 2018, v porovnání úrovně úhrnné rozvodovosti Středočeského kraje v čase šlo o nejnižší číslo od roku 2012. Vysoká úroveň rozvodovosti obyvatel Středočeského kraje (58,3 % manželství končících rozvodem i v průměru posledních pěti let) je však velmi pravděpodobně zčásti nadhodnocena tím, že určitá (vzhledem k významné imigraci pravděpodobně nemalá) část rozvedených měla v době sňatku bydliště v jiném kraji, tedy „vstupní“ počet sňatků, který je použit do jmenovatele při výpočtu rozvodovosti, je nižší, než by měl být. Druhou nejvyšší úroveň rozvodovosti vykazoval v roce 2018, stejně jako v předchozích dvou letech, kraj Ústecký (48,6 % v roce 2018), třetí nejvyšší byla podle posledních údajů rozvodovost v kraji Plzeňském (47,5 %). Ostatní kraje vykazovaly rozvodovost do 45 %.

Tab. 3.4 Rozvodovost a délka trvání manželství při rozvodu, 2008–2018

Kraj	Úhrnná rozvodovost (%)							Průměrná délka trvání manželství při rozvodu						
	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Hl. město Praha	48,7	42,0	40,4	43,5	40,1	42,8	41,9	12,0	12,9	12,7	12,5	12,6	12,4	12,9
Středočeský	54,0	58,4	61,5	58,1	56,3	60,6	54,8	12,0	12,8	12,7	12,9	13,1	13,2	13,5
Jihočeský	52,0	50,1	45,5	47,1	46,4	45,5	43,9	12,3	12,8	13,3	12,8	12,7	13,0	13,1
Plzeňský	47,7	52,0	45,2	48,6	46,5	45,6	47,5	11,7	12,3	12,3	12,7	12,7	13,4	12,8
Karlovarský	57,2	48,6	44,0	43,5	44,2	44,5	41,6	10,8	11,9	12,0	12,1	12,0	12,2	11,9
Ústecký	54,2	46,8	49,6	45,7	49,7	51,3	48,6	11,8	12,1	12,5	12,7	12,6	12,3	12,7
Liberecký	51,3	52,2	49,8	50,8	46,1	48,7	43,0	12,2	12,4	12,9	12,8	13,1	13,6	13,0
Královéhradecký	44,7	49,5	45,2	45,4	44,6	46,9	44,8	12,7	13,4	13,3	13,3	13,2	13,0	13,0
Pardubický	42,4	44,5	48,1	44,8	44,1	50,2	42,8	12,6	13,4	13,3	13,3	12,9	13,4	13,5
Vysočina	44,3	40,3	40,5	39,0	35,5	41,9	40,6	12,7	13,5	13,3	13,6	14,0	13,8	14,2
Jihomoravský	48,8	47,1	46,5	45,1	45,3	47,7	44,8	12,7	13,5	13,7	13,4	13,8	13,7	14,0
Olomoucký	49,0	48,5	43,9	44,9	43,2	43,3	43,3	12,9	13,6	13,6	13,4	13,5	14,0	14,1
Zlínský	45,2	42,7	40,7	42,9	40,4	41,2	42,9	13,3	14,0	13,8	13,8	14,1	14,5	14,4
Moravskoslezský	50,3	46,2	44,9	44,9	43,9	42,9	40,8	12,8	13,1	13,5	13,3	13,3	13,2	13,9
ČR	49,6	47,8	46,7	46,5	45,2	47,2	44,8	12,3	13,0	13,1	13,0	13,1	13,2	13,4

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

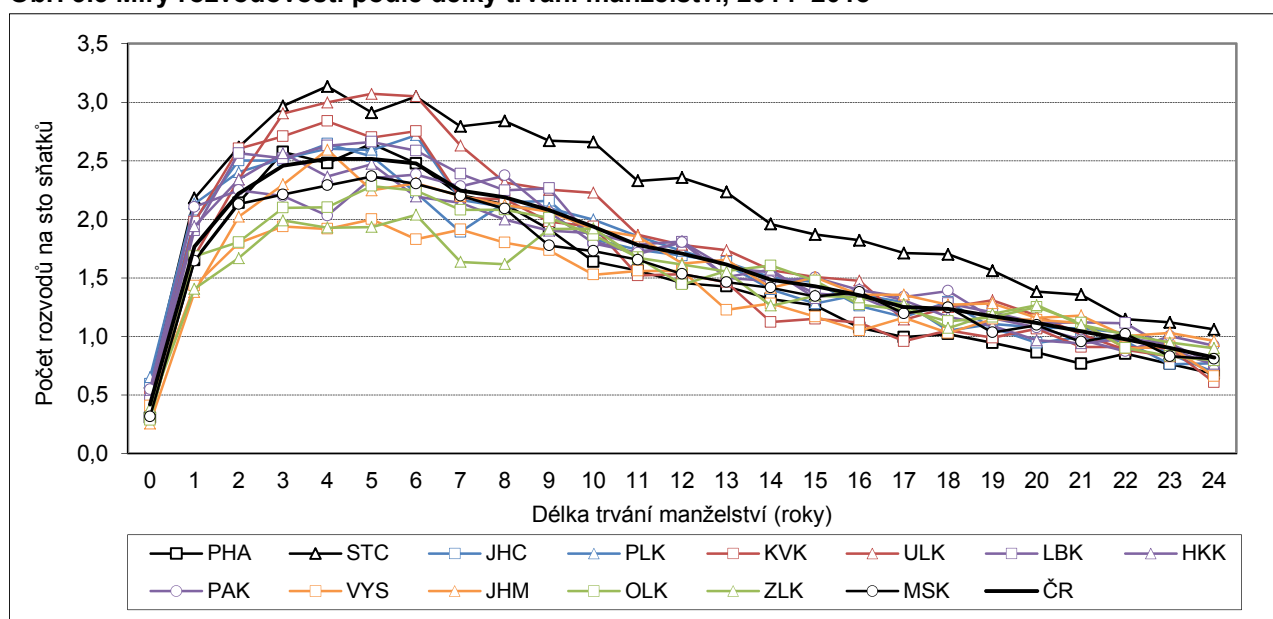
Obr. 3.2 Úhrnná rozvodovost (%) v období 2008–2013 a 2014–2018

Z pohledu delšího sledovaného období 2008–2018 patří do skupiny krajů s (mírně) nadprůměrnou rozvodovostí kromě Středočeského, Ústeckého a Plzeňského kraje také Liberecký a Karlovarský¹¹. V případě Karlovarského kraje však novější údaje – data za poslední pětileté období 2014–2018 – naopak tento kraj řadí na druhý konec žebříčku. Stabilně nízkou úroveň rozvodovosti dlouhodobě vykazuje také statistika Kraje Vysočina, kraje Zlínského, Prahy a kraje Moravskoslezského a Olomouckého. Dle údajů o rozvodech v roce 2018 byla nejnižší úroveň rozvodovosti obyvatel Kraje Vysočina (40,6 %) a kraje Moravskoslezského (40,8 %).

Intenzita rozvodovosti dosahuje vrcholu v období 3 až 6 let od uzavření manželství, s rostoucí délkou trvání manželství pak rozvodovost klesá. Na vysoké rozvodovosti obyvatel Středočeského kraje se podílí vysoká rozvodovost ve všech délkách trvání manželství, zatímco u Ústeckého kraje jde převážně o důsledek vyšší rozvodovosti v nejčastějších délkách trvání manželství (vyšší vrchol křivky rozvodovosti podle doby trvání manželství). V Kraji Vysočina i v kraji Zlínském byla rozvodovost podprůměrná opět zejména v intervalu nejvyšší rozvodovosti.

Obr. 3.3 Míry rozvodovosti podle délky trvání manželství, 2014–2018

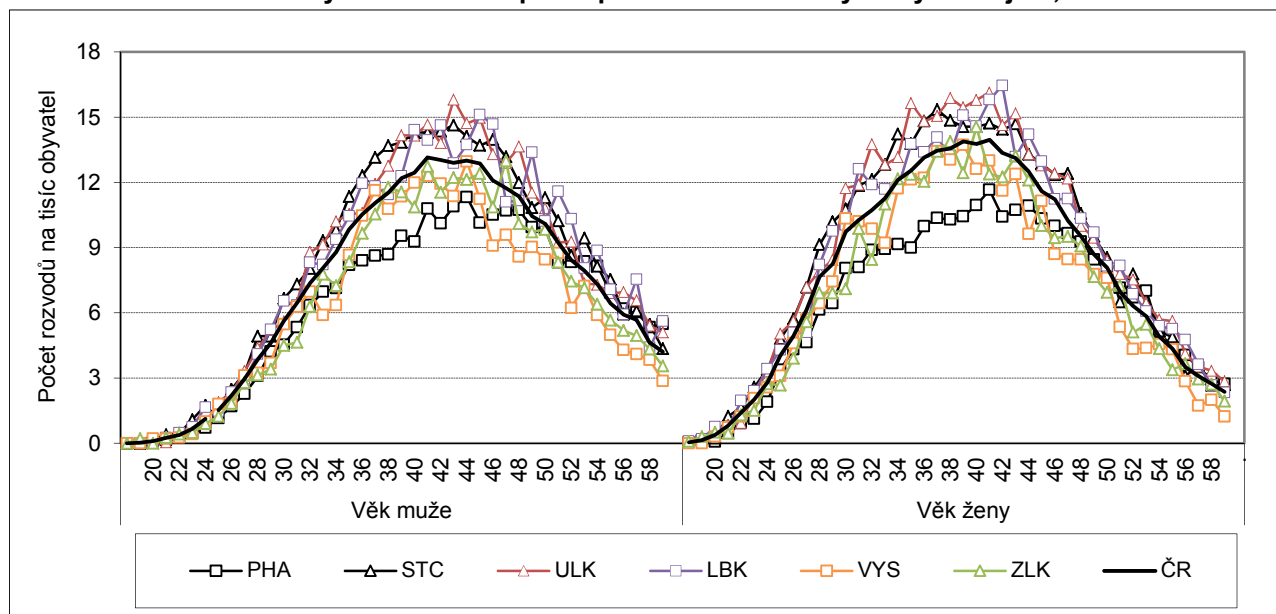
Průměrná délka trvání manželství při rozvodu, vypočtená z rozložení měr rozvodovosti podle délky trvání manželství v roce 2018, ve všech krajích převyšovala hodnotu vypočtenou z měr rozvodovosti roku 2008. V mezidobí však vývoj nebyl vždy plynulý a také prodloužení délky mezi roky 2008 a 2018 se lišilo (tab. 3.4). V Královéhradeckém kraji šlo o nárůst o 0,3 roku, v Kraji Vysočina o 1,6 roku. Rozložení krajů podle průměrné délky trvání manželství při rozvodu se však během let výrazněji neměnilo. V celém sledovaném období každoročně vůbec nejkratší dobu v průměru trvalo rozváděné manželství u obyvatelů Karlovarského kraje (10,8 let v roce 2008 a 11,9 let v roce 2018, když došlo meziročně k poklesu z maxima 12,2 let v roce 2017) a průměrná délka rozvedených manželství zde byla významně kratší než v ostatních krajích. Druhá či třetí nejnižší délka rozvedeného manželství pak pravidelně připadala na kraj Ústecký (11,8 let v roce 2008 a 12,7 let v roce 2018). Mezi kraje s kratší průměrnou délkou manželství při rozvodu se tradičně řadí také kraj Plzeňský (11,7 let v roce 2008 a 12,8 let v roce 2018) a Praha (12,0 let v roce 2008 a 12,9 let o deset let později). Naopak vyšší průměrnou délku trvání manželství při rozvodu vykazují dlouhodobě kraje moravské a kraje na pomezí Čech a Moravy. V celém sledovaném období každoročně vůbec nejdéle v průměru trvalo manželství při rozvodu u obyvatelů Zlínského kraje, v roce 2018 to bylo 14,4 let. Na druhém místě byl Kraj

¹¹ V letech 2007 a 2008 byla rozvodovost v Karlovarském kraji vůbec nejvyšší z krajů, nadprůměrnou rozvodovost vykazoval kraj pravidelně do roku 2013.

Vysočina, kde rozvedené manželství v roce 2018 v průměru trvalo 14,2 roku, třetí kraj Olomoucký (14,1 roku).

Použijeme-li pro hodnocení rozvodovosti v krajích tzv. redukované míry rozvodovosti, které vztahují počet rozvodů v daném věku muže/ženy k celkovému počtu mužů/žen v daném věku a kraji (nezanáší do výpočtu data o předchozích počtech sňatků), výsledek ukazuje obdobné regionální rozložení úrovně rozvodovosti. V průměru za posledních pět let 2014–2018 (redukované míry rozvodovosti vypočtené z dat za jeden kalendářní rok silně fluktuují) připadlo na tisíc obyvatel ve věku 20–59 let v ČR 302 rozvodů mužů a 325 rozvodů žen, přitom úhrnná redukovaná rozvodovost byla nejvyšší ve Středočeském, Ústeckém a Libereckém kraji. U mužů dosáhla v těchto krajích 339–331 rozvodů na tisíc obyvatel (nejvyšší byla ve Středočeském kraji), tj. byla o 10–12 % vyšší než v republikovém průměru, a u žen zde činila 369–352 rozvodů na tisíc obyvatel, tedy byla o 8–14 % vyšší než průměr (nejvyšší v Ústeckém kraji). Vyšší byla intenzita rozvodovosti v daných krajích obecně v celém věkovém rozpětí.

Obr. 3.4 Redukované míry rozvodovosti podle pohlaví a věku ve vybraných krajích, 2014–2018

Naopak nejnižší byla úhrnná redukovaná míra rozvodovosti pro věky 20–59 let u mužů i u žen v kraji Hlavní město Praha a v Kraji Vysočina. U mužů zde v období 2014–2018 připadlo na tisíc mužů/žen daného věku 264–265 rozvodů (minimum příslušelo Kraji Vysočina), což představovalo 87–88 % úrovně ČR. U žen úhrnná redukovaná míra rozvodovosti dosáhla hodnoty 277 v Praze a 292 v Kraji Vysočina (85, resp. 90 % úrovně celorepublikové). Třetí nejnižší redukovanou rozvodovost měli obyvatelé Zlínského kraje (91, resp. 92 % úrovně ČR). Specifický byl profil redukovaných měř rozvodovosti v Praze, kde byla nízká rozvodovost odrazem zejména nízké redukované rozvodovosti v mladších věcích, na druhou stranu u osob starších 50 let věku byla vyšší než v republice jako celku.

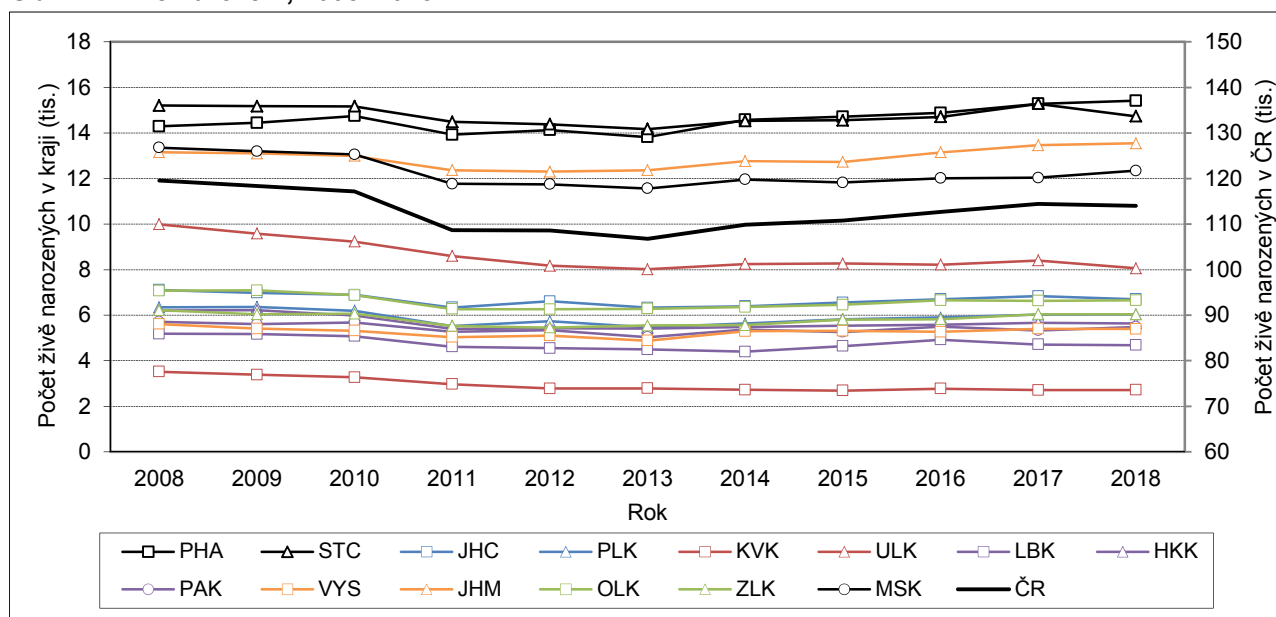
4 Porodnost a plodnost

Úroveň plodnosti má ve všech krajích v posledním pětiletém období rostoucí trend. Počty živě narozených ale díky změnám ve věkovém složení žen v reprodukčním věku ne vždy rostou. Kraje se výrazně diferencují v zastoupení dětí narozených mimo manželství.

V průběhu roku 2018 se živě narodilo 114,0 tisíce dětí, obyvatel Česka. V celorepublikovém pohledu se počet živě narozených meziročně nepatrně snížil a stejný byl vývoj i v polovině krajů. Nejvýraznější 4% pokles narozených zaznamenal Středočeský a Ústecký kraj, 2% pak kraj Jihočeský. Druhá polovina krajů naopak evidovala v roce 2018 vyšší počet narozených než o rok dříve, nicméně i v tomto případě byly meziroční změny většinou nevýrazné (do 1 %). Pouze v Moravskoslezském a v Pardubickém kraji byl nárůst větší, 3%. Nejvíce dětí, téměř 15,5 tisíce, mělo v roce 2018 v době narození bydliště na území Hlavního města Prahy. Praha je krajem s nejvyšším počtem narozených dětí pravidelně od roku 2014, zatímco v předcházejících letech (2006–2013) připadalo prvenství na Středočeský kraj.

Srovnáme-li počet živě narozených v roce 2018 s rokem 2008, pouze v Hlavním městě Praze a v Jihomoravském kraji byla generace narozených v roce 2018 početně silnější než generace 2008, a zároveň v obou regionech se ročník 2018 stal v rámci sledovaného období 2008–2018 vůbec nejsilnějším ročníkem narozených. Ve Středočeském kraji bylo lokální maximum zaznamenáno v roce 2017, v ostatních krajích dosáhl počet živě narozených vrcholu již na počátku sledované dekády (v roce 2008 nebo 2009). V letech 2013 až 2017 měla porodnost obvykle rostoucí trend, avšak například v Karlovarském či Ústeckém kraji počet živě narozených spíše stagnoval.

Obr. 4.1 Živě narození, 2008–2018

V roce 2018 s výjimkou Karlovarského kraje ve všech krajích převažovali mezi živě narozenými chlapci nad dívkami (tab. 4.1). Tzv. sekundární index maskulinity se pohyboval v rozmezí 102 až 108 chlapců na sto dívek, v Karlovarském kraji připadlo na sto živě narozených dívek pouze 99 chlapců. Větší odchylka od průměru není vzhledem k malé velikosti populace daného kraje neobvyklá, z pohledu na celé období let 2008–2018 se ani zde sekundární index maskulinity neodchyloval od hodnot obvyklých ve vyspělých zemích (v jednotlivých krajích dosahoval 104,5–105,8 chlapců na 100 dívek).

Tab. 4.1 Živě narození, 2008–2018

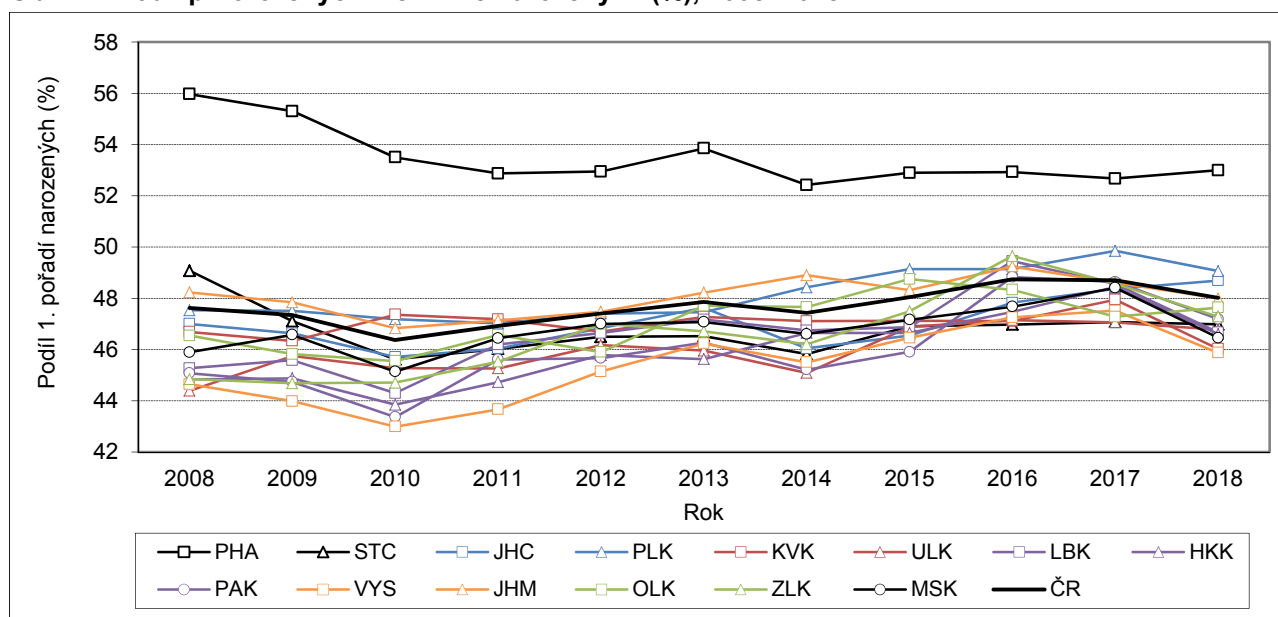
Kraj	Živě narození celkem							Živě narození 2018		sima*
	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018	chlapci	dívky	
Hl. město Praha	14 339	13 867	14 624	14 759	14 929	15 324	15 460	7 932	7 528	105,8
Středočeský	15 246	14 218	14 572	14 602	14 748	15 323	14 776	7 579	7 197	105,0
Jihočeský	7 155	6 374	6 437	6 600	6 747	6 880	6 748	3 427	3 321	105,5
Plzeňský	6 385	5 510	5 674	5 861	5 940	6 066	6 082	3 142	2 940	104,7
Karlovarský	3 562	2 826	2 764	2 731	2 815	2 753	2 755	1 368	1 387	104,7
Ústecký	10 031	8 060	8 292	8 313	8 263	8 442	8 099	4 134	3 965	104,9
Liberecký	5 220	4 535	4 435	4 683	4 960	4 753	4 725	2 405	2 320	105,4
Královéhradecký	6 254	5 451	5 518	5 582	5 616	5 702	5 677	2 864	2 813	104,7
Pardubický	5 752	5 077	5 410	5 302	5 533	5 372	5 526	2 796	2 730	105,2
Vysočina	5 649	4 920	5 334	5 349	5 307	5 440	5 430	2 801	2 629	104,7
Jihomoravský	13 196	12 403	12 802	12 771	13 193	13 509	13 594	6 919	6 675	104,8
Olomoucký	7 118	6 322	6 400	6 498	6 697	6 679	6 699	3 388	3 311	104,5
Zlínský	6 261	5 585	5 599	5 847	5 863	6 084	6 078	3 077	3 001	105,2
Moravskoslezský	13 402	11 603	11 999	11 866	12 052	12 078	12 387	6 424	5 963	105,6
ČR	119 570	106 751	109 860	110 764	112 663	114 405	114 036	58 256	55 780	105,1

* Sekundární index maskulinity (sima) udává počet chlapců na sto dívek u živě narozených.

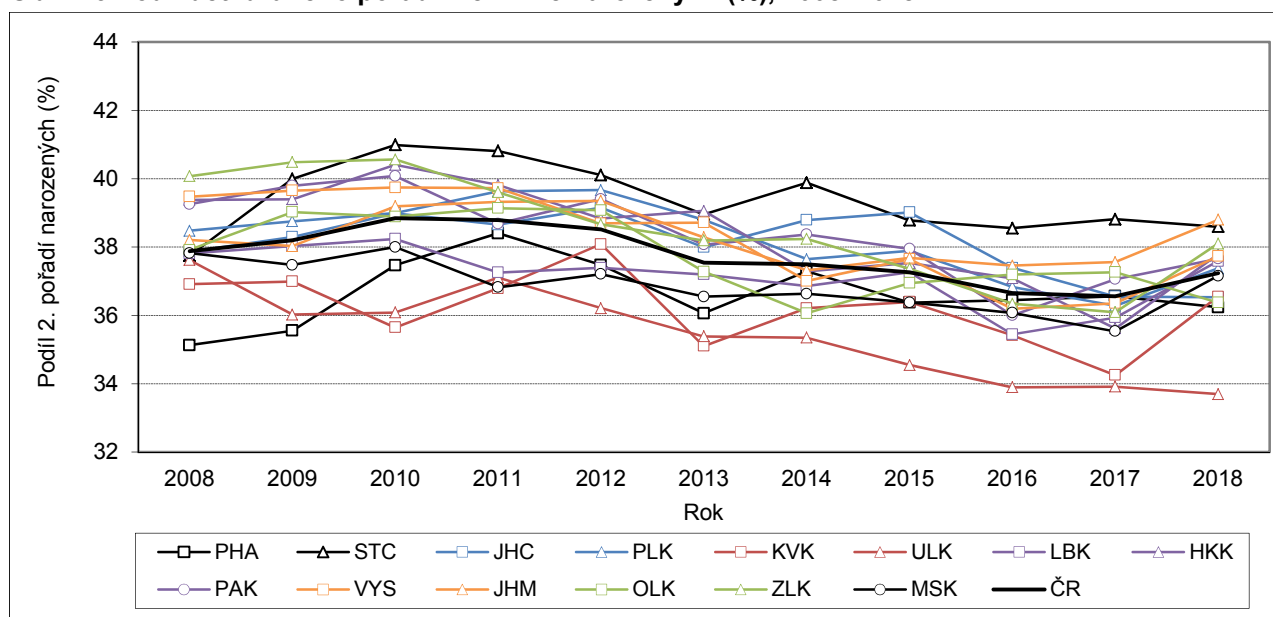
Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

Struktura živě narozených podle pořadí se v dlouhodobém pohledu významně nemění: téměř polovina narozených bývá dle údajů Hlášení o narození prvorozených, více jak jedna třetina (cca 37 %) druhorozených a zhruba jednu šestinu představují děti narozené ženě ve třetím či vyšším pořadí. Na krajské úrovni se nejméně diferencuje zastoupení druhorozených dětí na celkovém počtu živě narozených (obr. 4.3), když rozdíl mezi nejvyšší a nejnižší hodnotou podílu se ve sledovaném období pohyboval na úrovni 4–5 p. b. (minima mezi 34 a 37 %, maxima mezi 39 a 41 %). U prvního pořadí a také u vyšších pořadí (3. a další) bývá rozpětí podílů v jednotlivých krajích vyšší: zastoupení prvorozených se v roce 2008 napříč kraji lišilo o téměř 12 p. b., v průběhu let se rozpětí snížilo na 6–7 p. b., zastoupení dětí vyšších pořadí se běžně diferencuje o 18–20 p. b. mezi kraji (obr. 4.2 a 4.4). V pozadí stojí zejména specifická struktura narozených podle pořadí v Hlavním městě Praze. Dlouhodobě zde připadá vyšší podíl na prvorozené děti a naopak nižší podíl na děti narozené ve třetím či vyšším pořadí, i když v posledních letech se zastoupení dětí daného pořadí v Praze přibližuje úrovni v ostatních krajích. K větší variabilitě podílů přispívá také typicky větší váha dětí třetího a vyššího pořadí mezi živě narozenými v Ústeckém kraji a v posledních letech i v případě Karlovarského kraje.

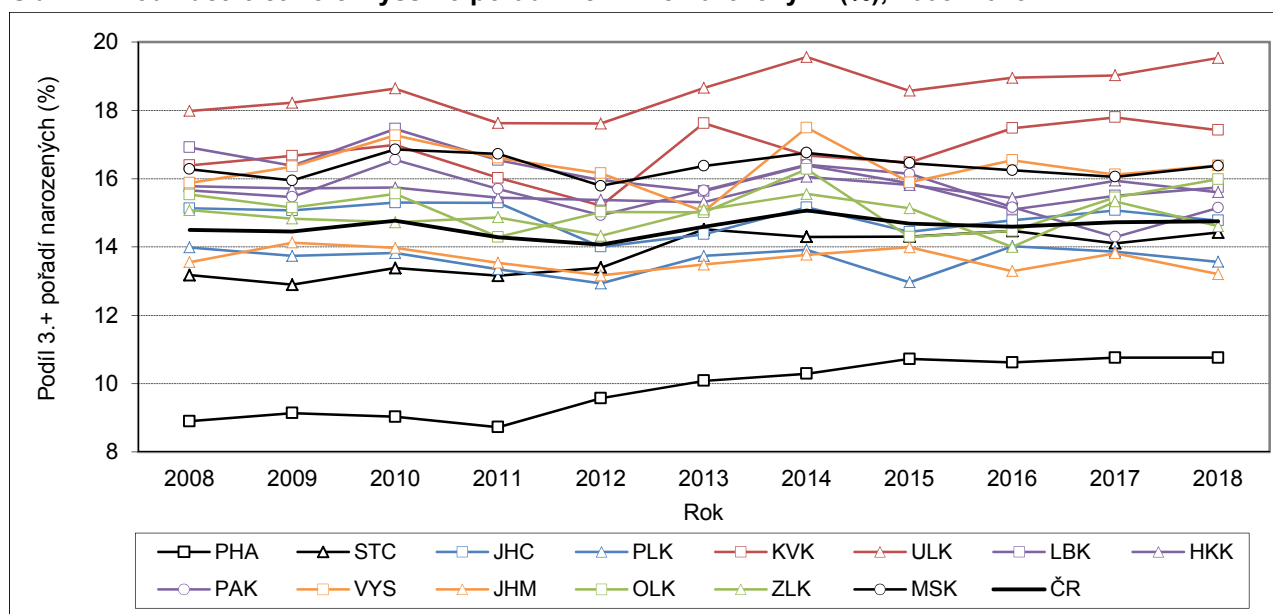
Obr. 4.2 Podíl prvorozených mezi živě narozenými (%), 2008–2018

Obr. 4.3 Podíl dětí druhého pořadí mezi živě narozenými (%), 2008–2018

Obr. 4.4 Podíl dětí třetího či vyššího pořadí mezi živě narozenými (%), 2008–2018

Podíváme-li se na strukturu žen-matek novorozených dětí podle jejich rodinného stavu v době porodu, převaha vdaných matek nad nevdanými neplatí ve všech krajích tak, jako je tomu na celorepublikové úrovni. Jako první toto tradiční rozložení prolomil Karlovarský kraj v roce 2006, v roce 2008 se k němu jako druhý připojil kraj Ústecký, a až do roku 2013 zůstaly tyto dva kraje v převaze nevdaných matek nad vdanými ojedinelé (tab. 4.3). Váha vdaných matek u živě narozených však v průběhu let klesala ve všech krajích. V roce 2014 podíl vdaných matek poklesl pod 50% hranici v Moravskoslezském a Libereckém kraji, v roce 2016 v Plzeňském, Královéhradeckém a Olomouckém kraji, v roce 2017 pak v Jihočeském. Díky meziročnímu nárůstu podílu dětí narozených vdaným ženám (zpět nad hranici 50 %) v Olomouckém a Královéhradeckém kraji v posledním sledovaném roce 2018 převažovaly vdané matky nad nevdanými u živě narozených v osmi ze čtrnácti krajů (tab. 4.2). Nejvýraznější byl jejich podíl v Praze (59,3 %) a ve Zlínském kraji (57,7 %), naopak nejnižší v kraji Ústeckém (36,6 %) a Karlovarském (38,3 %).

Tab. 4.2 Živě narození podle pořadí a podle rodinného stavu matky, 2018

Kraj	Pořadí narození				Rodinný stav matky				
	1.	2.	3.	4.+	vdaná	nevdaná	svobodná	rozvedená	ovdovělá
Hl. město Praha	8 193	5 603	1 307	357	9 166	6 294	5 641	635	18
Středočeský	6 942	5 703	1 546	585	7 835	6 941	6 201	720	20
Jihočeský	3 286	2 465	742	255	3 357	3 391	3 067	317	7
Plzeňský	2 984	2 273	574	251	2 946	3 136	2 819	306	11
Karlovarský	1 268	1 007	315	165	1 055	1 700	1 568	130	2
Ústecký	3 788	2 729	913	669	2 967	5 132	4 741	380	11
Liberecký	2 205	1 776	516	228	2 162	2 563	2 281	277	5
Královéhradecký	2 646	2 145	645	241	2 848	2 829	2 512	309	8
Pardubický	2 608	2 081	601	236	2 822	2 704	2 440	257	7
Vysočina	2 491	2 049	666	224	3 071	2 359	2 130	221	8
Jihomoravský	6 524	5 275	1 292	503	7 636	5 958	5 363	583	12
Olomoucký	3 191	2 437	745	326	3 365	3 334	3 031	295	8
Zlínský	2 874	2 316	669	219	3 509	2 569	2 292	267	10
Moravskoslezský	5 755	4 603	1 339	690	5 959	6 428	5 870	530	28
ČR	54 755	42 462	11 870	4 949	58 698	55 338	49 956	5 227	155

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

Podíl dětí narozených mimo manželství měl ve všech krajích až do roku 2017 obecně rostoucí trend. V posledním sledovaném roce 2018 došlo na úrovni republiky k přerušení tohoto dlouhodobého trendu, přičemž meziroční pokles byl zaznamenán celkem v deseti krajích. V Karlovarském, Plzeňském, Jihomoravském a Pardubickém kraji podíl dětí narozených mimo manželství nadále rostl. Zastoupení dětí narozených mimo manželství v roce 2018 v jednotlivých krajích dosahovalo k 40,7 až 63,4 %. Nejvyšší zůstalo v Ústeckém a Karlovarském kraji, kde se posledních pět let pohybuje již nad 60 %, naopak nejnižší bylo opět v Praze a ve Zlínském kraji, kde nepřevyšuje 43% hranici. Ve srovnání s rokem 2008 byly podíly zaznamenané v roce 2018 o 8 (v Karlovarském kraji a v Praze) až 16 (Pardubický kraj) p. b. vyšší. Diferenciace krajů z pohledu podílu dětí narozených mimo manželství tak zůstává velká (rozpětí 23 p. b.).

Tab. 4.3 Podíl živě narozených mimo manželství (%), 2008–2018

Kraj	Celkem							V tom podle pořadí (2018)		
	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018	1.	2.	3.+
Hl. město Praha	32,6	38,7	40,6	41,2	41,0	41,3	40,7	48,1	33,2	29,9
Středočeský	33,2	42,2	44,3	45,7	46,0	47,8	47,0	57,6	37,3	38,2
Jihočeský	35,6	45,7	48,4	48,3	49,5	50,6	50,3	59,6	40,9	42,3
Plzeňský	37,3	46,4	49,1	49,4	50,5	50,8	51,6	60,5	41,7	46,4
Karlovarský	53,9	60,7	61,6	62,6	64,4	60,1	61,7	69,8	54,3	55,8
Ústecký	50,2	59,3	61,1	62,3	64,2	64,5	63,4	71,4	53,8	60,7
Liberecký	40,3	49,8	52,0	53,7	54,2	55,4	54,2	63,7	45,1	48,1
Královéhradecký	35,9	47,1	47,9	49,7	50,7	50,4	49,8	59,4	40,9	42,8
Pardubický	32,6	44,3	45,3	47,2	47,9	48,8	48,9	61,9	37,2	37,6
Vysočina	29,0	38,9	41,3	42,2	43,8	44,4	43,4	54,7	35,4	30,4
Jihomoravský	30,6	39,6	41,4	43,1	43,0	43,6	43,8	54,5	33,5	35,4
Olomoucký	36,7	45,7	47,8	48,2	50,3	50,2	49,8	58,9	40,7	43,3
Zlínský	27,9	37,4	39,1	40,6	41,8	43,0	42,3	54,0	32,5	29,7
Moravskoslezský	41,7	49,8	50,4	52,2	52,8	52,7	51,9	60,7	41,5	50,5
ČR	36,3	45,0	46,7	47,8	48,6	49,0	48,5	57,9	39,0	42,0

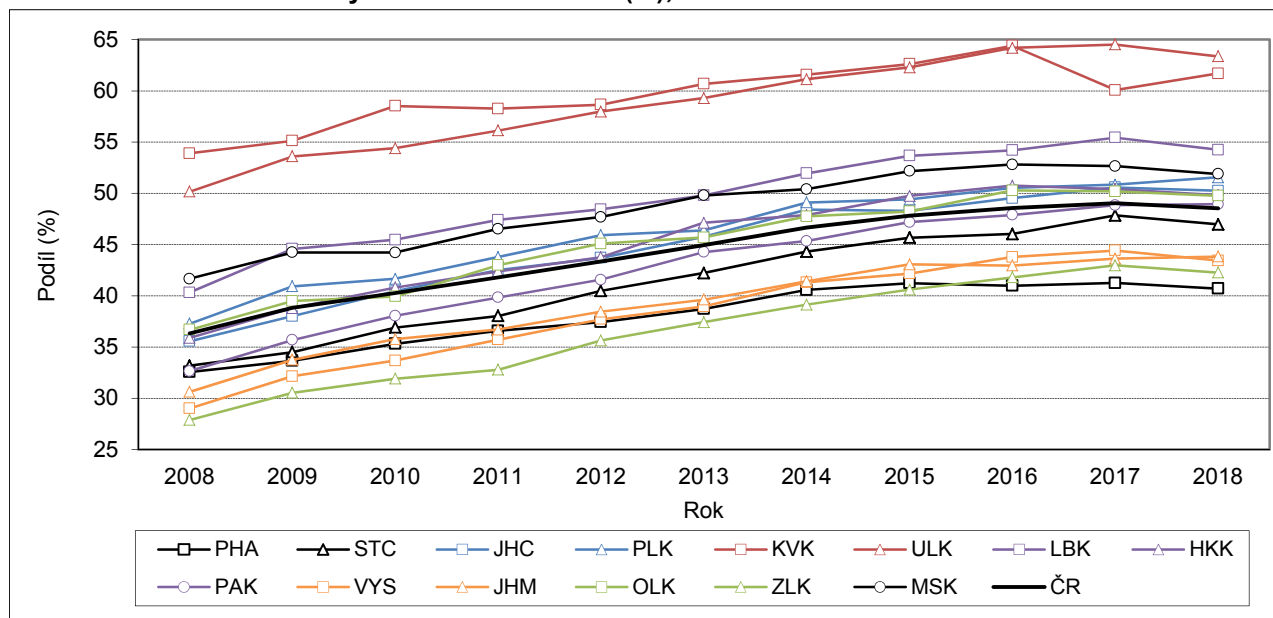
Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

Variabilita podílu dětí narozených mimo manželství na úrovni krajů je vysoká i v jednotlivých dílčích pořadích (u narozených prvního pořadí rozpětí 23 p. b., u druhého pořadí 22 p. b., u vyšších 31 p. b.). Ve všech krajích je přitom zastoupení nemanželsky narozených dětí nejvyšší v případě prvorozených dětí. V roce 2018 nabývalo hodnot od 48,1 % v Praze až po 71,4 % v Ústeckém kraji. Praha zůstala jediným krajem, kde

mezi matkami prvorozených dětí ještě převažovaly vdané ženy nad nevdanými (51,9 vs. 48,1 %), z ostatních krajů jí byl nejbližší až 46,0% podíl vdaných matek ve Zlínském kraji. Ve skupině matek druhorozených dětí a dětí třetího či vyššího pořadí (tab. 4.3) byl podíl dětí narozených mimo manželství na jedné straně ohraničen hodnotami právě pro Zlínský kraj (32,5 %, resp. 29,7 %), v závěsu s Prahou (33,2 %, resp. 29,9 %), a na druhém konci pak opět krajem Karlovarským (54,3, resp. 55,8 %) či Ústeckým (53,8, resp. 60,7 %). U dětí narozených ve třetím a vyšším pořadí, kde měl podíl dětí narozených mimo manželství v regionálním pohledu stejně jako v minulých letech největší rozptyl, byla nejnižší krajská hodnota (29,7 % ve Zlínském kraji) oproti té nejvyšší (60,7 % v Ústeckém kraji) poloviční.

Obr. 4.5 Podíl živě narozených mimo manželství (%), 2008–2018

Po roce 2011 úroveň plodnosti v České republice znovu¹² roste a to poměrně výrazným tempem. V roce 2014 ukazatel úhrnné plodnosti (počet dětí, který by připadl na jednu ženu při zachování stávajících věkově specifických měr plodnosti) poprvé po dvaceti letech překročil úroveň 1,5 a v roce 2018 již dosáhl hodnoty 1,71, která byla naposledy zaznamenána v roce 1992. Podobně se v čase vyvíjela úroveň plodnosti v jednotlivých krajích. Tempo meziročních změn však bylo různorodé (srovnáme-li kraje mezi sebou), a ne vždy ve směru růstu intenzity plodnosti. Ve všech čtrnácti krajích hodnota úhrnné plodnosti rostla pouze v letech 2014 až 2016, v roce 2017 pak v 11 krajích a v roce 2018 ve 12 krajích, nejvíce v kraji Moravskoslezském (o 0,08) a Pardubickém (o 0,07). Středočeský a Ústecký kraj naopak v roce 2018 zaznamenaly meziročně mírně nižší intenzitu plodnosti (o 0,04, resp. o 0,03)¹³. Porovnáme-li úhrnnou plodnost z roku 2018 s úhrnnou plodností roku 2013, pak za těchto posledních pět let v úhrnu vzrostla o 0,25 dítěte na jednu ženu a rostoucí trend byl zřetelný ve všech krajích. Nárůst úhrnné plodnosti mezi lety 2013 a 2018 byl nejmenší v Karlovarském kraji (+0,18) a dále v Praze, Středočeském a Ústeckém kraji (+0,20 až +0,21), naopak nejvýraznější v Kraji Vysočina (+0,31), Zlínském (+0,30) a v Pardubickém a Plzeňském (+0,29) kraji.

V roce 2018 se úhrnná plodnost na úrovni krajů pohybovala v rozmezí 1,56–1,76 dítěte na jednu ženu (tab. 4.4). Vůbec nejvyšší byla v Jihomoravském kraji (1,76) a dále v Kraji Vysočina a Libereckém (oba 1,75). V podstatě stejná (1,74 dítěte na jednu ženu) byla úroveň plodnosti také v kraji Pardubickém, Jihočeském, Středočeském a Královéhradeckém. Velmi blízko průměru byly i hodnoty dalších pěti krajů

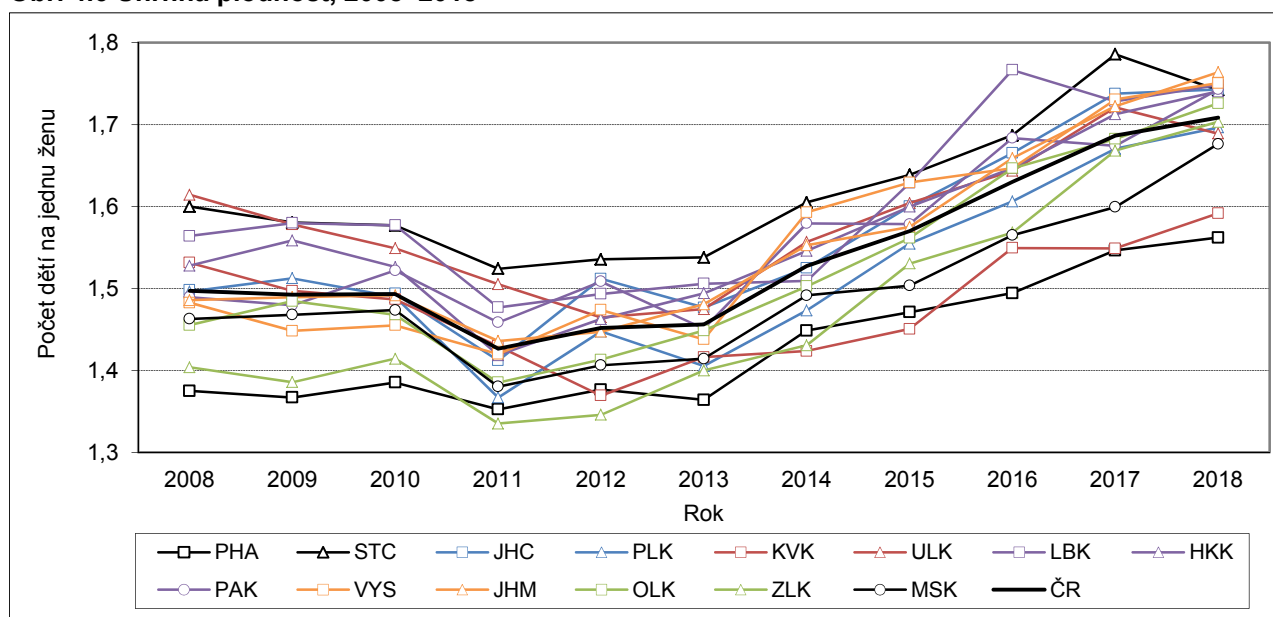
¹² Po prudkém propadu plodnosti v 90. letech 20. století úhrnná plodnost od roku 2000 rostla, mezi lety 1999 a 2008 se zvýšila z 1,13 na 1,50 dítěte na jednu ženu. Přerušeni pozitivního trendu vývoje plodnosti přišlo v době ekonomické krize: v letech 2009 a 2010 úhrnná plodnost stagnovala na 1,49, roku 2011 se snížila na 1,43 dítěte na jednu ženu.

¹³ V obou těchto krajích však úhrnná plodnost dosáhla lokálního maxima o rok dříve (byla v kraji nejvyšší od roku 2001).

(nejníže z této skupiny zůstal Moravskoslezský kraj s plodností 1,68). Větší odstup od většinové a poměrně homogenní skupiny si tak zachovaly pouze dva kraje: Karlovarský, kde úhrnná plodnost dosáhla 1,59 dítěte na jednu ženu, a Hlavní město Praha s hodnotou 1,56 dítěte na jednu ženu.

Před deseti lety, v roce 2008, byla územní diference plodnosti mírně odlišná a hodnoty úhrnné plodnosti byly ve všech krajích nižší, pohybovaly se v rozmezí 1,37–1,61 dítěte na jednu ženu. Pozici kraje s úplně nejvyšší plodností si tehdy posledním rokem držel Ústecký kraj, mezi kraje s vyšší úrovní plodnosti se kromě něj a Středočeského kraje řadily i kraje Liberecký (3. místo v roce 2008) a Karlovarský. Na druhém konci žebříčku se stejně jako dnes nacházela Praha, přičemž před deseti lety ji sekundovala plodnost kraje Zlínského. Pozice některých krajů se tak v průběhu období 2008–2018 významně proměnila (obr. 4.7). Nejvíce se změnilo pořadí v žebříčku krajů podle výše úrovně plodnosti u kraje Ústeckého (o 10 míst), který sestoupil z nejvyšší příčky, přibližoval se intenzitou plodnosti průměru a v roce 2018 byl dokonce podprůměrný (11. místo). Obdobně klesl v žebříčku také kraj Karlovarský (4. místo v roce 2008 a 13. v roce 2018). Opačným směrem se oproti tomu přesunul Kraj Vysočina (12. místo v roce 2008 a 2. místo v roce 2018) a kraj Jihomoravský (z 9. na 1.). Zhodnotíme-li úroveň plodnosti z pohledu celé sledované dekády, do skupiny krajů s vyšší intenzitou plodnosti patřily kraje Středočeský (vyjma roku 2018 vždy na prvním či druhém místě), Liberecký (pod průměrem pouze roku 2014), Ústecký, Jihočeský, Královéhradecký a Pardubický. Nízká plodnost se naopak tradičně pojila s Prahou, s krajem Zlínským (zejména na počátku sledované dekády), Moravskoslezským a od tohoto desetiletí i s krajem Karlovarským.

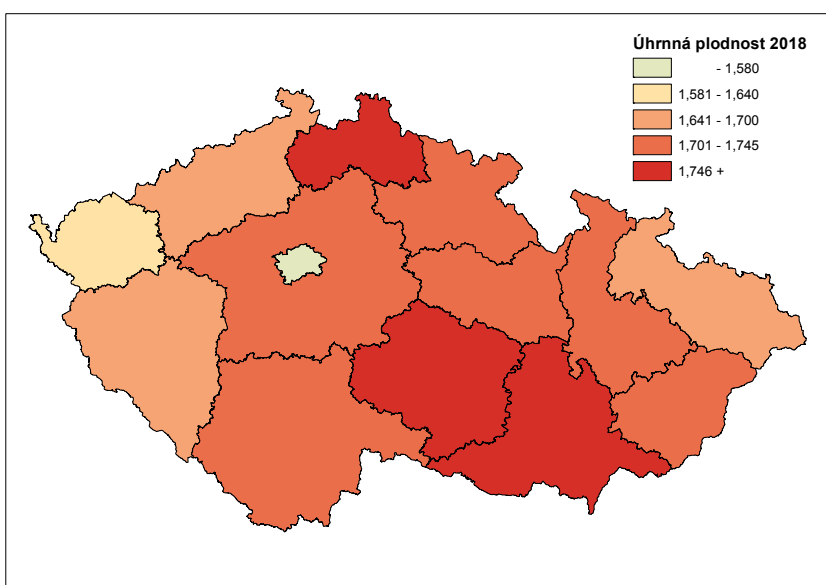
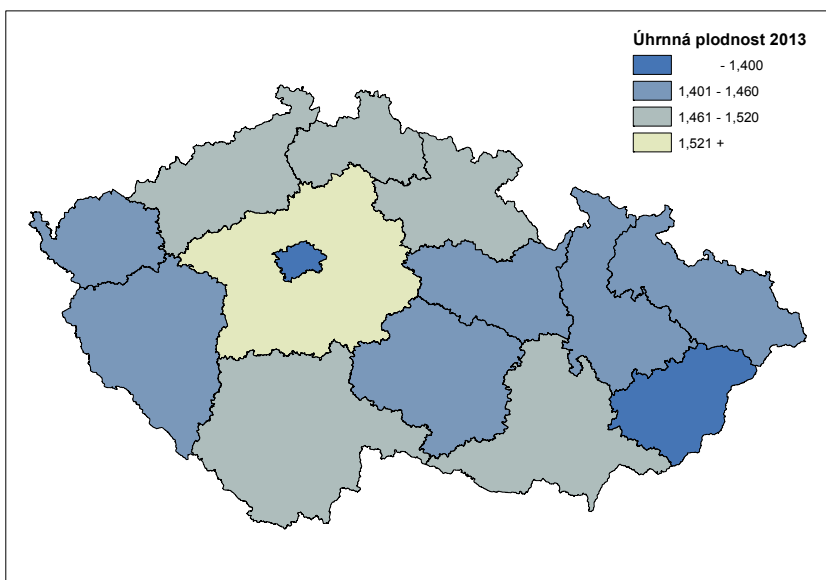
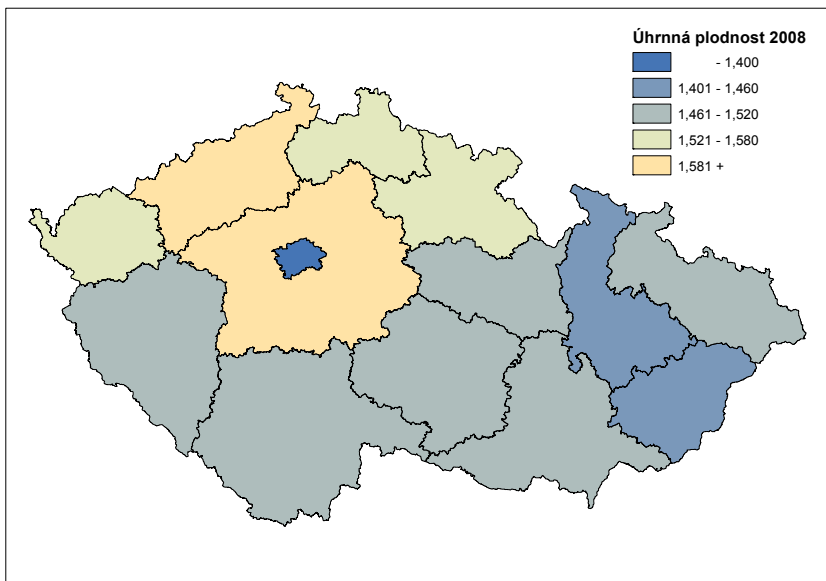
Obr. 4.6 Úhrnná plodnost, 2008–2018

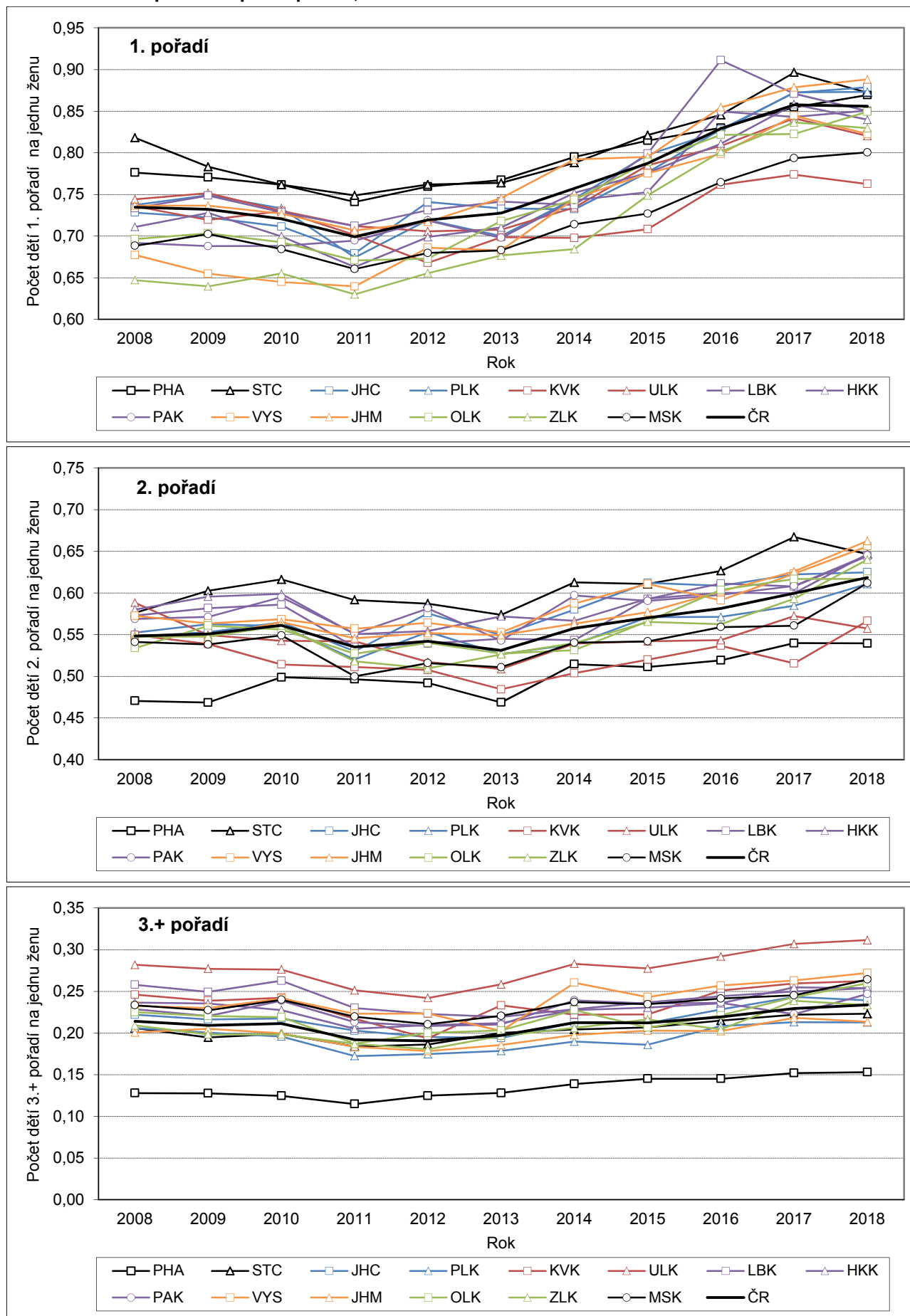
Vývoj úhrnné plodnosti podle pořadí narozeného dítěte (1., 2., 3. a vyšší) měl v průběhu sledované dekády v krajích celkově obdobné tendence (klesající trend či stagnaci vystřídalo cca po roce 2012 období růstu, viz obr. 4.8). Variabilita plodnosti na úrovni krajů je nejvyšší u plodnosti třetího a vyšších pořadí, kdy se od většinové skupiny významně odchyluje úroveň plodnosti v Ústeckém kraji na straně jedné (vyšší hodnoty) a v Praze na straně druhé (nízké hodnoty). Pokud sledujeme úroveň plodnosti podle pořadí narozeného dítěte, není regionální rozložení jednotné (tab. 4.4). Hlavní město Praha s celkově nízkou úrovní plodnosti například obsazuje z pohledu úrovně plodnosti prvního pořadí (počet prvorozených dětí na jednu ženu) naopak přední příčky. Celkově nízká úroveň plodnosti je zde odrazem nízké plodnosti druhého pořadí a zvláště nízké (ve srovnání s ostatními kraji) plodnosti třetího a vyšších pořadí. Oproti tomu vyšší plodnost v Ústeckém kraji podporuje právě tradičně vysoká plodnost třetího a vyšších pořadí, zatímco plodnost prvního a druhého pořadí je zde v posledních pěti letech podprůměrná. Obdobná je situace v Karlovarském kraji, když aktuálně nízká celková úroveň plodnosti souvisí s nízkou plodností prvního a druhého pořadí.

Obr. 4.7 Úhrnná plodnost v letech 2008, 2013, 2018

Obr. 4.8 Úhrnná plodnost podle pořadí, 2008–2018

Tab. 4.4 Úhrnná plodnost podle pořadí, 2008–2018

Kraj	Celkem							1. pořadí			2. pořadí			3.+ pořadí		
	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2008	2013	2018	2008	2013	2018	2008	2013	2018
Hl. město Praha	1,37	1,36	1,45	1,47	1,49	1,55	1,56	0,78	0,77	0,87	0,47	0,47	0,54	0,13	0,13	0,15
Středočeský	1,60	1,54	1,61	1,64	1,69	1,79	1,74	0,82	0,76	0,87	0,58	0,57	0,65	0,21	0,20	0,22
Jihočeský	1,50	1,48	1,53	1,60	1,67	1,74	1,74	0,73	0,73	0,88	0,55	0,55	0,62	0,22	0,19	0,24
Plzeňský	1,50	1,41	1,47	1,55	1,61	1,67	1,70	0,74	0,70	0,87	0,55	0,53	0,61	0,21	0,18	0,21
Karlovarský	1,53	1,42	1,42	1,45	1,55	1,55	1,59	0,74	0,70	0,76	0,55	0,48	0,57	0,25	0,23	0,26
Ústecký	1,61	1,47	1,56	1,60	1,64	1,72	1,69	0,74	0,71	0,82	0,59	0,51	0,56	0,28	0,26	0,31
Liberecký	1,56	1,51	1,51	1,63	1,77	1,73	1,75	0,73	0,74	0,85	0,57	0,54	0,64	0,26	0,22	0,25
Královéhradecký	1,53	1,49	1,55	1,60	1,65	1,71	1,74	0,71	0,71	0,84	0,58	0,57	0,65	0,24	0,21	0,25
Pardubický	1,49	1,45	1,58	1,58	1,68	1,67	1,74	0,69	0,70	0,85	0,57	0,54	0,65	0,23	0,21	0,25
Vysočina	1,48	1,44	1,59	1,63	1,65	1,73	1,75	0,68	0,68	0,82	0,57	0,55	0,66	0,23	0,20	0,27
Jihomoravský	1,49	1,48	1,55	1,58	1,66	1,72	1,76	0,74	0,75	0,89	0,55	0,55	0,66	0,20	0,19	0,21
Olomoucký	1,46	1,45	1,50	1,56	1,65	1,68	1,73	0,70	0,72	0,85	0,53	0,53	0,62	0,23	0,20	0,26
Zlínský	1,40	1,40	1,43	1,53	1,57	1,67	1,70	0,65	0,68	0,83	0,55	0,53	0,64	0,21	0,20	0,23
Moravskoslezský	1,46	1,41	1,49	1,50	1,57	1,60	1,68	0,69	0,68	0,80	0,54	0,51	0,61	0,23	0,22	0,26
ČR	1,50	1,46	1,53	1,57	1,63	1,69	1,71	0,73	0,73	0,86	0,55	0,53	0,62	0,21	0,20	0,23

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

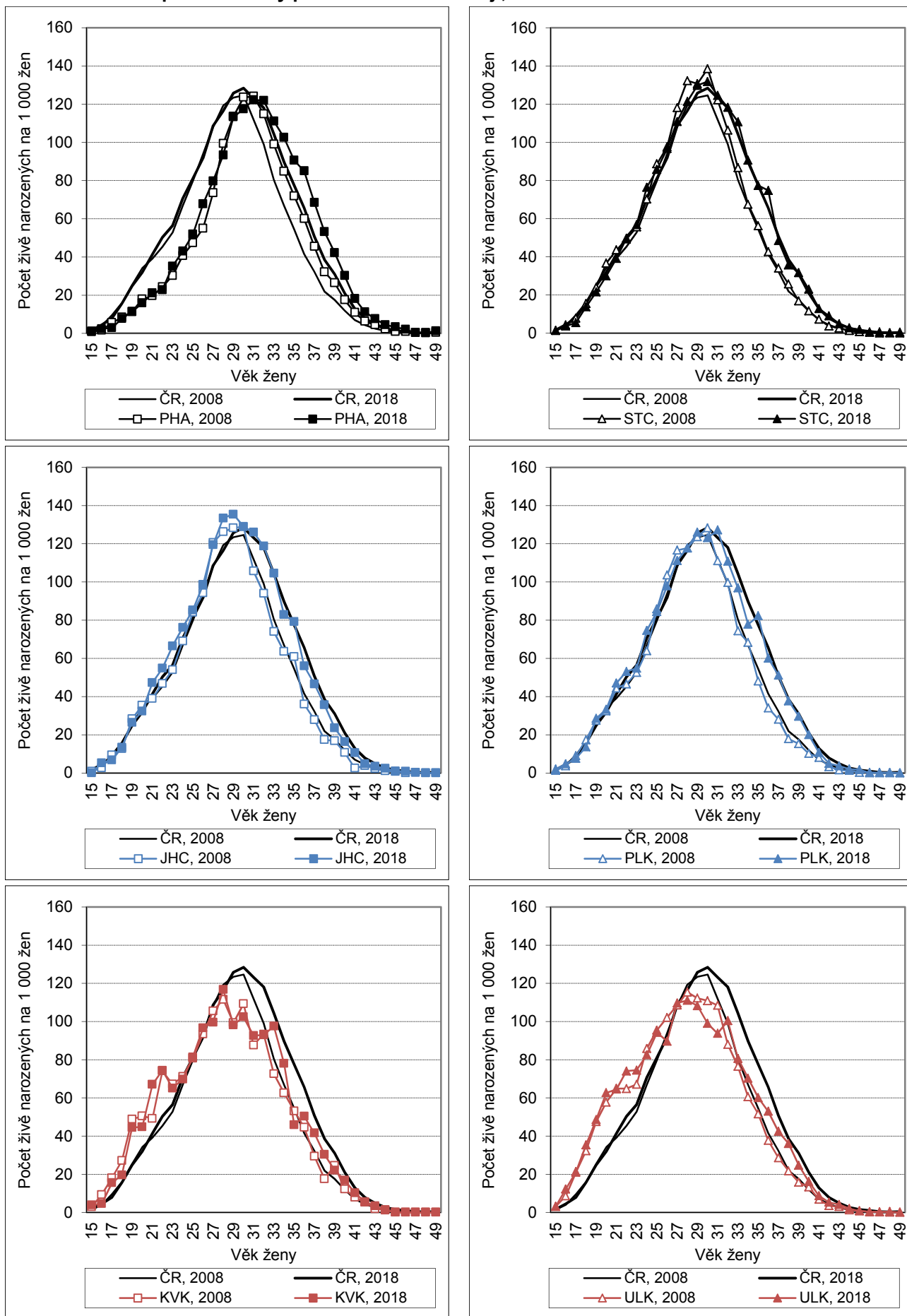
Hodnota úhrnné plodnosti je součtem jednotlivých věkově specifických měr plodnosti (počet živě narozených ženám daného věku na tisíc žen daného věku). Profil těchto jednoletých měr (obr. 4.9) je v některých krajích téměř totožný s průměrným, celorepublikovým (např. v Plzeňském kraji), v jiných ale má svá specifika, která přispívají k celkovému obrazu daného kraje. V případě Středočeského a Jihomoravského kraje je jejich celkově nadprůměrná úroveň plodnosti dána vyšší plodností žen ve věkových skupinách nejčastější reprodukce (30–34 a 25–29 let). V Libereckém kraji podporují vyšší plodnosti oproti tomu spíše mladší věkové skupiny žen. Vysoce nadprůměrná plodnost žen v nejmladších skupinách 15–19 a 20–24 let je typická pro Karlovarský a Ústecký kraj, na druhou stranu zde vrchol plodnosti (připadající na věkovou skupinu 25–29) dosahuje nižších hodnot než v jiných krajích a i u starších žen je zde plodnost nízká.

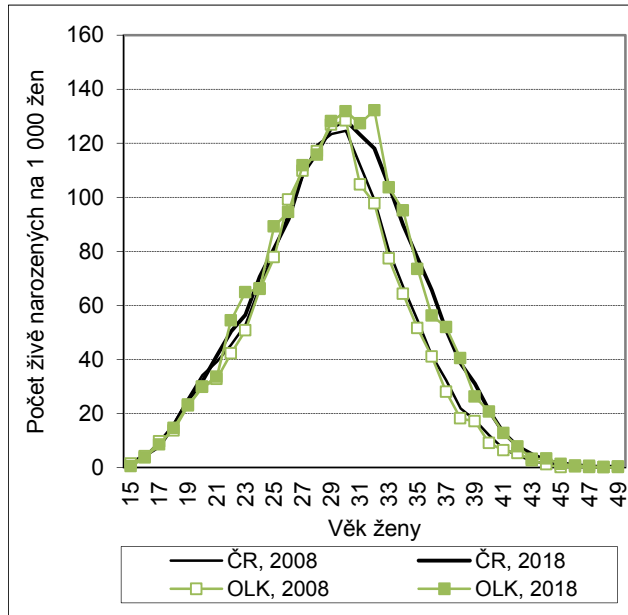
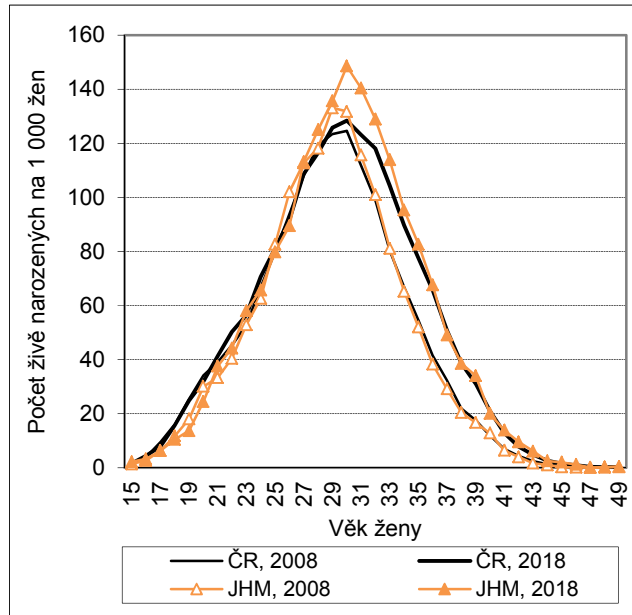
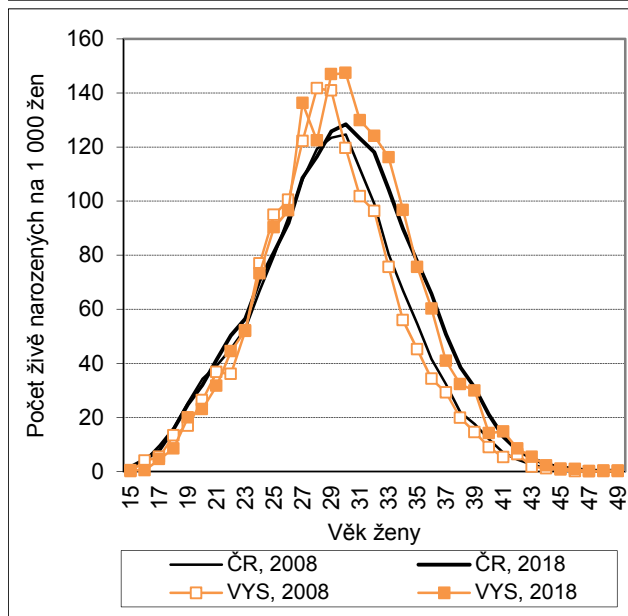
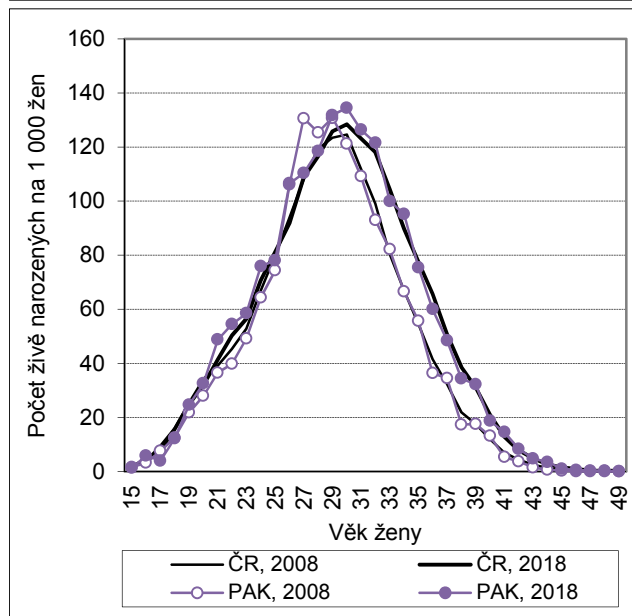
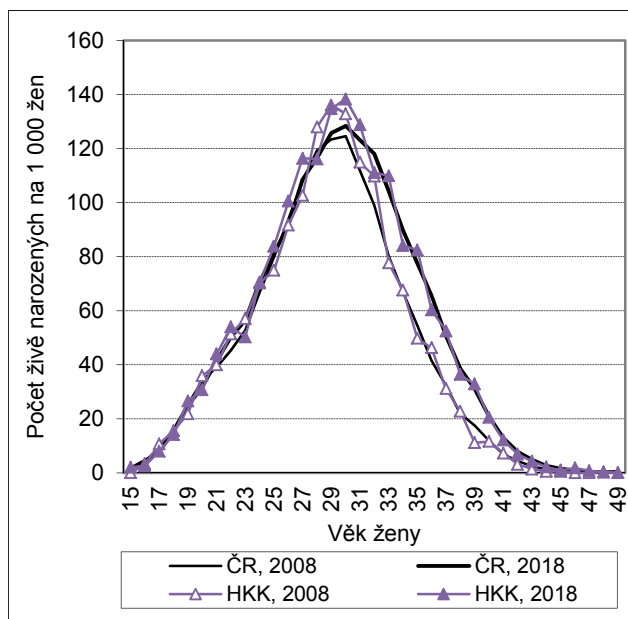
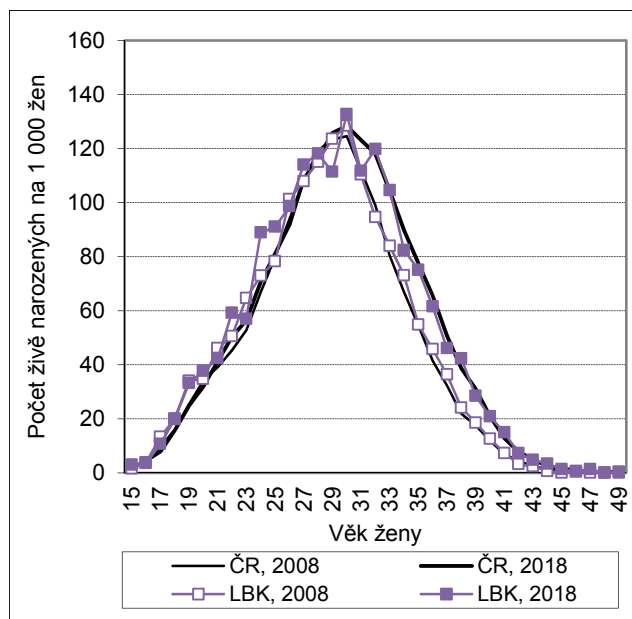
Tab. 4.5 Míry plodnosti v pětiletých věkových skupinách, 2008 a 2018

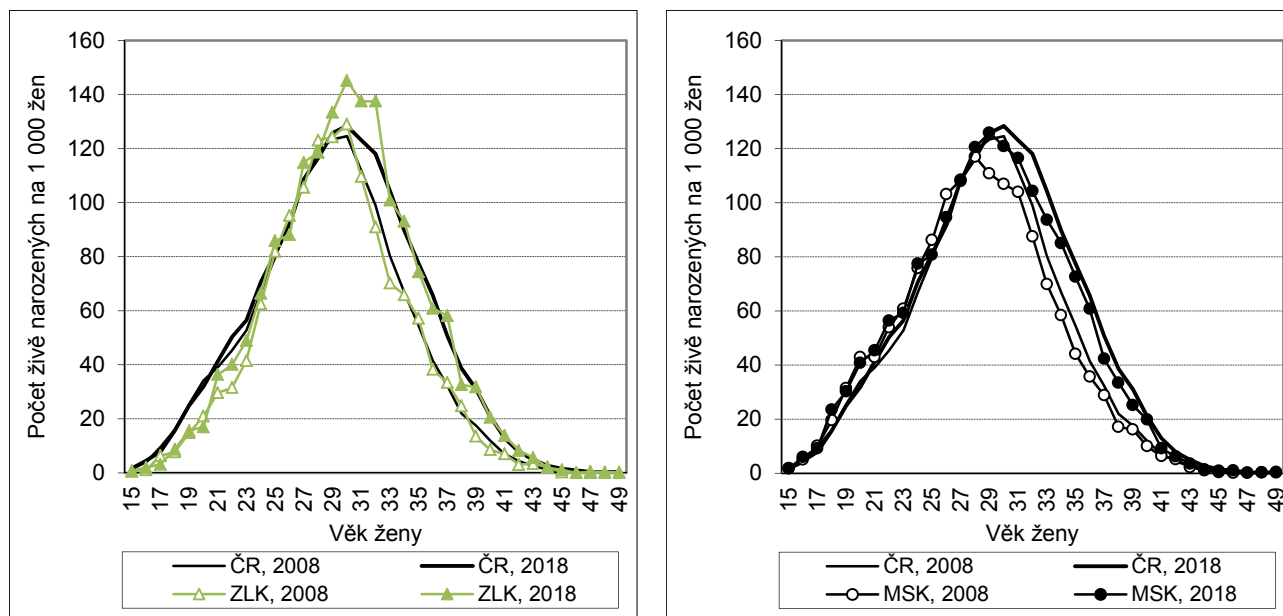
Kraj	2008							2018						
	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49
Hl. město Praha	5,8	27,0	80,4	109,6	48,4	8,0	0,5	5,2	28,6	83,5	114,9	67,0	14,6	1,5
Středočeský	10,7	51,3	115,0	104,1	36,3	5,2	0,3	8,9	51,7	109,4	114,7	52,0	10,6	0,8
Jihočeský	11,1	49,0	111,8	92,9	32,9	4,0	0,2	10,3	56,7	114,9	112,0	46,8	7,4	0,4
Plzeňský	12,1	48,3	110,2	95,8	29,6	4,8	0,1	11,1	53,8	108,1	106,8	51,2	8,1	0,5
Karlovarský	22,1	62,4	98,3	84,6	34,5	5,6	0,0	17,4	64,5	98,8	92,7	37,2	7,2	0,0
Ústecký	23,0	68,1	107,1	88,2	32,2	5,4	0,2	23,8	72,2	102,7	88,7	42,3	7,0	0,3
Liberecký	15,0	53,9	106,1	97,5	37,0	5,1	0,1	14,0	58,5	107,0	110,1	49,7	10,1	0,8
Královéhradecký	10,4	51,1	108,2	100,2	33,0	4,7	0,2	10,7	50,9	110,4	114,3	51,6	9,0	0,8
Pardubický	9,6	43,6	114,6	94,1	33,3	4,7	0,1	9,7	55,1	109,2	115,5	48,8	9,9	0,4
Vysočina	7,9	45,7	120,8	89,5	29,3	4,6	0,1	6,8	46,4	118,3	122,7	46,7	8,9	0,5
Jihomoravský	8,1	44,2	111,0	98,7	32,1	5,0	0,2	7,2	47,5	109,5	125,0	53,5	10,3	0,8
Olomoucký	10,5	44,3	107,0	94,1	32,1	4,8	0,0	10,0	51,0	108,1	118,0	48,6	9,3	0,5
Zlínský	6,2	37,4	107,0	92,9	34,3	4,7	0,1	6,1	43,1	108,2	122,7	50,3	9,9	0,4
Moravskoslezský	13,9	55,2	105,4	84,9	28,9	4,8	0,1	14,1	56,9	106,4	104,2	45,8	7,8	0,5
ČR	11,5	47,9	106,0	96,3	34,5	5,3	0,2	10,8	51,3	105,4	112,6	51,6	9,8	0,7

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce a věkové skupině, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce a věkové skupině.

Obr. 4.9 Věkově specifické míry plodnosti v ČR a v krajích, 2008 a 2018

Velmi specifický je profil plodnosti podle věku u pražských žen. Charakterizuje ho vůbec nejnižší plodnost žen v nejmladších věkových skupinách 15–19 a 20–24 a naopak vysoká plodnost žen po 35. roce věku (tab. 4.5). V roce 2018 byla v Praze plodnost žen ve věkové skupině 35–39 let o 30 % vyšší než celorepubliková úroveň, u žen nad 40 let věku byla vyšší dokonce o polovinu. Průměrný věk rodiček z Prahy díky tomu dlouhodobě výrazně převyšuje hodnoty všech ostatních krajů.

Rozložení krajů podle průměrného věku žen při narození dítěte se na rozdíl od úhrnné plodnosti od roku 2008 nijak významně nezměnilo. Rodičky z Prahy byly vždy s převahou v průměru nejstarší (31,7 let v roce 2018), o více než jeden rok starší než ženy-rodičky v kraji s druhým nejvyšším průměrným věkem. Tím byl v roce 2018 kraj Zlínský (30,5 let), za ním následoval kraj Jihomoravský (30,4 let). Naopak v průměru nejmladší zůstávají ženy při porodu v Ústeckém (28,7 let) a Karlovarském (29,0 let) kraji. Totéž platilo i v dílčích pořadích. U druhorozených dětí patří mezi kraje s jedním z nejvyšších průměrných věků rodiček také Středočeský kraj, v případě dětí narozených ve třetím a vyšším pořadí zase Kraj Vysočina.

Tab. 4.6 Průměrný věk žen při narození dítěte, 2008–2018

Kraj	Celkem							1. pořadí			2. pořadí			3.+ pořadí		
	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2008	2013	2018	2008	2013	2018	2008	2013	2018
Hl. město Praha	31,0	31,5	31,5	31,6	31,7	31,5	31,7	29,5	30,1	30,3	32,4	32,8	33,0	35,0	35,2	35,2
Středočeský	29,3	30,0	30,0	30,1	30,1	30,1	30,2	27,4	28,2	28,3	30,5	31,2	31,5	33,6	33,7	33,7
Jihočeský	29,1	29,7	29,8	29,8	29,9	29,9	29,8	27,0	27,8	28,0	30,3	30,8	30,8	33,3	33,8	33,5
Plzeňský	29,1	29,5	29,7	29,6	29,6	29,8	29,9	27,0	27,6	28,1	30,4	30,9	31,3	33,2	32,9	33,2
Karlovarský	28,6	28,7	28,8	29,0	28,6	29,0	29,0	26,2	26,5	27,1	29,9	30,2	30,3	32,7	31,9	31,5
Ústecký	28,3	28,6	28,6	28,7	28,5	28,7	28,7	26,0	26,6	26,8	29,5	29,9	29,9	32,1	31,5	31,4
Liberecký	29,2	29,5	29,6	29,7	29,5	29,6	29,8	26,9	27,7	27,9	30,3	30,7	30,8	33,2	32,9	33,6
Královéhradecký	29,3	29,8	29,9	29,9	30,0	30,0	30,1	27,0	27,8	28,1	30,4	31,0	31,1	33,3	33,3	33,6
Pardubický	29,4	29,8	29,9	30,0	30,0	29,8	30,0	27,2	28,0	28,0	30,3	30,8	31,2	33,6	33,4	33,7
Vysočina	29,2	29,9	29,9	30,0	30,1	29,9	30,2	27,1	28,0	28,3	30,0	30,7	31,0	33,4	34,0	34,1
Jihomoravský	29,5	30,1	30,2	30,3	30,3	30,4	30,4	27,6	28,3	28,6	30,5	31,3	31,6	33,6	33,7	34,2
Olomoucký	29,3	29,8	29,8	29,9	29,9	30,0	30,1	27,2	28,0	28,3	30,3	31,1	31,1	33,5	33,2	33,2
Zlínský	29,7	30,2	30,5	30,4	30,4	30,4	30,5	27,5	28,4	28,7	30,7	31,3	31,4	33,8	34,0	34,3
Moravskoslezský	28,8	29,2	29,3	29,4	29,3	29,5	29,6	26,5	27,3	27,7	29,8	30,3	30,8	32,8	32,3	32,5
ČR	29,3	29,9	29,9	30,0	30,0	30,0	30,1	27,3	28,1	28,4	30,5	31,0	31,3	33,3	33,2	33,4

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

5 Potratovost

Celková úroveň potratovosti neměla ve všech krajích ve sledovaném období shodný trend. Úroveň indukované potratovosti poklesla, vývoj úrovně samovolné potratovosti ale tak jednoznačný nebyl. Intenzita potratovosti zůstává výrazně regionálně diferencována. Počty umělých přerušeni těhotenství pravidelně převyšují počty evidovaných samovolných potratů.

Údaje o potratech ČSÚ přebírá od Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR, který v rámci Národního registru reprodukčního zdraví vede Národní registr potratů. Úhrnný počet potratů zahrnuje jak potraty samovolné, tak potraty indukované neboli umělá přerušeni těhotenství (UPT) či interrupce, ukončená mimoděložní těhotenství a ostatní, tj. nelegální potraty.

Počet evidovaných potratů byl v roce 2018 ve všech krajích nižší než v roce 2008. Na snižujícím se počtu potratů se podílela mj. měnící se věková skladba obyvatelstva, resp. klesající počet žen v reprodukčním věku. V úhrnném pohledu na celorepublikové úrovni byl počet potratů v roce 2018 o jednu pětinu nižší než v roce 2008, v Karlovarském kraji až o dvě pětiny, naopak v Jihočeském kraji jen o 6 %. V roce 2018 potratů obyvatelk ČR meziročně ubylo o 6 %, na úrovni krajů od -17 % v Plzeňském kraji po -2 % v Praze a Karlovarském kraji, přičemž v Jihočeském a Libereckém kraji bylo potratů naopak v roce 2018 více než o rok dříve (o 2, resp. 4 %). Vývoj byl v průběhu sledovaného období, a zejména v posledních letech, obecně velmi kolísavý. Nelze vyloučit, že větší či menší výkyvy v čase souvisely s úplností a kvalitou evidence potratů na regionální úrovni.

Tab. 5.1 Potraty, 2008–2018

Kraj	Potraty celkem							Potraty podle druhu (2018)			
	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018	samo- volné	UPT	ukončení mim. těh.	ost.
Hl. město Praha	4 694	4 239	4 074	3 880	4 358	4 200	4 104	1 593	2 345	166	-
Středočeský	4 992	5 038	4 839	4 641	4 722	4 531	4 232	1 572	2 466	194	-
Jihočeský	2 296	2 323	2 313	2 252	2 377	2 131	2 163	860	1 178	125	-
Plzeňský	2 617	2 279	2 312	2 025	1 847	1 992	1 663	771	859	33	-
Karlovarský	1 615	1 150	1 022	1 050	1 086	991	975	248	695	32	-
Ústecký	4 631	3 809	3 746	3 687	3 611	3 473	3 321	1 236	1 962	122	1
Liberecký	2 092	1 843	1 928	1 880	1 842	1 629	1 702	668	979	52	3
Královéhradecký	2 228	1 961	1 946	1 816	1 855	1 729	1 641	675	871	95	-
Pardubický	1 753	1 545	1 460	1 492	1 506	1 528	1 339	594	689	56	-
Vysočina	1 746	1 619	1 421	1 544	1 508	1 460	1 335	591	676	68	-
Jihomoravský	3 796	3 775	3 867	3 771	3 413	3 484	3 218	1 281	1 822	115	-
Olomoucký	2 145	2 010	2 146	1 979	2 151	2 018	1 896	839	983	74	-
Zlínský	1 877	1 803	1 919	1 822	1 799	1 781	1 683	806	823	54	-
Moravskoslezský	4 964	4 293	3 963	3 922	3 846	4 065	3 680	1 594	1 950	135	1
ČR	41 446	37 687	36 956	35 761	35 921	35 012	32 952	13 328	18 298	1 321	5

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

Nejpočetnější skupinu potratů představují indukované potraty. Ve sledovaném období měl absolutní počet indukovaných potratů obecně ve všech krajích klesající trend, ale ani u této dílčí skupiny nešlo o pravidelné meziroční úbytky ve všech krajích. Poměrně různorodý byl vývoj zejména v posledním pětiletém období, kdy docházelo ke změnám ve formě a obsahu sběru dat o potratech¹⁴. V roce 2018 se celkový počet indukovaných potratů snížil o 6 %, nejvýrazněji, o 11 %, v kraji Plzeňském (kde o rok dříve, v roce 2017, naopak počet UPT meziročně nejvýrazněji narostl). Ve třech krajích oproti tomu bylo indukovaných potratů v roce 2018 meziročně mírně více (v Libereckém kraji o 3 %, dále v Karlovarském a Jihočeském).

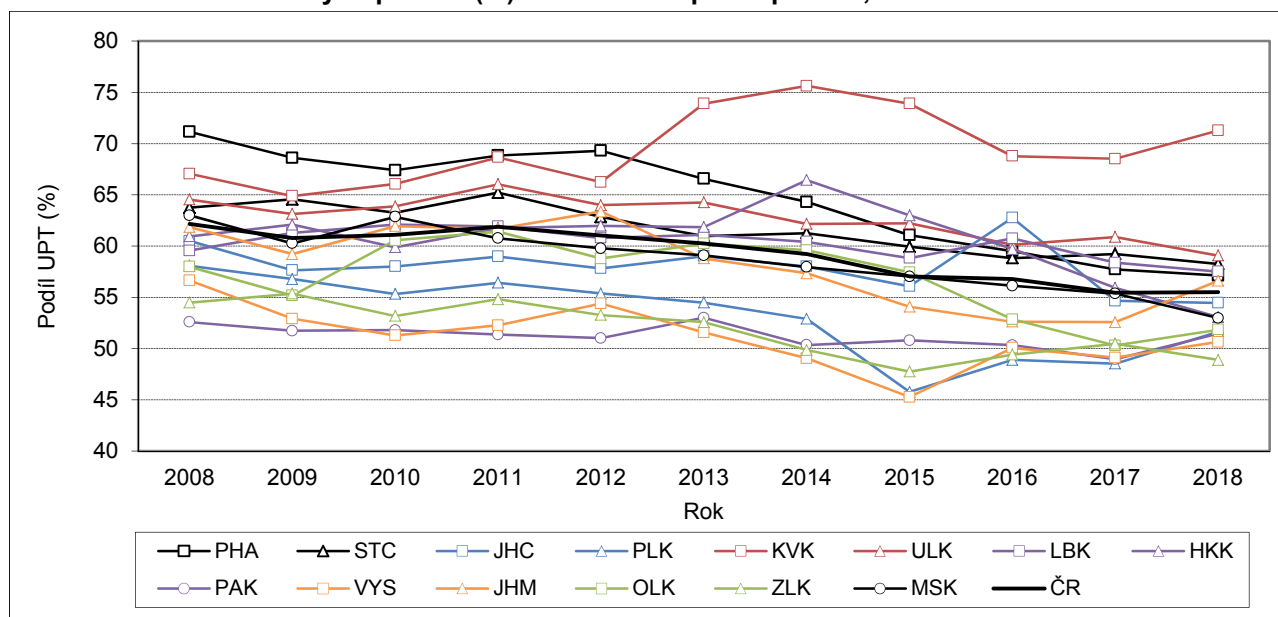
¹⁴ V roce 2016 přešel ÚZIS ČR čistě na elektronický sběr dat o potratech. Zavedení nového systému se neobešlo bez problémů. Nelze vyloučit, že technické problémy se mohly odrazit i v kvalitě a úplnosti evidence.

Tab. 5.2 Indukované potraty, 2008–2018

Kraj	Počet indukovaných potratů							Zastoupení daných UPT (%)				
	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018	ze zdrav. důvodů	farmak. způsob	bez předchozí UPT	bezdětné ženy	ženy se 2 dětmi
Hl. město Praha	3 340	2 822	2 620	2 370	2 594	2 425	2 345	24,2	23,2	67,1	40,9	26,0
Středočeský	3 182	3 072	2 965	2 782	2 778	2 684	2 466	24,7	19,5	69,2	29,1	31,9
Jihočeský	1 389	1 371	1 342	1 263	1 492	1 165	1 178	20,6	34,0	64,8	26,5	33,4
Plzeňský	1 520	1 242	1 223	927	903	967	859	19,3	24,7	62,2	25,4	34,6
Karlovarský	1 083	850	773	776	747	679	695	20,3	42,7	62,6	28,2	26,9
Ústecký	2 989	2 448	2 329	2 294	2 171	2 115	1 962	17,2	18,0	58,2	22,2	32,4
Liberecký	1 246	1 126	1 165	1 106	1 119	951	979	17,4	28,4	60,7	25,5	32,4
Královéhradecký	1 358	1 213	1 293	1 144	1 108	967	871	16,8	20,4	64,2	25,0	32,3
Pardubický	922	819	735	758	758	748	689	15,2	43,5	69,2	30,8	33,1
Vysočina	989	835	697	699	755	717	676	18,2	36,4	74,0	27,4	35,1
Jihomoravský	2 348	2 220	2 218	2 040	1 796	1 832	1 822	20,1	18,6	69,4	28,3	31,1
Olomoucký	1 244	1 211	1 279	1 137	1 137	1 015	983	17,7	30,6	69,5	27,7	33,5
Zlínský	1 023	948	957	870	889	899	823	23,6	21,1	73,5	31,7	31,0
Moravskoslezský	3 127	2 537	2 297	2 237	2 159	2 251	1 950	19,0	25,4	63,3	27,0	33,0
ČR	25 760	22 714	21 893	20 403	20 406	19 415	18 298	20,3	25,1	66,0	28,9	31,5

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce či skupině UPT, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce či skupině UPT.

Obr. 5.1 Podíl indukovaných potratů (%) na celkovém počtu potratů, 2008–2018

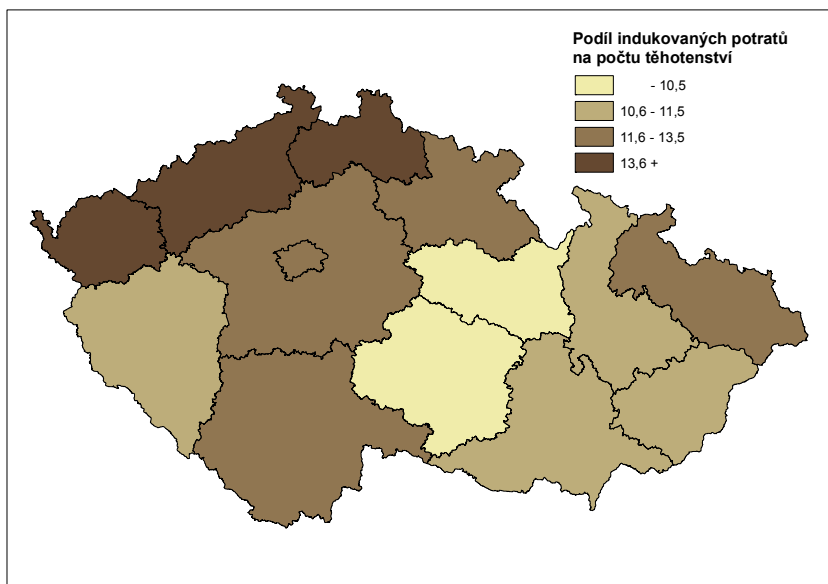

Podíl indukovaných potratů na celkovém počtu potratů mezi roky 2008 a 2018 v ČR i na úrovni jednotlivých krajů poklesl s jedinou výjimkou, kterou představoval Karlovarský kraj (růst o 4 p. b.). V roce 2018 se podíl indukovaných potratů v jednotlivých krajích pohyboval v rozmezí 48,9 až 71,3 %, zatímco o deset let dříve v pásmu 52,6 až 71,2 %. Ke krajům s nízkým zastoupením indukovaných potratů (okolo 50 % v posledním pětiletém období 2014–2018) patří Kraj Vysočina, Zlínský, Plzeňský a Pardubický. V roce 2018 bylo nejnižší v kraji Zlínském (48,9 %). Krajem s nejvyšším podílem indukovaných potratů je od roku 2013 kraj Karlovarský¹⁵ (71,3 % v roce 2018), přičemž hodnota tohoto podílu výrazně převyšuje hodnoty ostatních

¹⁵ Výrazný nárůst podílu indukovaných potratů mezi lety 2012 a 2013 (z 66,2 na 73,9 %) byl převážně odrazem nižšího počtu evidovaných samovolných potratů (z 381 na 267), resp. nižšího celkového počtu všech potratů. Absolutní počet indukovaných potratů v Karlovarském kraji mezi lety 2012 a 2013 mírně vzrostl (z 830 na 850).

krajů (na druhém místě Ústecký kraj s 59,1 %). Mezi kraje s nadprůměrným zastoupením UPT se kromě těchto dvou řadí i Hlavní město Praha (57,1 % v roce 2018). Vyčíslíme-li váhu indukovaných potratů na celkovém počtu těhotenství¹⁶, pak skupinu krajů, kde nejčastěji končí těhotenství umělým přerušením, tvoří trojice krajů Karlovarský, Ústecký a Liberecký (ve všech třech krajích šlo v roce 2018 o více než 15% podíl). Praha byla v tomto pohledu poměrně průměrná, resp. mírně pod průměrem (12,0 % oproti 12,4 % na celorepublikové úrovni), nejméně častý byl tento způsob konce těhotenství v Pardubickém kraji a v Kraji Vysočina (oba 10,0 %).

Obr. 5.2 Podíl indukovaných potratů (%) na počtu těhotenství, 2018

Za jednou pětinou indukovaných potratů provedených v roce 2018 stály zdravotní důvody (tab. 5.2). V detailnějším pohledu na úroveň jednotlivých krajů byly zdravotní důvody k umělému ukončení těhotenství nejméně časté u žen s bydlištěm v Pardubickém kraji (15,2 %) a naopak nejrozšířenější u žen s bydlištěm ve Středočeském kraji (24,7 %) a v Praze (24,2 %).

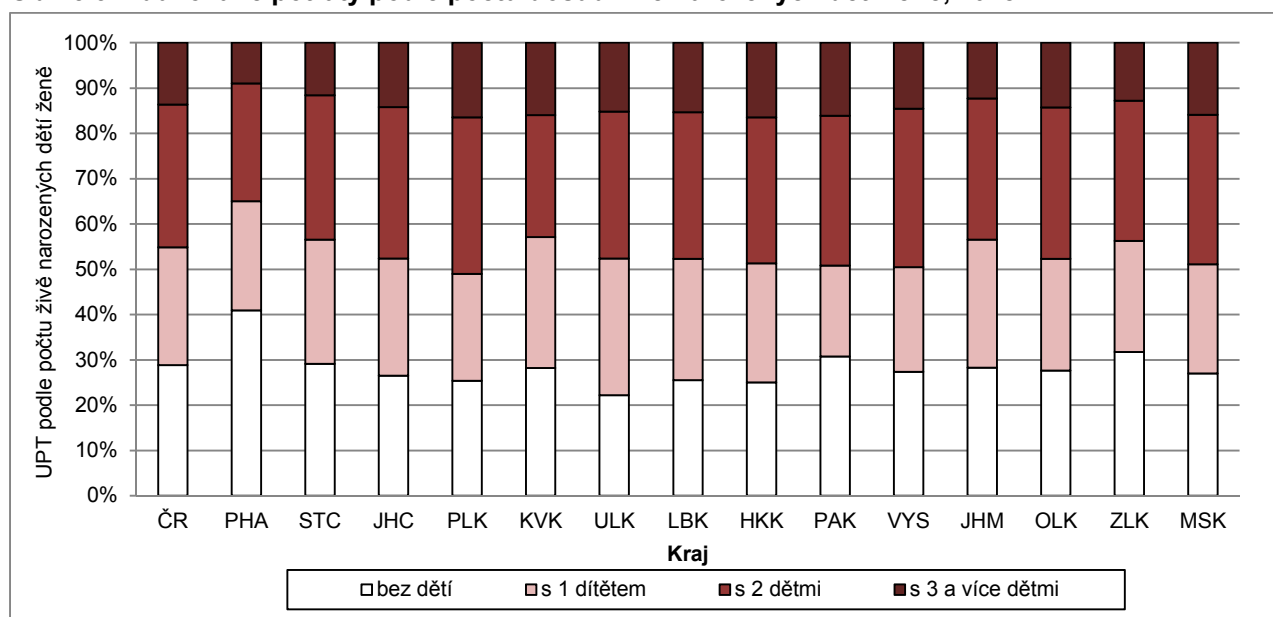
Ve všech krajích převažovala chirurgická metoda¹⁷ umělého přerušení těhotenství (z 54 až 80 %), na druhém místě (s celorepublikovým podílem 25,1 % v roce 2018) pak byla metoda farmakologická. Dle dostupných dat byla farmakologická metoda v relativním vyjádření nejčastěji využívána v Pardubickém a Karlovarském kraji, ve kterých pokrývala více jak 40 % UPT, oproti tomu v Ústeckém, Jihomoravském a Středočeském kraji byla zvolena v méně než jedné pětině případů.

Nemalá mezikrajská diference zůstává také ve struktuře žen při UPT podle počtu předchozích UPT. Ženy bez předchozího indukovaného potratu v anamnéze (tj. podstupující indukovaný potrat poprvé) jsou nejméně četné v Ústeckém kraji (58,2 %), nejčetnější naopak v Kraji Vysočina (74,0 %) a v kraji Zlínském (73,5 %).

Z hlediska počtu živě narozených dětí ženě (obr. 5.3) největší skupinu žen u indukovaných potratů představují ženy se dvěma dětmi (31,5 % v roce 2018 na úrovni ČR) a ženy bezdětné (28,9 %). Na úrovni krajů tento (či obdobný) vzájemný poměr těchto dvou skupin žen ale vždy neplatil. V kraji Zlínském, Karlovarském a zvláště pak v Praze početně převažovaly u UPT ženy bezdětné. V Karlovarském kraji specificky byly vůbec nejpočetnější ženy s jedním živě narozeným dítětem, nicméně početní rozdíl oproti skupině žen bezdětných a žen se dvěma narozenými dětmi byl malý.

¹⁶ Aproximováno součtem počtu narozených a potratů.

¹⁷ Data o způsobu provedení UPT jsou dostupná od roku 2016.

Obr. 5.3 Indukované potraty podle počtu dosud živě narozených dětí ženě, 2018

Vývoj absolutního počtu samovolných potratů neměl napříč kraji v letech 2008–2018 jednotný trend. V některých krajích vykazoval v desetiletém horizontu rostoucí trend (např. v Praze), v jiných naopak trend klesající (např. v kraji Karlovarském), ve většině krajů kolísal bez jasného směru vývoje, navíc meziroční změny byly v některých případech poměrně výrazné¹⁸. V roce 2018 počet samovolných potratů meziročně vzrostl pouze v jednom kraji, v kraji Libereckém (o 8 %), v ostatních krajích samovolných potratů meziročně ubylo (nejvýrazněji o 18 % v kraji Plzeňském; na republikové úrovni o 6 %).

Tab. 5.3 Samovolné potraty, 2008–2018

Kraj	Počet samovolných potratů							Podíl na celkovém počtu potratů (%)						
	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Hl. město Praha	1 257	1 329	1 376	1 400	1 642	1 606	1 593	26,8	31,4	33,8	36,1	37,7	38,2	38,8
Středočeský	1 664	1 808	1 710	1 684	1 767	1 664	1 572	33,3	35,9	35,3	36,3	37,4	36,7	37,1
Jihočeský	848	873	892	892	791	868	860	36,9	37,6	38,6	39,6	33,3	40,7	39,8
Plzeňský	976	934	994	1 013	870	940	771	37,3	41,0	43,0	50,0	47,1	47,2	46,4
Karlovarský	475	267	221	254	311	271	248	29,4	23,2	21,6	24,2	28,6	27,3	25,4
Ústecký	1 484	1 235	1 299	1 267	1 323	1 252	1 236	32,0	32,4	34,7	34,4	36,6	36,0	37,2
Liberecký	771	659	712	720	665	620	668	36,9	35,8	36,9	38,3	36,1	38,1	39,2
Královéhradecký	765	674	579	601	677	683	675	34,3	34,4	29,8	33,1	36,5	39,5	41,1
Pardubický	737	647	659	676	670	699	594	42,0	41,9	45,1	45,3	44,5	45,7	44,4
Vysočina	691	726	658	779	682	668	591	39,6	44,8	46,3	50,5	45,2	45,8	44,3
Jihomoravský	1 334	1 414	1 534	1 595	1 485	1 509	1 281	35,1	37,5	39,7	42,3	43,5	43,3	39,8
Olomoucký	828	754	783	789	942	926	839	38,6	37,5	36,5	39,9	43,8	45,9	44,3
Zlínský	778	791	891	879	846	819	806	41,4	43,9	46,4	48,2	47,0	46,0	47,9
Moravskoslezský	1 665	1 597	1 549	1 533	1 541	1 665	1 594	33,5	37,2	39,1	39,1	40,1	41,0	43,3
ČR	14 273	13 708	13 857	14 082	14 212	14 190	13 328	34,4	36,4	37,5	39,4	39,6	40,5	40,4

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

Co se však týče podílu samovolných potratů na celkovém počtu potratů, ve všech krajích mezi lety 2008 a 2018 s výjimkou Karlovarského kraje vzrostl. Zatímco v roce 2008 představovaly samovolné potraty

¹⁸ Pomineme-li Karlovarský kraj, kde se počet samovolných potratů v letech 2013–2017 pravidelně meziročně měnil o více než 10 % (v roce 2013 poklesl až o 30 % oproti roku 2012), pak například šlo o 17% růst počtu samovolných potratů v Praze v roce 2016, 18% pokles v Plzeňském kraji v roce 2018, 18% růst v Kraji Vysočina v roce 2015 či 19% růst v Olomouckém kraji v roce 2016.

v jednotlivých krajích 26,8 až 42,0 % potratů, tak v roce 2018 to bylo (pomineme-li Karlovarský kraj s 25,4% zastoupením) 37,1 až 47,9 %. Podíl samovolných potratů na celkovém počtu potratů byl v roce 2018 na celorepublikové úrovni o 6 p. b. vyšší než v roce 2008, nejvýrazněji vzrostl za danou dekádu v Praze (o 12 p. b.).

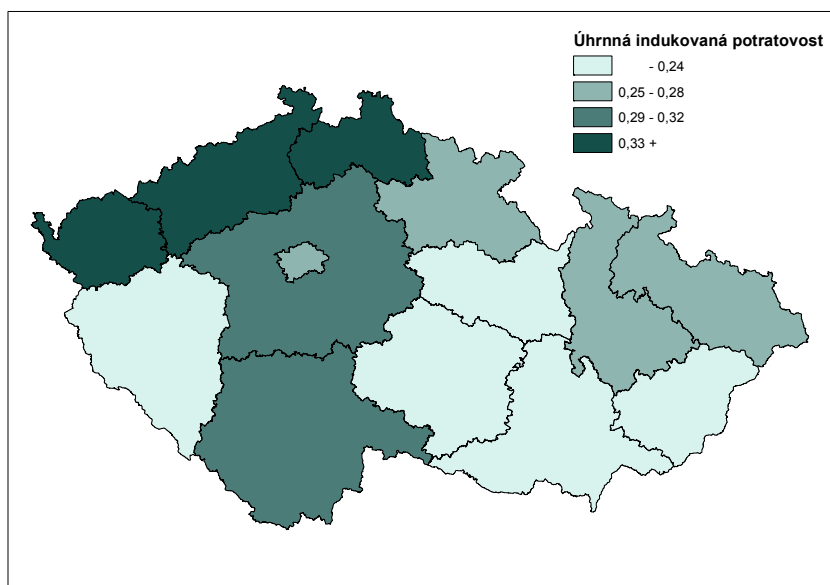
Celkový pokles počtu indukovaných potratů mezi roky 2008 a 2018 byl spjat s poklesem intenzity indukované potratovosti, na republikové úrovni z 0,34 UPT na jednu ženu reprodukčního věku na 0,28 UPT. Klesající trend měla intenzita indukované potratovosti i na úrovni jednotlivých krajů s výjimkou Jihočeského, kde spíše kolísala, v žádném kraji ale nešlo o pravidelný každoroční pokles. V roce 2018 se v devíti krajích meziročně úhrnná indukovaná potratovost snížila (nejvýrazněji o 0,03 v Plzeňském a Moravskoslezském kraji), ve dvou stagnovala a ve třech krajích naopak vzrostla (v Karlovarském až o 0,03).

Tab. 5.4 Indukovaná potratovost, 2008–2018

Kraj	Úhrnná indukovaná potratovost							Průměrný věk žen při UPT		
	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2008	2013	2018
Hl. město Praha	0,37	0,31	0,29	0,26	0,29	0,27	0,26	29,5	29,4	30,2
Středočeský	0,36	0,34	0,33	0,31	0,32	0,31	0,29	29,6	29,5	29,8
Jihočeský	0,30	0,32	0,32	0,31	0,37	0,30	0,31	29,8	29,8	29,7
Plzeňský	0,38	0,32	0,33	0,25	0,25	0,27	0,24	29,5	29,6	29,8
Karlovarský	0,48	0,42	0,39	0,41	0,41	0,37	0,40	28,9	29,1	29,1
Ústecký	0,50	0,44	0,43	0,44	0,42	0,42	0,40	28,8	28,9	29,0
Liberecký	0,39	0,38	0,40	0,39	0,40	0,35	0,37	29,3	29,3	29,3
Královéhradecký	0,35	0,33	0,36	0,33	0,32	0,29	0,27	29,7	29,5	29,6
Pardubický	0,25	0,23	0,21	0,23	0,23	0,23	0,22	29,3	30,1	29,8
Vysočina	0,27	0,24	0,21	0,21	0,23	0,23	0,22	30,4	30,2	30,1
Jihomoravský	0,28	0,27	0,28	0,26	0,23	0,24	0,24	29,9	29,7	30,3
Olomoucký	0,27	0,28	0,30	0,27	0,28	0,26	0,26	29,9	29,8	29,8
Zlínský	0,24	0,24	0,24	0,23	0,24	0,25	0,23	30,2	30,4	30,5
Moravskoslezský	0,35	0,31	0,29	0,28	0,28	0,30	0,27	29,2	29,4	29,5
ČR	0,34	0,32	0,31	0,29	0,30	0,29	0,28	29,5	29,5	29,7

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

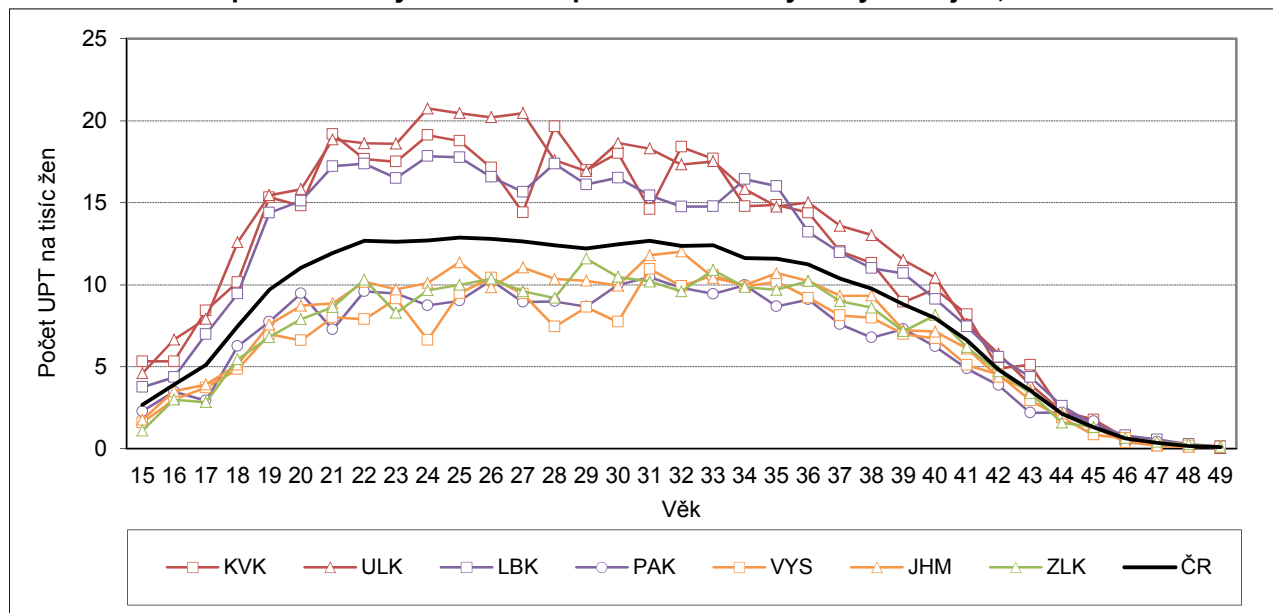
Obr. 5.4 Úhrnná indukovaná potratovost, 2018

Nejvyšší je úroveň indukované potratovosti dlouhodobě v Ústeckém, Karlovarském a Libereckém kraji. Po celé sledované období 2008–2018 patřily těmto krajům první tři místa, přičemž první vždy kraji Ústeckému, druhé s výjimkou roku 2014 Karlovarskému a třetí (v roce 2014 výjimečně druhé) Libereckému. V Ústeckém

a Karlovarském kraji i přes pokles v uplynulém desetiletí počet indukovaných potratů na jednu ženu reprodukčního věku dosahuje úrovně 0,4, v Libereckém kraji v roce 2018 činil 0,37. V ostatních krajích byla úhrnná indukovaná potratovost minimálně o šest setin nižší (0,31 v Jihočeském kraji). Nejnižší hodnotu, téměř poloviční oproti maximu, podle posledních údajů z roku 2018 vykazoval kraj Pardubický a Kraj Vysočina (0,22 UPT na jednu ženu). Dlouhodobě nízká je v mezikrajském srovnání úroveň indukované potratovosti také ve Zlínském a v Jihomoravském kraji. Vyšší intenzita indukované potratovosti v daných krajích obvykle odráží nadprůměrné míry indukované potratovosti napříč celým věkovým spektrem a naopak.

Obr. 5.5 Věkově specifické míry indukované potratovosti ve vybraných krajích, 2014–2018

Vyšší indukovaná potratovost se zpravidla pojila s nižším průměrným věkem žen při indukovaném potratu (například v Ústeckém a Karlovarském kraji) a nižší indukovaná potratovost naopak s vyšším průměrným věkem žen při indukovaném potratu (například v Kraji Vysočina, ve Zlínském a Jihomoravském), ale nešlo o obecné pravidlo. Průměrný věk žen při indukovaném potratu ve sledovaném desetiletí přitom neměl v žádném kraji plynulý, rostoucí nebo klesající, trend, zároveň meziroční změny byly někde poměrně velké. Například v nejmenším z krajů, Karlovarském, vzrostl průměrný věk žen při indukovaném potratu mezi roky 2016 a 2017 z 28,8 na 29,7 let, načež o rok později zase poklesl o 0,6 roku na 29,1 let. Obdobně v Plzeňském kraji průměrný věk žen při indukovaném potratu dle dat za rok 2017 činil 29,1 let a dle dat z roku 2018 pak 29,8 let. Výrazné meziroční změny ve výsledné statistice se nevyhnuly ani populačně největšímu kraji Středočeskému (v roce 2018 poklesl o 0,4 roku).

Úhrnná samovolná potratovost měla ve sledovaném období 2008–2018 nepravidelný, kolísavý vývoj (tab. 5.5). Dle sebraných dat nejvýrazněji fluktovala úroveň samovolné potratovosti v Karlovarském kraji, kde se minimální a maximální roční údaj lišil o 0,10, tj. prakticky o jednu polovinu. Úhrnná samovolná potratovost se zde mezi obdobími let 2006–2009, kdy byla na úrovni 0,20–0,22, a rokem 2014 snížila na 0,11, což byla toho roku vůbec nejnižší hodnota, v letech 2015 a 2016 se meziročně zvýšila až na 0,16 a v letech 2017 a 2018 opět mírně meziročně klesala (na 0,14 v roce 2018).

V roce 2018 se úhrnná samovolná potratovost pohybovala v jednotlivých krajích od 0,14 samovolného potratu na jednu ženu v Karlovarském kraji po 0,25 v kraji Ústeckém. Tradičně nízkou úroveň vykazuje také samovolná potratovost v Praze (od roku 2013 druhá nejnižší, dříve úplně nejnižší intenzita), kde je zároveň nejvyšší průměrný věk ženy při potratu tohoto druhu. V roce 2018 dosáhl hodnoty 33,4 let, o jeden rok vyšší než v kraji na druhém místě (32,1 let v kraji Zlínském) a dokonce o tři roky vyšší než v kraji s tímto věkem nejnižším (30,5 let v Ústeckém kraji). Je to dáno výrazně nižší samovolnou potratovostí mladších žen

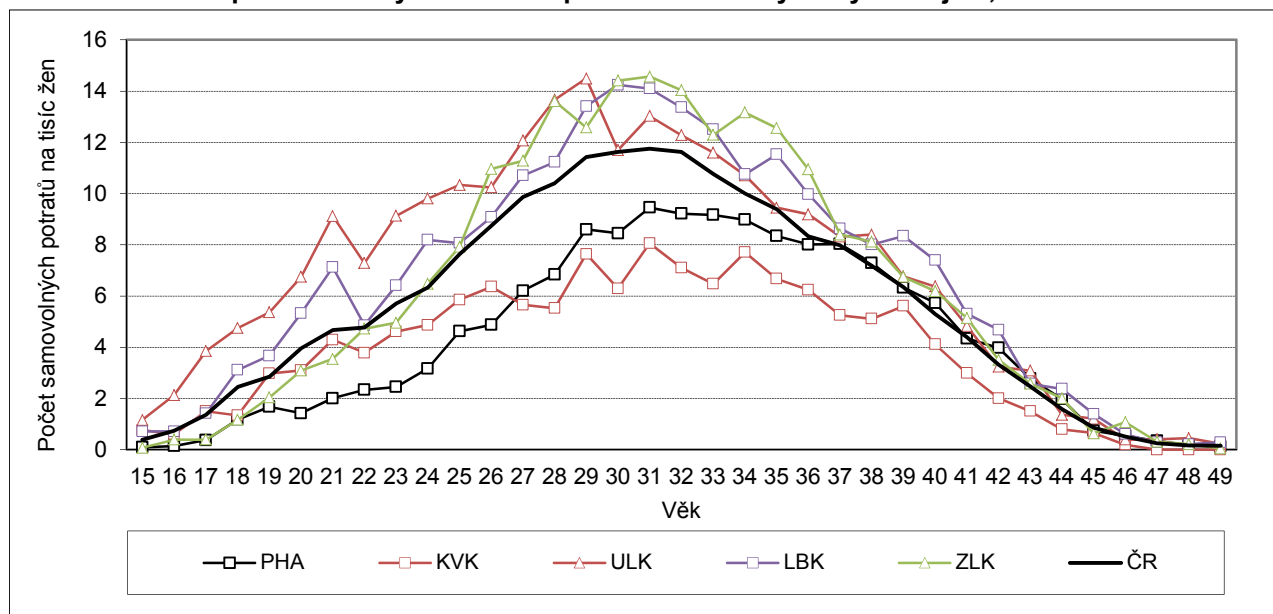
v Praze (obr. 5.6). Kromě žen bydlících v Praze a Zlínském kraji bývají v průměru starší při samovolném potratu i ženy z Jihomoravského kraje (31,9 let dle dat roku 2018).

Tab. 5.5 Samovolná potratovost, 2008–2018

Kraj	Úhrnná samovolná potratovost							Prům. věk žen při sam. potratu		
	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2008	2013	2018
Hl. město Praha	0,13	0,13	0,14	0,14	0,16	0,16	0,16	31,9	32,5	33,4
Středočeský	0,18	0,19	0,18	0,18	0,19	0,18	0,18	30,3	31,3	31,6
Jihočeský	0,18	0,20	0,21	0,21	0,19	0,21	0,21	30,6	31,1	31,9
Pižeňský	0,23	0,24	0,25	0,26	0,23	0,25	0,21	30,8	30,4	30,8
Karlovarský	0,20	0,13	0,11	0,13	0,16	0,15	0,14	30,2	30,3	30,5
Ústecký	0,24	0,22	0,24	0,24	0,25	0,25	0,25	29,9	30,2	30,5
Liberecký	0,24	0,21	0,23	0,24	0,22	0,21	0,24	30,9	31,4	31,8
Královéhradecký	0,19	0,18	0,16	0,17	0,19	0,20	0,20	30,7	31,7	31,8
Pardubický	0,19	0,18	0,19	0,20	0,20	0,21	0,18	30,4	31,1	31,5
Vysočina	0,18	0,21	0,19	0,23	0,21	0,20	0,19	30,6	31,1	31,5
Jihomoravský	0,15	0,17	0,18	0,19	0,18	0,19	0,16	30,7	31,4	31,9
Olomoucký	0,17	0,17	0,18	0,19	0,22	0,22	0,21	30,6	30,8	31,4
Zlínský	0,18	0,19	0,22	0,22	0,22	0,22	0,22	31,0	32,0	32,1
Moravskoslezský	0,18	0,19	0,19	0,19	0,20	0,22	0,21	30,0	30,5	31,0
ČR	0,18	0,18	0,19	0,20	0,20	0,20	0,19	30,6	31,1	31,6

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

Obr. 5.6 Věkově specifické míry samovolné potratovosti ve vybraných krajích, 2014–2018

Celková úhrnná potratovost na úrovni ČR v horizontu období 2008–2018 mírně poklesla (tab. 5.6). Do roku 2009 byla na úrovni 0,53–0,54 potratu na jednu ženu reprodukčního věku, v letech 2010–2017 kolísala na hodnotách 0,51–0,52, v roce 2018 se snížila na historicky nejnižší číslo 0,49 potratu na jednu ženu reprodukčního věku. Na krajské úrovni připadlo minimum na rok 2018 pouze v pěti krajích (Středočeském, Pižeňském, Královéhradeckém, Pardubickém a Jihomoravském), navíc klesající trend nebyl v období 2008–2018 patrný ve všech krajích. Například v Jihočeském, Zlínském a Olomouckém kraji byla tendence vývoje úhrnné potratovosti spíše mírně rostoucí.

Nejvyšší potratovost ve sledovaném období každoročně vykazoval Ústecký kraj (0,68 v roce 2018), na druhém místě byl ve většině let (včetně roku 2018) Liberecký kraj (0,62 potratu na jednu ženu) a na třetím obvykle kraj Karlovarský (0,56). Odstup v úrovni potratovosti těchto krajů od ostatních přítom nebyl malý.

Druhý konec žebříčku v posledních letech pravidelně patří krajům (pořadí dle roku 2018) Pardubický (0,42 potratu na jednu ženu), Jihomoravský (0,42), Vysočina (0,43) a Praha (0,43), přičemž jejich úroveň úhrnné potratovosti si je blízká.

Tab. 5.6 Potratovost, 2008–2018

Kraj	Úhrnná potratovost							Průměrný věk žen při potratu		
	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2008	2013	2018
Hl. město Praha	0,50	0,46	0,43	0,41	0,46	0,45	0,43	30,2	30,4	31,4
Středočeský	0,55	0,55	0,53	0,52	0,53	0,51	0,49	29,9	30,2	30,5
Jihočeský	0,50	0,53	0,54	0,54	0,58	0,53	0,55	30,1	30,3	30,6
Plzeňský	0,64	0,58	0,60	0,53	0,49	0,55	0,46	30,0	30,0	30,3
Karlovarský	0,71	0,57	0,52	0,55	0,58	0,54	0,56	29,3	29,4	29,4
Ústecký	0,76	0,69	0,69	0,70	0,70	0,69	0,68	29,2	29,4	29,5
Liberecký	0,65	0,61	0,65	0,65	0,64	0,58	0,62	29,9	30,0	30,3
Královéhradecký	0,56	0,53	0,54	0,51	0,54	0,51	0,50	30,1	30,3	30,5
Pardubický	0,47	0,44	0,42	0,44	0,45	0,47	0,42	29,9	30,5	30,5
Vysočina	0,47	0,47	0,42	0,46	0,46	0,45	0,43	30,5	30,7	30,7
Jihomoravský	0,45	0,46	0,47	0,46	0,43	0,44	0,42	30,2	30,3	30,9
Olomoucký	0,45	0,46	0,50	0,47	0,52	0,50	0,48	30,2	30,2	30,6
Zlínský	0,43	0,45	0,48	0,47	0,47	0,48	0,47	30,6	31,1	31,3
Moravskoslezský	0,55	0,52	0,49	0,49	0,50	0,54	0,50	29,5	29,8	30,1
ČR	0,54	0,52	0,51	0,51	0,51	0,51	0,49	29,9	30,1	30,5

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

Celkově vysoká úroveň potratovosti obyvatel Ústeckého kraje je odrazem jak vysoké intenzity samovolné potratovosti, tak té indukované (srov. tab. 5.4 a 5.5). Obdobně je tomu tak i v kraji Libereckém, naopak ale v Karlovarském kraji je v posledních letech celkově vysoká úroveň potratovosti dána pouze nadprůměrnou úrovní potratovosti indukované při nízké intenzitě potratovosti samovolné¹⁹. Na druhém konci žebříčku celkově nízká úroveň potratovosti v kraji Pardubickém, Vysočina a Zlínském je převážně zásluhou nízké potratovosti indukované, samovolná se udržuje blíže průměru či jen mírně pod průměrem. Obě složky potratovosti se podílí na nízké potratovosti obyvatel Jihomoravského kraje a v posledních letech i Prahy.

Průměrný věk žen při potratu (bez ohledu na jeho druh) se v roce 2018 pohyboval od 29,4 let v kraji Karlovarském po 31,4 let v Praze. Ve všech krajích byl průměrný věk žen při potratu v roce 2018 vyšší než o deset let dříve. V Praze vzrostl v daném časovém úseku nejvíce – o 1,2 roku, naopak v Karlovarském se hodnota průměrného věku žen při potratu z roku 2018 lišila od hodnoty roku 2008 pouze o 0,1 roku, v kraji Plzeňském a Vysočina o 0,2 roku. Regionální rozložení se v čase výrazně nezměnilo. Nejvíce se v této statistice posunula Praha z 5. příčky až na místo 1. (nejvyšší průměrný věk).

¹⁹ Až do roku 2009 přitom byla dle výsledků statistiky v Karlovarském kraji vysoká jak indukovaná, tak samovolná potratovost.

6 Úmrtnost

Úroveň úmrtnosti dlouhodobě klesá ve všech krajích, u mužů je tempo zlepšování mírně vyšší. Regionální diference úmrtnosti zůstává stabilní s její vysokou úrovní na severozápadě Čech a v Moravskoslezsku a nejnižší v Praze a v Kraji Vysočina. Nejčastějšími příčinami úmrtí obyvatel jsou ve všech krajích onemocnění oběhové soustavy a novotvary, následované s velkým odstupem nemocemi dýchací soustavy.

V průběhu roku 2018 zemřelo celkem 112,9 tisíce obyvatel Česka. Šlo o nejvyšší počet v rámci analyzovaného období 2008–2018 (i z dlouhodobějšího pohledu a to od roku 1996). Nejvyšší za poslední dekádu byl v roce 2018 počet zemřelých také v sedmi krajích, a to ve Středočeském, Karlovarském, Ústeckém, Královéhradeckém, Pardubickém, Jihomoravském a Moravskoslezském. Ve čtyřech krajích (Liberecký, Vysočina, Olomoucký, Zlínský) dosáhl počet zemřelých lokálního maxima v roce 2017, v případě Prahy, Jihočeského a Plzeňského kraje bylo zemřelých nejvíce roku 2015. S výjimkou Prahy lze u všech krajů ČR v období let 2008–2018 pozorovat trend rostoucího počtu zemřelých, i když ne plynulý. V průběhu roku 2018 zemřelo v jednotlivých krajích o 5 až 15 % osob více než v roce 2008, v Praze pak o 1 %, když počet zemřelých zde v uplynulé dekádě spíše kolísá. Mezi roky 2017 a 2018 počet zemřelých meziročně vzrostl v devíti krajích²⁰, v pěti se naopak snížil, přičemž pokles byl pouze mírný. Nejvýraznější meziroční růst počtu zemřelých zaznamenal Královéhradecký kraj (o 4 %) a kraje Středočeský a Pardubický (o 3 %).

Nejvíce zemřelých (13,7 tisíce) v roce 2018 mělo v době úmrtí bydliště ve Středočeském kraji. Středočeský kraj skončil v tomto žebříčku na prvním místě poprvé, dosud vždy (resp. nepřetržitě od roku 2005, kdy se naposledy výrazněji měnily hranice krajů) nejvyšší počet zemřelých obyvatel vykazoval Moravskoslezský kraj (13,6 tisíce v roce 2018). Třetí nejvyšší počet zemřelých připadl na obyvatele Jihomoravského kraje (12,5 tisíce), čtvrtý na obyvatele Prahy (12,4 tisíce). Stejně tomu tak bylo i v roce 2017, v předchozích letech bylo pořadí krajů na třetím a čtvrtém místě obrácené. Absolutně nejméně zemřelých měl i v roce 2018 kraj Karlovarský (3,5 tisíce), který má celkově nejméně početné obyvatelstvo.

Tab. 6.1 Zemřelí, 2008–2018

Kraj	Zemřelí celkem							Zemřelí roku 2018		
	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018	muži	ženy	muži %
Hl. město Praha	12 269	12 149	12 118	12 420	12 141	12 199	12 417	5 996	6 421	48,3
Středočeský	12 255	12 924	12 301	13 049	12 695	13 248	13 687	7 013	6 674	51,2
Jihočeský	6 347	6 604	6 428	6 933	6 443	6 752	6 696	3 398	3 298	50,7
Plzeňský	5 785	6 061	5 761	6 307	6 153	6 242	6 276	3 188	3 088	50,8
Karlovarský	3 023	3 186	3 151	3 268	3 167	3 406	3 491	1 756	1 735	50,3
Ústecký	8 809	9 277	8 846	9 238	9 058	9 172	9 338	4 813	4 525	51,5
Liberecký	4 295	4 423	4 346	4 558	4 385	4 707	4 705	2 409	2 296	51,2
Královéhradecký	5 526	5 918	5 614	5 836	5 681	5 783	6 024	2 996	3 028	49,7
Pardubický	5 087	5 392	5 123	5 440	5 234	5 389	5 528	2 797	2 731	50,6
Vysočina	4 881	5 129	4 880	5 178	4 997	5 288	5 277	2 736	2 541	51,8
Jihomoravský	11 262	11 629	11 399	12 106	11 738	12 275	12 542	6 339	6 203	50,5
Olomoucký	6 433	6 830	6 461	7 000	6 731	7 033	6 952	3 579	3 373	51,5
Zlínský	6 002	6 354	6 120	6 290	6 194	6 389	6 338	3 259	3 079	51,4
Moravskoslezský	12 974	13 284	13 117	13 550	13 133	13 560	13 649	6 994	6 655	51,2
ČR	104 948	109 160	105 665	111 173	107 750	111 443	112 920	57 273	55 647	50,7

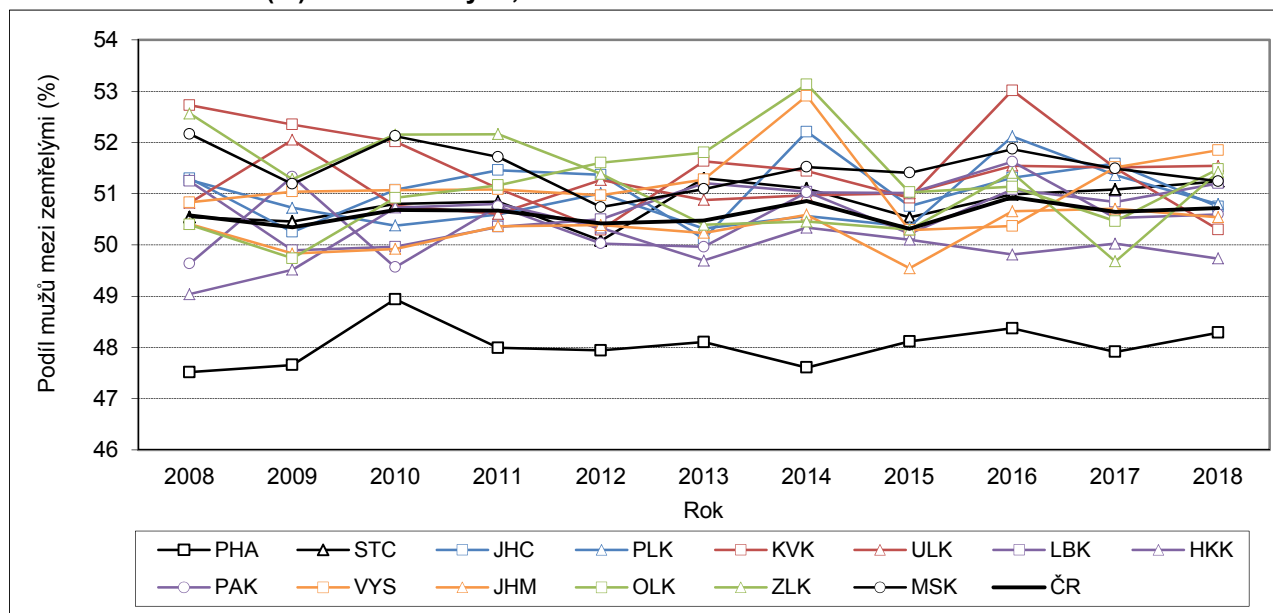
Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

Mezi zemřelými obyvateli České republiky je tradičně více mužů než žen. V roce 2018 představovali muži 50,7 % zemřelých. Na úrovni krajů však není neobvyklý ani obrácený poměr pohlaví s převahou zemřelých

²⁰ Kromě jmenovaných sedmi krajů, u kterých bylo v roce 2018 dosaženo lokálního maxima počtu zemřelých v daném kraji, počet zemřelých meziročně vzrostl také v Hlavním městě Praze a v Plzeňském kraji.

žen nad muži. Typická je tato situace například pro Prahu, kde je podíl zemřelých mužů nižší než podíl žen dokonce každoročně (48,3 % mužů v roce 2018) a zároveň je poměrně vzdálený od celorepublikového průměru (v roce 2018 o 2,4 p. b. nižší, zatímco u ostatních krajů se podíl mužů mezi zemřelými diferencoval od republikové hodnoty v rozmezí -1,0 až +1,1 p. b.). Více zemřelých žen než mužů bylo v roce 2018 také v kraji Královéhradeckém (49,7 % mužů mezi zemřelými). Maximální hodnoty podílu mužů mezi zemřelými se obvykle pohybují mezi 52 a 53 %, v roce 2018 byl nejvyšší, 51,8%, v Kraji Vysočina.

Obr. 6.1 Podíl mužů (%) mezi zemřelými, 2008–2018

Kromě velikosti populace a úrovně úmrtnosti jsou absolutní počty zemřelých ovlivněny věkovou a pohlavní strukturou dané populace a jejím vývojem v čase. Celková intenzita úmrtnosti odstraňující vliv věkové struktury na počet zemřelých je nejběžněji hodnocena výší naděje dožití při narození, výsledným ukazatelem úmrtnostních tabulek. Na úrovni krajů ČSÚ konstruuje úmrtnostní tabulky za dvouletá kalendářní období²¹, s cílem eliminovat náhodné výkyvy způsobené kolísáním nízkých počtů událostí (úmrtí) v některých věcích a letech v daném kraji²².

Výsledná naděje dožití mužů při narození dosáhla na úrovni krajů v období 2017–2018 hodnot v rozmezí 74,2–78,3 let (tab. 6.2). Stejně jako v přecházejících letech sledované dekády v průměru nejdelší délku života mohou očekávat muži-obyvatelé Prahy. Jejich naděje dožití zároveň dlouhodobě převyšuje naděje dožití mužů v ostatních krajích zhruba o jeden rok. Druhou nejvyšší nadějí dožití při narození měli v období 2017–2018 muži z Královéhradeckého kraje (77,2 let), třetí pak muži v Kraji Vysočina (76,9 let). Na druhém konci žebříčku se tradičně nacházel Ústecký kraj se střední délkou života mužů o čtyři roky nižší (74,2 roku) než u mužů v Praze. Pod hladinou 75 let byla střední délka života mužů i v Karlovarském a Moravskoslezském kraji (oba 74,5 roku), zatímco ve zbývajících krajích byla o rok až dva vyšší.

Také na straně žen patří Praha v mezikrajském měřítku ke krajům s dlouhodobě nejlepšími úmrtnostními poměry (tab. 6.3). V případě žen však nemá tak „mimořádné“ postavení jako u mužů, obdobnou výší naděje dožití při narození jako v Praze mají také ženy v Kraji Vysočina a v Jihomoravském kraji. V období 2017–

²¹ Úmrtnostní tabulky za ČR, kraje, ale i okresy a ORP jsou dostupné na: https://czso.cz/csu/czso/umrtnostni_tabulky.

²² Ze stejných důvodů je běžnou součástí procesu konstrukce úmrtnostních tabulek vyrovnávání reálných měr úmrtnosti. Volba vyhlazovací metody však není volbou jednoznačnou a může se měnit v čase, zejména v reakci na vývoj úmrtnosti podle věku a rozvoj statistických metod. Český statistický úřad naposledy přistoupil k úpravě metodiky konstrukce úmrtnostních tabulek v roce 2018 (blíže viz <https://www.czso.cz/csu/czso/umrtnostni-tabulky-metodika>), kdy byla pro modelování úmrtnosti v nejvyšších věcích nově zvolena funkce Kannisto. Veškeré údaje v této publikaci vycházejí z úmrtnostních tabulek, které byly zpracovány touto novou metodikou.

2018 dosáhla naděje dožití žen při narození shodně na hodnotu 83,0 roku v Kraji Vysočina (1. místo) a v Hlavním městě Praze (2. místo). Jihomoravský kraj byl s hodnotou 82,7 let na třetí pozici. Mezi kraje s vyšší nadějí dožití žen patří dlouhodobě také Královéhradecký kraj (82,6 let v období 2017–2018) a Zlínský kraj (82,4 let). Stejně jako u mužů je u žen nejkratší průměrná délka života zaznamenávána v Ústeckém, Karlovarském a Moravskoslezském kraji. Až do roku 2017 připadalo minimum pravidelně, a to poměrně s výrazným odstupem, na Ústecký kraj. Za období 2017–2018 však byla hodnota střední délky života žen nejnižší v Karlovarském kraji (79,9 roku), mírně pod úroveň Ústeckého kraje (80,0 let). Moravskoslezský kraj obsadil v žebříčku nadále 12. pozici, třetí nejhorší, s nárůstem od posledních dvou krajů o jeden rok (81,1 roku). Ostatní kraje jsou si z pohledu střední délky života žen poměrně blízké (81,6 až 82,3 let dle dat za období 2017–2018).

Tab. 6.2 Naděje dožití mužů při narození, 2007–2018

Kraj	Naděje dožití při narození											Přírůstek 2018 (abs.)		
	2007–2008	2008–2009	2009–2010	2010–2011	2011–2012	2012–2013	2013–2014	2014–2015	2015–2016	2016–2017	2017–2018	mezi-roční	za 5 let	za 10 let
Hl. město Praha	75,9	76,2	76,3	76,5	76,9	77,2	77,4	77,5	77,7	78,1	78,3	0,2	1,1	2,3
Středočeský	73,7	74,0	74,3	74,7	74,9	75,1	75,6	76,0	76,1	76,3	76,1	-0,1	1,1	2,4
Jihočeský	74,2	74,4	74,7	74,9	75,0	75,3	75,6	75,6	76,0	76,4	76,3	-0,1	1,0	2,1
Plzeňský	74,4	74,5	74,9	75,1	75,2	75,6	76,1	76,1	76,0	76,2	76,2	0,1	0,7	1,9
Karlovarský	72,8	72,6	72,7	73,4	74,1	74,3	74,2	74,4	74,6	74,4	74,5	0,0	0,2	1,6
Ústecký	71,8	72,1	72,2	72,7	73,0	72,9	73,4	73,8	73,8	74,1	74,2	0,1	1,2	2,4
Liberecký	73,2	73,7	74,3	74,7	74,9	74,9	75,2	75,4	75,7	75,7	75,4	-0,2	0,5	2,3
Královéhradecký	75,1	75,1	75,2	75,4	75,6	75,9	76,2	76,5	76,8	77,2	77,2	0,0	1,3	2,2
Pardubický	74,3	74,7	74,7	74,7	74,8	75,2	75,9	76,2	76,3	76,6	76,5	-0,1	1,4	2,2
Vysočina	74,5	74,9	75,1	75,4	75,5	75,8	76,2	76,5	77,0	77,0	76,9	-0,1	1,1	2,4
Jihomoravský	74,2	74,6	74,8	75,2	75,3	75,5	75,9	76,3	76,4	76,5	76,3	-0,1	0,8	2,1
Olomoucký	73,7	73,8	73,9	74,2	74,4	74,4	74,8	75,1	75,2	75,5	75,6	0,1	1,2	1,9
Zlínský	73,4	73,4	73,6	73,8	74,3	74,7	75,0	75,4	75,4	75,5	75,8	0,2	1,1	2,4
Moravskoslezský	72,3	72,5	72,7	72,8	73,3	73,7	73,9	74,1	74,2	74,5	74,5	0,1	0,8	2,3
ČR ¹⁾	73,8	74,1	74,3	74,6	74,8	75,1	75,4	75,7	75,8	76,0	76,1	0,1	1,0	2,3

1) Pro srovnatelnost jsou hodnoty za ČR vypočteny stejně jako u případě krajů za dvouleté kalendářní období.

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném období, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném období.

Tab. 6.3 Naděje dožití žen při narození, 2007–2018

Kraj	Naděje dožití při narození											Přírůstek 2018 (abs.)		
	2007–2008	2008–2009	2009–2010	2010–2011	2011–2012	2012–2013	2013–2014	2014–2015	2015–2016	2016–2017	2017–2018	mezi-roční	za 5 let	za 10 let
Hl. město Praha	81,0	81,1	81,4	81,7	81,9	82,0	82,3	82,4	82,5	82,7	83,0	0,2	0,9	2,0
Středočeský	80,0	80,1	80,3	80,6	80,7	80,9	81,5	81,5	81,5	81,6	81,6	0,0	0,8	1,6
Jihočeský	80,2	80,3	80,5	80,8	81,1	81,0	81,4	81,5	81,6	82,1	82,0	-0,1	1,0	1,8
Plzeňský	80,1	80,2	80,3	80,5	80,9	81,1	81,4	81,4	81,4	81,7	81,6	0,0	0,5	1,5
Karlovarský	79,3	79,2	79,0	79,5	79,7	79,9	80,2	80,2	80,5	80,5	79,9	-0,6	0,0	0,6
Ústecký	78,4	78,6	78,7	78,9	79,1	79,2	79,4	79,7	79,7	79,8	80,0	0,2	0,8	1,5
Liberecký	79,9	80,2	80,3	80,6	80,8	81,0	81,5	81,4	81,5	81,7	81,7	0,0	0,6	1,8
Královéhradecký	80,5	80,7	80,9	81,3	81,4	81,4	81,9	82,2	82,0	82,4	82,6	0,2	1,2	2,1
Pardubický	80,2	80,7	80,8	80,5	80,8	81,1	81,6	82,1	82,1	82,2	82,3	0,0	1,1	2,1
Vysočina	81,2	81,1	81,2	81,4	81,4	81,8	82,5	82,6	82,4	82,7	83,0	0,2	1,2	1,7
Jihomoravský	80,8	81,1	81,2	81,5	81,8	82,0	82,3	82,4	82,4	82,7	82,7	0,0	0,8	1,9
Olomoucký	80,3	80,1	80,3	80,8	81,1	81,2	81,8	81,7	81,5	81,8	81,9	0,1	0,7	1,6
Zlínský	80,6	80,9	81,1	81,4	81,5	81,5	81,5	81,8	82,2	82,3	82,4	0,1	0,9	1,7
Moravskoslezský	79,5	79,5	79,7	79,9	79,9	80,1	80,5	80,8	81,0	81,1	81,1	-0,1	0,9	1,6
ČR ¹⁾	80,2	80,3	80,4	80,7	80,9	81,1	81,4	81,6	81,6	81,8	81,9	0,0	0,8	1,7

1) Pro srovnatelnost jsou hodnoty za ČR vypočteny stejně jako u případě krajů za dvouleté kalendářní období.

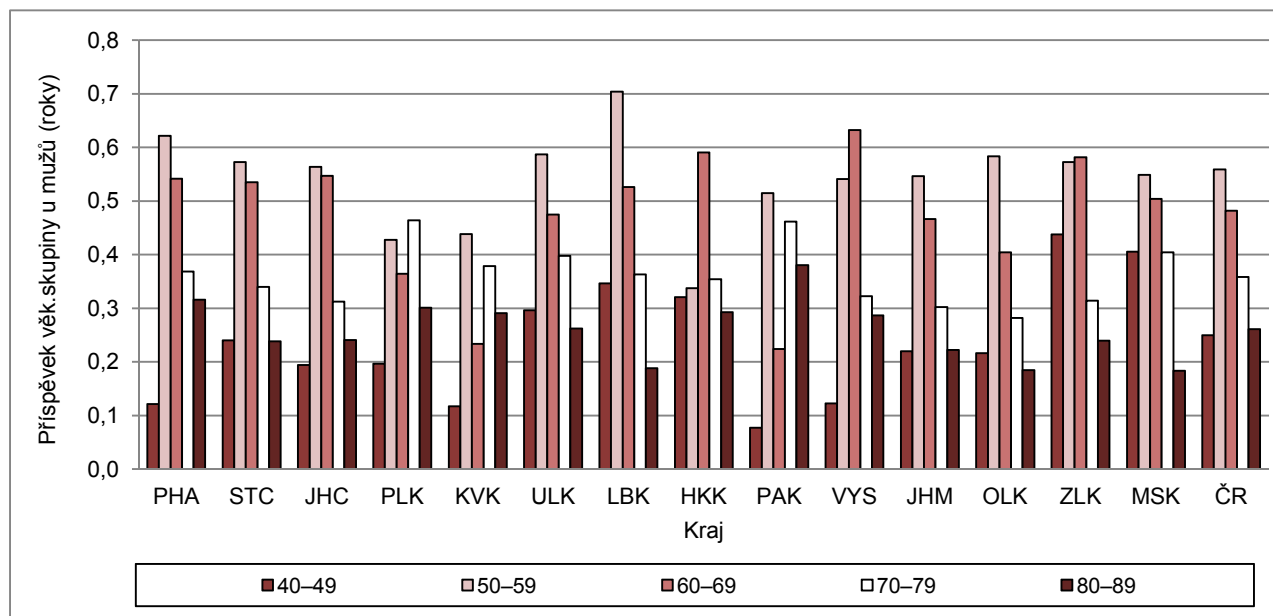
Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném období, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném období.

Naděje dožití při narození měla v daném čase, počínaje obdobím let 2007–2008 a konče dvouletým obdobím 2017–2018, ve všech krajích rostoucí trend, meziroční pokles byl zaznamenán zřídka. Za posledních deset let vzrostla střední délka života u mužů v jednotlivých krajích o 3 %, což představovalo prodloužení života o 1,9 až 2,4 roku, pouze v Karlovarském kraji byl nárůst nižší – o 2 %, resp. o 1,6 roku. U žen rostla střední délka života mírněji, v relativním vyjádření mezi obdobími let 2007–2008 a 2017–2018 o 2–3 %, v absolutním o 1,5 až 2,1 roku, opět s výjimkou Karlovarského kraje, kde naděje dožití žen byla za období 2017–2018 pouze o 0,6 roku (1 %) vyšší než v období 2007–2008. Příčinou byl výrazný meziroční pokles naděje dožití v posledním sledovaném roce (o 0,6 roku z 80,5 roku v období 2016–2017 na 79,9 roku v období 2017–2018).

Pokles naděje dožití při narození mezi dvěma posledními obdobími 2016–2017 a 2017–2018 byl zaznamenán u poměrně velké skupiny krajů. Jak na straně mužů, tak na straně žen se naděje dožití při narození snížila v šesti ze čtrnácti krajů²³. U mužů se pokles pohyboval od -0,06 roku v Jihočeském kraji přes kraje Pardubický, Vysočina, Jihomoravský a Středočeský po -0,22 roku v kraji Libereckém, u žen pak od -0,01 roku ve Středočeském kraji, přes kraje Liberecký, Plzeňský, Moravskoslezský a Jihočeský (s poklesem -0,09 roku) k poklesu -0,59 roku v kraji Karlovarském. Meziroční přírůstky ostatních zbývajících osmi krajů činily maximálně +0,22 roku (u mužů v kraji Zlínském a u žen v kraji Královéhradeckém).

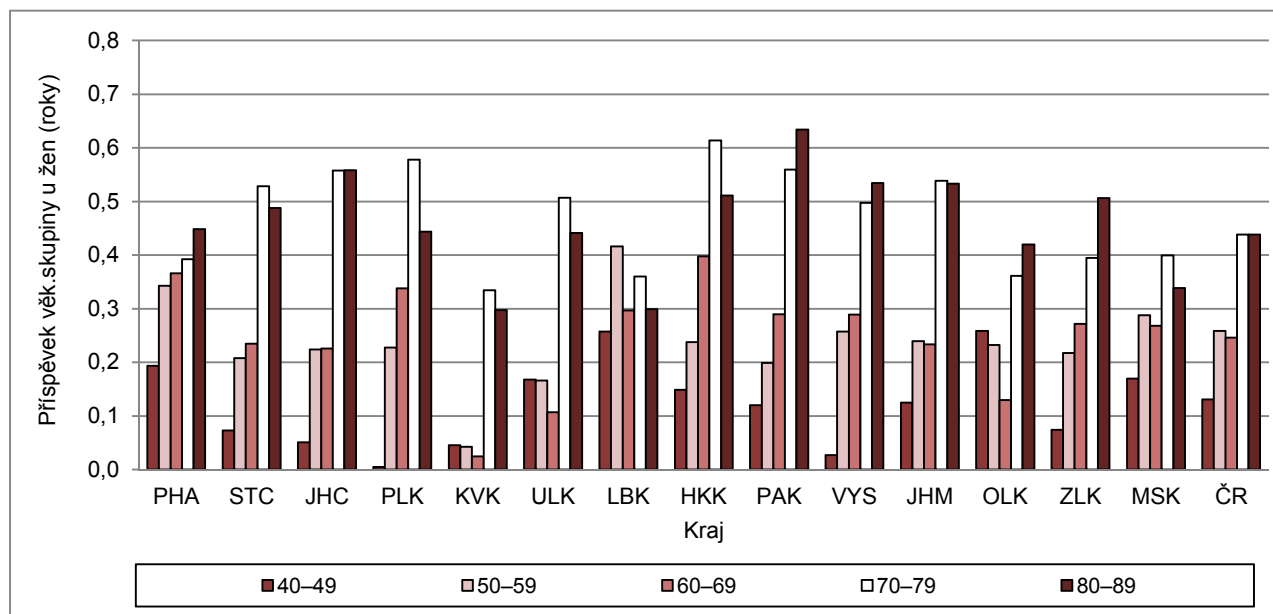
Růst naděje dožití při narození v krajích mezi lety 2007–2008 a 2017–2018 byl u mužů a u žen sycen odlišnými věkovými skupinami (srovnej obr. 6.2 a 6.3). U mužů k prodloužení průměrné délky života přispělo zejména snížení úmrtnosti v pětiletých věkových skupinách 55–59 a 60–64 (pouze v Plzeňském a Pardubickém kraji byl ještě mírně vyšší příspěvek skupiny 75–79), zatímco u žen hrálo největší roli zlepšení úmrtnostních podmínek u starších věkových skupin, většinou 75–79 a 80–84 (v Kraji Vysočina a ve Zlínském také skupiny 85+ let, v Libereckém i skupiny 50–54, jejíž úmrtnost v období 2007–2008 nejvíce přispívala k rozdílu střední délky života žen v tomto kraji oproti republice jako celku).

Obr. 6.2 Příspěvky vybraných věkových skupin k rozdílu naděje dožití mužů mezi lety 2007–2008 a 2017–2018

²³ V předchozích letech byl pohyb ukazatele naděje dožití směrem dolů četnější pouze v roce 2016 u žen, kdy se týkal pěti krajů, jinak šlo o úbytky výjimečné, týkající se v daném roce jednoho, dvou krajů.

Obr. 6.3 Příspěvky vybraných věkových skupin k rozdílu naděje dožití žen mezi lety 2007–2008 a 2017–2018

Naděje dožití mužů při narození pravidelně dosahuje nižších hodnot než naděje dožití při narození žen. Největší rozdíl středních délek života mezi muži a ženami je dle výsledků úmrtnostních tabulek dlouhodobě v krajích na Moravě a to obvykle důsledkem relativně horších úmrtnostních podmínek mužů. V období 2017–2018 převyšovala naděje dožití žen naději dožití mužů nejvíce, o 6,6 roku, v kraji Zlínském a o 6,5 roku v kraji Moravskoslezském. Více než šestiletý rozdíl si držely naděje dožití žen a mužů při narození také v kraji Jihomoravském (6,4 roku), Olomouckém (6,3 roku), Libereckém (6,2 roku) a v Kraji Vysočina (6,0 roku). Naopak nejbliže si byly v Hlavním městě Praze, kdy bývá rozdíl nadějí dožití žen a mužů tradičně nejnižší, v posledních šesti letech se pohybuje pod pěti lety (4,7 let v období 2017–2018). Nízkou nadúmrtí mužů vykazuje v mezikrajském srovnání také kraj Plzeňský a Královéhradecký (5,4 roku). Díky zdatnému meziročnímu poklesu naděje dožití žen se k nim v posledním sledovaném období neobvykle přiřadil i Karlovarský kraj (rozdíl v naději dožití žen a mužů rovněž 5,4 roku, o rok dříve ale 6,0 roku).

Tab. 6.4 Rozdíl naděje dožití při narození žen a mužů, 2007–2018

Kraj	Nadúmrtí mužů (roky)							Příspěvek věk.sk. k rozdílu 2017–18 (%)				
	2007–2008	2012–2013	2013–2014	2014–2015	2015–2016	2016–2017	2017–2018	0–39	40–59	60–69	70–79	80+
Hl. město Praha	5,0	4,8	4,8	4,9	4,8	4,7	4,7	9	21	28	28	14
Středočeský	6,3	5,8	5,9	5,5	5,4	5,4	5,5	11	19	28	29	13
Jihočeský	5,9	5,7	5,8	5,9	5,6	5,7	5,7	15	20	24	27	14
Plzeňský	5,7	5,5	5,3	5,3	5,4	5,5	5,4	11	22	29	24	13
Karlovarský	6,5	5,6	6,0	5,8	5,9	6,0	5,4	15	24	28	23	9
Ústecký	6,6	6,2	6,0	5,9	5,9	5,7	5,8	14	24	28	25	10
Liberecký	6,7	6,1	6,3	6,0	5,8	6,0	6,2	16	22	25	24	13
Královéhradecký	5,4	5,5	5,7	5,7	5,3	5,2	5,4	10	23	27	28	12
Pardubický	5,9	5,9	5,7	5,8	5,8	5,6	5,7	12	25	30	23	11
Vysočina	6,7	5,9	6,3	6,1	5,4	5,8	6,0	11	22	25	28	14
Jihomoravský	6,7	6,5	6,3	6,1	6,0	6,2	6,4	11	23	25	26	15
Olomoucký	6,6	6,8	7,0	6,6	6,3	6,3	6,3	11	25	26	25	12
Zlínský	7,2	6,8	6,5	6,4	6,8	6,7	6,6	12	25	26	25	12
Moravskoslezský	7,2	6,4	6,6	6,8	6,8	6,7	6,5	12	26	27	24	11
ČR ¹⁾	6,3	6,0	6,0	6,0	5,8	5,8	5,8	12	23	27	26	12

1) Pro srovnatelnost jsou hodnoty za ČR vypočteny stejně jako v případě krajů za dvouleté kalendářní období.

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném období, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném období.

K rozdílu naděje dožití při narození mužů a žen přispívá nejvíce vyšší úmrtnost mužů–šedesátníků a sedmdesátníků (tab. 6.4). V období 2017–2018 se rozdílná úmrtnost mužů a žen ve věku 60–69 let podílela na celkovém rozdílu naděje dožití v jednotlivých krajích z 24–30 %, úmrtnost ve věku 70–79 let pak z dalších 23–29 %. V podrobnějším pohledu na pětileté věkové skupiny a v absolutním vyjádření, ve všech krajích vyšší úmrtnost mužů ve věkové skupině 65–69 i 70–74 představovala (v každé z těchto dvou věkových skupin) ztrátu 0,7–0,9 roku života oproti ženám. Obdobný vliv měla horší úmrtnost v některých krajích i ve skupině 60–64 (zejména v Moravskoslezském a Zlínském kraji) či 75–79 (například v Kraji Vysočina a v Jihomoravském kraji). U krajů s nejvyšší nadúmrtností lze sledovat i výraznější vliv úmrtnosti mužů v produktivním věku 40–59 let (např. 26% příspěvek této věkové skupiny v Moravskoslezském kraji).

Nejčastější příčiny úmrtí jsou ve všech krajích Česka stejné – dlouhodobě vedou nemoci oběhové soustavy, přestože jejich podíl má mírně klesající tendenci (v roce 2018 v jednotlivých krajích 40–46 %, zatímco o deset let dříve 46–54 %). Druhou nejrozšířenější příčinou úmrtí jsou novotvary (aktuálně 23–27 % úmrtí, v roce 2008 to bylo 24–29 %). Podstatně méně četná jsou úmrtí na další skupiny onemocnění v čele s nemocemi dýchací soustavy, které ve všech krajích reprezentovaly třetí nejčastější příčinu (v roce 2018 v jednotlivých krajích 6–9 %). Na čtvrtém místě následovaly v roce 2018 u jedenácti krajů vnější příčiny nemoci a úmrtnosti (v maximu s podílem 6,3 % v Olomouckém kraji), pouze v Karlovarském kraji a v Kraji Vysočina byly čtvrté nejčetnější nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek (v celorepublikovém pohledu této skupině připadlo páté místo) a v kraji Moravskoslezském nemoci trávicí soustavy (za nimi pak nemoci endokrinní a až jako šesté vnější příčiny).

Nemoci oběhového systému a novotvary jsou zdaleka nejčetnějšími základními příčinami smrti u mužů i žen ve všech krajích, avšak dominance nemocí oběhové soustavy je výraznější na straně žen (tab. 6.5). V roce 2018 se zastoupení nemocí oběhové soustavy u zemřelých žen pohybovalo v jednotlivých krajích v rozpětí 42 až 50 %, zatímco u mužů pokrývaly 37–44% část zemřelých. Váha novotvarů, jakožto druhé nejčastější příčiny úmrtí u mužů i u žen, byla naopak ve všech krajích vyšší v případě skladby zemřelých mužů (24–29 %) než zemřelých žen (21–26 %). Od třetího místa se již pořadí hlavních skupin příčin smrti podle pohlaví začíná lišit. Třetí nejčastější příčinou smrti mužů bylo v deseti krajích v roce 2018 onemocnění dýchací soustavy a čtvrtou nejpočetnější skupinu naplňovaly úmrtí z vnějších příčin. Ve třech krajích (Středočeský, Plzeňský, Ústecký) bylo pořadí na těchto dvou místech obrácené, v Moravskoslezském kraji pak za nemocemi dýchací soustavy byly čtvrté nejčetnější nemoci soustavy trávicí. U žen zemřelých v roce 2018 byly na třetím místě nejčastěji (u deseti krajů) onemocnění dýchací soustavy a na čtvrtém nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek (vnější příčiny pak obsadily 5. až 7. příčku). Opačné bylo pořadí na třetím a čtvrtém místě u zemřelých žen z Plzeňského kraje a z Kraje Vysočina. Ještě jinak tomu bylo u zemřelých žen z Prahy, kde čtvrtá nejsilnější byla skupina úmrtí na onemocnění nervové soustavy, a u zemřelých žen z Olomouckého kraje, kde čtvrté místo připadlo na vnější příčiny. Podíly jednotlivých příčin na třetím a dalších místech si byly mnohdy velmi blízké jak v rámci jednoho kraje, tak mezi kraji navzájem (tab. 6.5). Diference mezi pohlavími byla nejvýraznější v případě vnějších příčin, které u mužů pokrývaly v jednotlivých krajích 5–8 % úmrtí, zatímco u žen 3–4 %.

Pro porovnání intenzity úmrtnosti na jednotlivé (nejčetnější) skupiny příčin smrti byly i v tomto případě použity standardizované ukazatele, které eliminují vliv rozdílného věkového složení obyvatel. V souladu se strukturou absolutních počtů událostí dosahovaly standardizované míry úmrtnosti u mužů i u žen nejvyšších hodnot v případě nemocí oběhové soustavy, poté novotvarů a dále nemocí dýchací soustavy s výjimkou Plzeňského kraje, kde standardizovaná míra úmrtnosti mužů i žen na nemoci dýchací soustavy byla až na čtvrtém místě, stejně jako standardizovaná míra úmrtnosti žen na nemoci dýchací soustavy v Kraji Vysočina. Čtvrtá nejvyšší byla u mužů ve většině krajů (v 11 ze 14 krajů) standardizovaná míra úmrtnosti na vnější příčiny nemoci a úmrtnosti, u žen šlo na čtvrtém místě nejčastěji (u osmi krajů) o úmrtnost na nemoci endokrinní soustavy, výživy a přeměny látek (tab. 6.6).

Tab. 6.5 Zemřelí podle vybraných skupin příčin smrti, 2018

	Počet zemřelých (abs.)										Struktura zemřelých v kraji				
	novotvary	nemoci endokrinní	nemoci nerv.soust.	nemoci oběh. soust.	nemoci dých. soust.	nemoci tráv. soust.	vnější příčiny	ostatní	celkem	novotvary	nemoci endokrinní	nemoci oběh. soust.	nemoci dých. soust.	vnější příčiny	
Celkem															
Hl. město Praha	3 303	443	569	5 211	916	451	611	913	12 417	27%	4%	42%	7%	5%	
Středočeský	3 472	646	422	6 004	932	524	741	946	13 687	25%	5%	44%	7%	5%	
Jihočeský	1 731	352	198	2 648	622	229	357	559	6 696	26%	5%	40%	9%	5%	
Plzeňský	1 671	350	272	2 522	383	241	358	479	6 276	27%	6%	40%	6%	6%	
Karlovarský	901	192	107	1 418	299	170	182	222	3 491	26%	5%	41%	9%	5%	
Ústecký	2 476	449	257	3 938	631	382	483	722	9 338	27%	5%	42%	7%	5%	
Liberecký	1 192	243	127	2 078	342	172	256	295	4 705	25%	5%	44%	7%	5%	
Královéhradecký	1 451	238	181	2 790	457	235	253	419	6 024	24%	4%	46%	8%	4%	
Pardubický	1 377	251	194	2 380	439	240	266	381	5 528	25%	5%	43%	8%	5%	
Vysočina	1 289	307	198	2 382	370	203	248	280	5 277	24%	6%	45%	7%	5%	
Jihomoravský	3 099	432	358	5 451	927	615	650	1 010	12 542	25%	3%	43%	7%	5%	
Olomoucký	1 583	276	185	3 162	549	337	438	422	6 952	23%	4%	45%	8%	6%	
Zlínský	1 460	283	230	2 766	453	340	375	431	6 338	23%	4%	44%	7%	6%	
Moravskoslezský	3 261	675	338	6 042	995	787	627	924	13 649	24%	5%	44%	7%	5%	
ČR	28 266	5 137	3 636	48 792	8 315	4 926	5 845	8 003	112 920	25%	5%	43%	7%	5%	
Muži															
Hl. město Praha	1 641	201	246	2 383	467	249	391	418	5 996	27%	3%	40%	8%	7%	
Středočeský	1 979	290	193	2 830	498	287	502	434	7 013	28%	4%	40%	7%	7%	
Jihočeský	941	154	88	1 272	318	115	238	272	3 398	28%	5%	37%	9%	7%	
Plzeňský	921	153	111	1 227	198	135	231	212	3 188	29%	5%	38%	6%	7%	
Karlovarský	477	77	35	694	158	99	121	95	1 756	27%	4%	40%	9%	7%	
Ústecký	1 377	201	111	1 905	331	205	338	345	4 813	29%	4%	40%	7%	7%	
Liberecký	670	118	51	983	176	96	174	141	2 409	28%	5%	41%	7%	7%	
Královéhradecký	809	106	78	1 309	222	132	152	188	2 996	27%	4%	44%	7%	5%	
Pardubický	754	120	79	1 092	258	150	183	161	2 797	27%	4%	39%	9%	7%	
Vysočina	760	140	82	1 122	222	124	159	127	2 736	28%	5%	41%	8%	6%	
Jihomoravský	1 736	181	149	2 482	496	382	431	482	6 339	27%	3%	39%	8%	7%	
Olomoucký	872	139	75	1 481	301	206	290	215	3 579	24%	4%	41%	8%	8%	
Zlínský	813	140	103	1 286	263	199	246	209	3 259	25%	4%	39%	8%	8%	
Moravskoslezský	1 801	287	134	2 859	573	452	434	454	6 994	26%	4%	41%	8%	6%	
ČR	15 551	2 307	1 535	22 925	4 481	2 831	3 890	3 753	57 273	27%	4%	40%	8%	7%	
Ženy															
Hl. město Praha	1 662	242	323	2 828	449	202	220	495	6 421	26%	4%	44%	7%	3%	
Středočeský	1 493	356	229	3 174	434	237	239	512	6 674	22%	5%	48%	7%	4%	
Jihočeský	790	198	110	1 376	304	114	119	287	3 298	24%	6%	42%	9%	4%	
Plzeňský	750	197	161	1 295	185	106	127	267	3 088	24%	6%	42%	6%	4%	
Karlovarský	424	115	72	724	141	71	61	127	1 735	24%	7%	42%	8%	4%	
Ústecký	1 099	248	146	2 033	300	177	145	377	4 525	24%	5%	45%	7%	3%	
Liberecký	522	125	76	1 095	166	76	82	154	2 296	23%	5%	48%	7%	4%	
Královéhradecký	642	132	103	1 481	235	103	101	231	3 028	21%	4%	49%	8%	3%	
Pardubický	623	131	115	1 288	181	90	83	220	2 731	23%	5%	47%	7%	3%	
Vysočina	529	167	116	1 260	148	79	89	153	2 541	21%	7%	50%	6%	4%	
Jihomoravský	1 363	251	209	2 969	431	233	219	528	6 203	22%	4%	48%	7%	4%	
Olomoucký	711	137	110	1 681	248	131	148	207	3 373	21%	4%	50%	7%	4%	
Zlínský	647	143	127	1 480	190	141	129	222	3 079	21%	5%	48%	6%	4%	
Moravskoslezský	1 460	388	204	3 183	422	335	193	470	6 655	22%	6%	48%	6%	3%	
ČR	12 715	2 830	2 101	25 867	3 834	2 095	1 955	4 250	55 647	23%	5%	46%	7%	4%	

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty na danou příčinu, pouze barvou nejnižší hodnoty na danou příčinu.

Porovnáme-li hodnoty měr úmrtnosti na danou skupinu příčin smrti napříč kraji, pozice kraje nebyla u všech sledovaných příčin úmrtí vždy stejná. V Praze byla celkově nejnižší úroveň úmrtnosti mužů podpořena nízkou úmrtností u všech čtyř nejčastějších skupin příčin úmrtí (u novotvarů a nemocí oběhové soustavy byla vůbec nejnižší ze všech krajů, u nemocí dýchací soustavy, endokrinních, výživy a přeměny látek a u vnějších příčin druhá nejnižší), avšak v Královéhradeckém kraji s druhou nejnižší celkovou úmrtností mužů byla míra úmrtnosti na nemoci oběhové soustavy oproti tomu mírně nadprůměrná (7. místo v pořadí krajů), v Jihočeském kraji s třetí nejnižší celkovou úmrtností mužů zase dosahovala nadprůměrných hodnot míra standardizované úmrtnosti na nemoci dýchací soustavy (10. místo v pořadí krajů).

Tab. 6.6 Standardizované* míry úmrtnosti na nejčtenější skupiny příčin smrti (na 100 000 obyvatel), 2018

	Míra úmrtnosti (na 100 tisíc obyvatel)									Pořadí kraje (1. – nejnižší úmrtnost)					
	novotvary	nemoci endokrinní	nemoci nerv.soust.	nemoci oběh. soust.	nemoci dých. soust.	nemoci trá.v. soust.	vnější příčiny	ostatní	celkem	novotvary	nemoci endokrinní	nemoci oběh. soust.	nemoci dých. soust.	vnější příčiny	celkem
Muži															
Hl. město Praha	314	40	49	472	92	45	68	81	1 160	1.	2.	1.	2.	2.	1.
Středočeský	368	59	39	594	100	51	88	88	1 386	12.	6.	9.	4.	8.	9.
Jihočeský	335	61	34	502	123	41	82	106	1 284	5.	7.	2.	10.	7.	3.
Plzeňský	359	64	47	522	84	52	88	92	1 308	9.	10.	3.	1.	9.	5.
Karlovarský	374	68	30	614	134	72	91	88	1 472	13.	11.	11.	14.	10.	12.
Ústecký	405	68	34	660	106	59	96	113	1 542	14.	12.	14.	6.	13.	14.
Liberecký	362	72	33	622	104	50	92	83	1 418	10.	14.	12.	5.	12.	11.
Královéhradecký	326	46	34	575	95	51	59	83	1 268	4.	3.	7.	3.	1.	2.
Pardubický	337	58	39	532	125	64	77	78	1 310	6.	5.	4.	12.	4.	6.
Vysočina	339	69	39	563	106	55	69	60	1 302	7.	13.	6.	7.	3.	4.
Jihomoravský	348	39	32	548	107	72	82	102	1 329	8.	1.	5.	8.	6.	7.
Olomoucký	325	57	30	607	123	73	101	87	1 403	2.	4.	10.	11.	14.	10.
Zlínský	325	61	44	576	113	75	92	91	1 377	3.	8.	8.	9.	11.	8.
Moravskoslezský	362	62	29	643	130	83	80	95	1 484	11.	9.	13.	13.	5.	13.
ČR	349	56	37	569	109	60	82	90	1 354	x	x	x	x	x	x
Ženy															
Hl. město Praha	221	27	37	314	54	26	28	57	765	11.	1.	1.	5.	2.	2.
Středočeský	207	46	30	404	57	32	32	66	875	7.	7.	11.	8.	9.	10.
Jihočeský	213	48	27	332	75	30	32	72	829	10.	9.	2.	13.	7.	7.
Plzeňský	224	56	45	356	52	32	37	75	876	12.	13.	5.	3.	13.	11.
Karlovarský	253	66	42	415	83	42	37	75	1 011	14.	14.	12.	14.	12.	14.
Ústecký	245	54	32	443	66	40	32	83	996	13.	12.	14.	12.	10.	13.
Liberecký	210	47	29	397	62	30	32	57	864	9.	8.	10.	10.	8.	9.
Královéhradecký	189	35	28	378	64	29	30	61	814	4.	4.	8.	11.	6.	6.
Pardubický	206	39	34	375	54	29	26	66	829	6.	6.	7.	6.	1.	8.
Vysočina	174	48	35	360	45	26	28	45	761	1.	10.	6.	1.	4.	1.
Jihomoravský	194	31	26	354	54	33	29	66	787	5.	2.	4.	4.	5.	4.
Olomoucký	187	33	27	386	58	33	38	50	812	3.	3.	9.	9.	14.	5.
Zlínský	181	35	31	352	48	39	36	56	779	2.	5.	3.	2.	11.	3.
Moravskoslezský	207	52	28	417	57	48	28	64	900	8.	11.	13.	7.	3.	12.
ČR	207	42	32	375	58	34	31	64	843	x	x	x	x	x	x

* Úmrtnost v krajích standardizována přímou standardizací na věkovou strukturu celé ČR (mužů a žen dohromady), aby se eliminoval vliv odlišné věkové struktury obyvatel jednotlivých krajů na úroveň úmrtnosti a zároveň bylo možno hodnotit i rozdíly v úmrtnosti podle pohlaví.

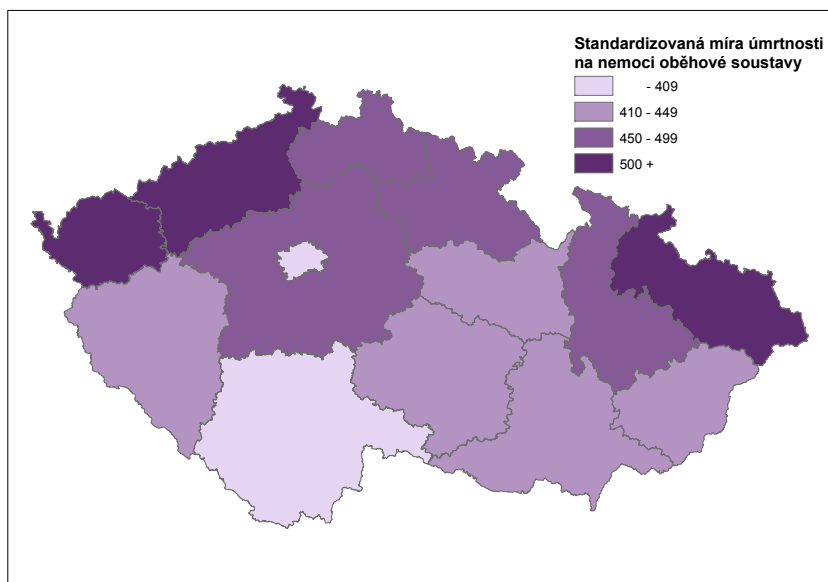
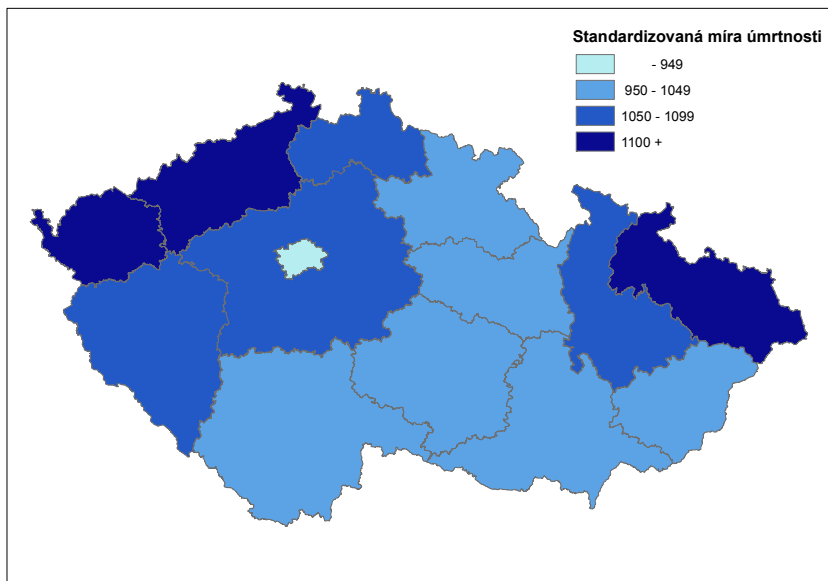
Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty na danou příčinu, pouze barvou nejnižší hodnoty na danou příčinu.

V případě žen byly celkově nejlepší úmrtnostní podmínky dle standardizované míry úmrtnosti v roce 2018 v Kraji Vysočina, Praha byla v žebříčku druhá, Zlínský kraj třetí. V Kraji Vysočina byla ze všech krajů nejnižší

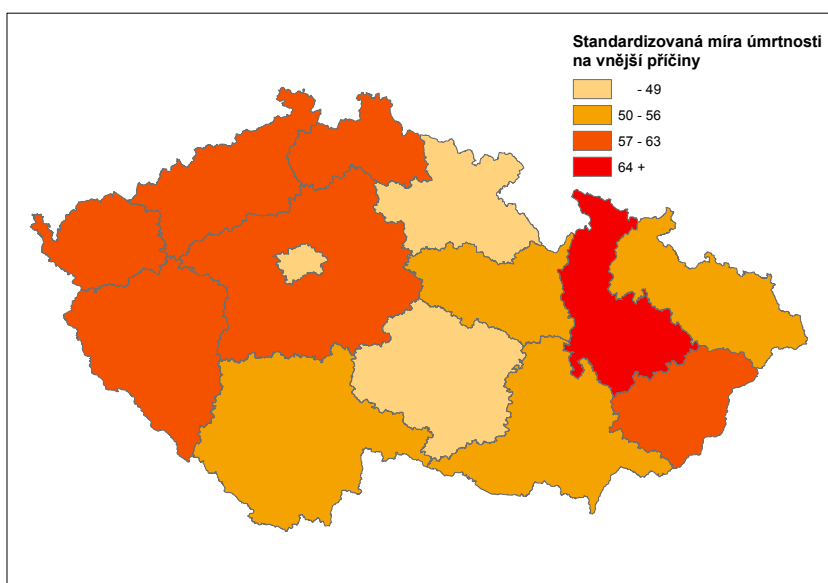
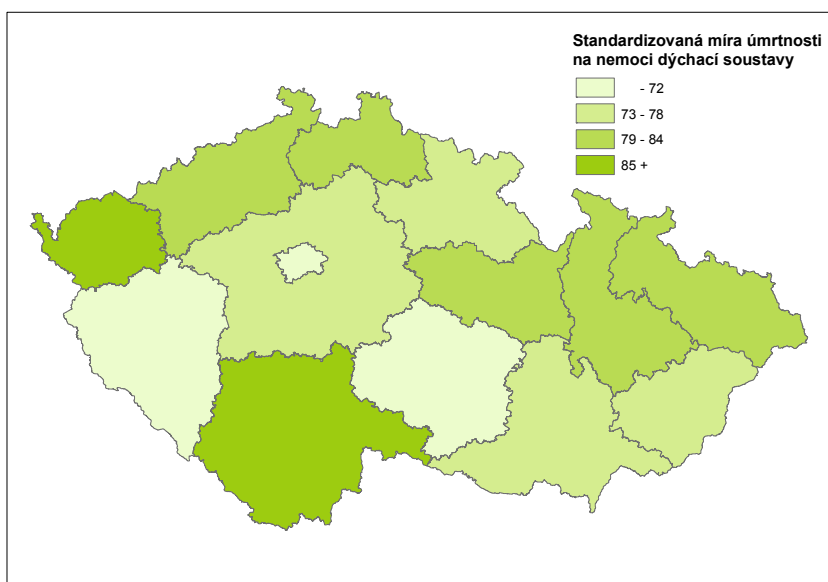
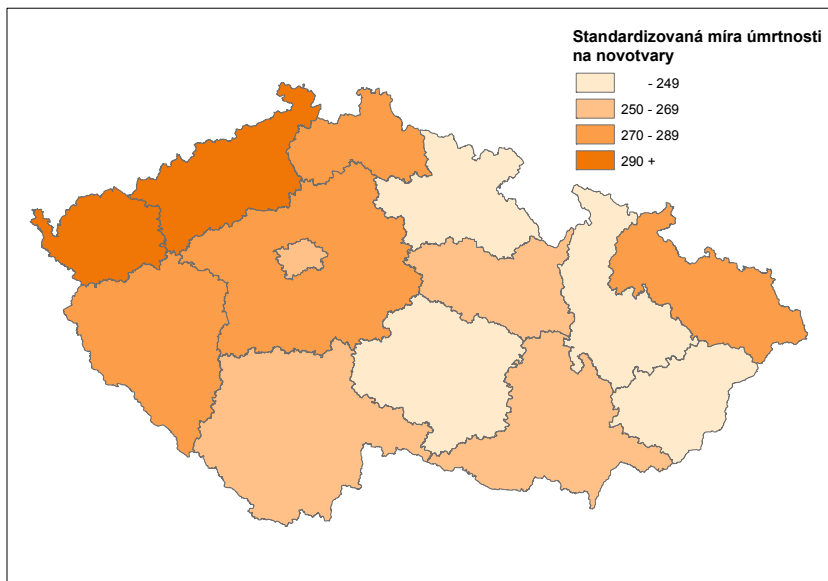

úmrtnost žen na novotvary a nemoci dýchací (a také trávicí) soustavy, úmrtnost na nemoci oběhové soustavy zůstala podprůměrná jen mírně (z pohledu žebříčku krajů na 6. místě), a na druhou stranu míra úmrtnosti na nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek a nemoci nervové soustavy zde byla nadprůměrná. V případě žen z Prahy pak příznivé úmrtnostní podmínky teží zejména z nejnižší (v rámci srovnání krajů) míry úmrtnosti žen na nemoci oběhové soustavy a nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek, zatímco úroveň úmrtnosti pražských žen na novotvary zůstává (stejně jako v předchozích letech) mírně nadprůměrná, čtvrtá nejhorší mezi kraji. Jako další příklad odlišné pozice kraje z pohledu úmrtnosti na jednotlivé skupiny příčin smrti lze uvést kraj Zlínský, který se na jednu stranu vyznačoval nízkou úmrtností žen na novotvary, onemocnění oběhové i dýchací soustavy, ovšem na druhou stranu zde byla jedna z nejhorších úmrtností na vnější příčiny smrti (i nemoci trávicí soustavy).

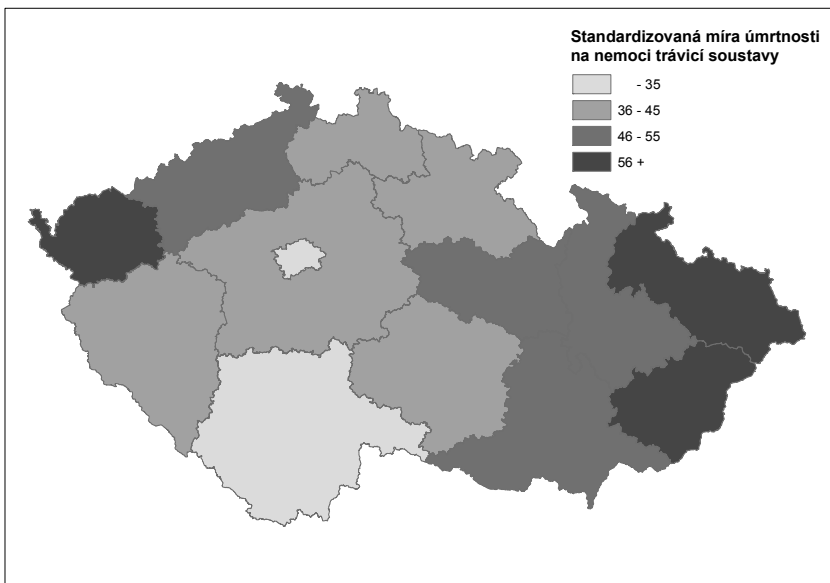
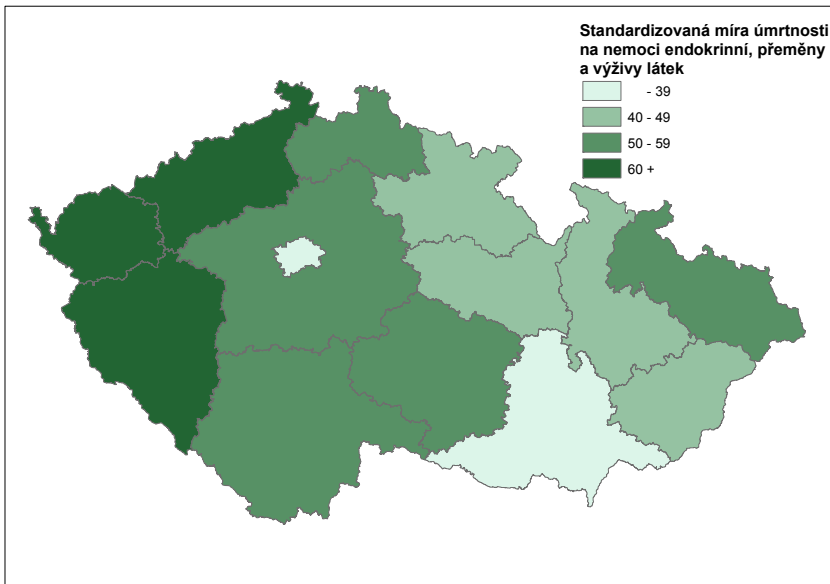
Obr. 6.4 Standardizované míry úmrtnosti (na 100 000 obyvatel), 2018

Obr. 6.4 Standardizované míry úmrtnosti (na 100 000 obyvatel), 2018 (pokračování)

Obr. 6.4 Standardizované míry úmrtnosti (na 100 000 obyvatel), 2018 (pokračování)

7 Migrace

I na úrovni krajů obvykle migrační pohyb ovlivňuje vývoj počtu obyvatel více než přirozená měna. Větší váhu má přitom většinou migrační pohyb přes hranice republiky než po území republiky. Specifický je v tomto směru Středočeský kraj, jenž významně roste zejména vnitřní migrací, díky stěhování obyvatel z jiných krajů ČR. Hlavní město Praha zase dominuje nad ostatními kraji přírůstkem obyvatelstva stěhováním ze zahraničí.

Celková migrace v krajích je výsledkem dvou druhů migračních pohybů – pohybu přes hranice republiky (migrace zahraniční) a pohybu uvnitř republiky (migrace vnitřní, přes hranici daného kraje). Tyto dva typy migrace přitom mohou působit stejným směrem (ve prospěch růstu/úbytku populace) či se vzájemně vyrovnávat/vyrušovat. V případě menší populace bilance stěhování mnohdy meziročně silně kolísá, přičemž v pozadí výkyvů mohou v některých případech stát i případné zásahy (aktualizace) administrativních dat (zejména pokud jde o stěhování cizích státních příslušníků) v jednotlivých regionech.

Celkový migrační přírůstek zaznamenalo v roce 2018 jedenáct ze čtrnácti krajů. Největší byl přírůstek stěhováním, podobně jako v předchozích čtyřech letech, ve Středočeském kraji (11,4 ‰ v roce 2018), v Hlavním městě Praze (8,5 ‰) a v kraji Plzeňském (7,0 ‰). V ostatních krajích dosáhla hrubá míra migrace maximálně na 3,8 ‰ (Pardubický kraj), tedy ve srovnání s nejvyšší mírou migračního přírůstku na třetinovou úroveň. Záporné saldo mělo v roce 2018 stěhování obyvatel kraje Moravskoslezského (úbytek -1,1 ‰, resp. o 1 325 osob, nejvýraznější z krajů), Olomouckého (-0,7 ‰) a Karlovarského (-0,2 ‰). Vystěhovalí převažovali nad přistěhovalými ve všech těchto krajích i v předcházejících pěti letech, oproti tomu v letech 2013–2017 každoročně ztrátové kraje Vysočina a Zlínský dosáhly v roce 2018 kladného salda migrace (i když ne příliš výrazného).

Tab. 7.1 Saldo (celkové) migrace, 2008–2018

Kraj	Absolutně							Relativně (na 1 000 obyvatel)						
	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Hl. město Praha	19 044	-5 297	13 372	6 031	10 271	10 880	11 076	15,5	-4,3	10,7	4,8	8,1	8,5	8,5
Středočeský	25 873	9 226	10 692	10 024	10 072	11 738	15 448	21,3	7,1	8,2	7,6	7,6	8,7	11,4
Jihočeský	2 256	326	584	867	644	1 286	1 885	3,6	0,5	0,9	1,4	1,0	2,0	2,9
Plzeňský	7 953	1 333	1 741	1 939	2 207	2 363	4 050	14,0	2,3	3,0	3,4	3,8	4,1	7,0
Karlovarský	415	-1 057	-629	-928	-703	-410	-54	1,3	-3,5	-2,1	-3,1	-2,4	-1,4	-0,2
Ústecký	3 489	-427	-594	-221	-678	433	948	4,2	-0,5	-0,7	-0,3	-0,8	0,5	1,2
Liberecký	2 452	-97	153	663	422	618	1 036	5,6	-0,2	0,3	1,5	1,0	1,4	2,3
Královéhradecký	1 580	-570	-223	85	-552	366	279	2,9	-1,0	-0,4	0,2	-1,0	0,7	0,5
Pardubický	3 120	-140	100	-85	639	1 267	1 981	6,1	-0,3	0,2	-0,2	1,2	2,4	3,8
Vysočina	966	-789	-768	-591	-833	-188	205	1,9	-1,5	-1,5	-1,2	-1,6	-0,4	0,4
Jihomoravský	4 678	654	1 372	1 507	2 334	3 161	3 408	4,1	0,6	1,2	1,3	2,0	2,7	2,9
Olomoucký	-339	-745	-584	-491	-761	-393	-433	-0,5	-1,2	-0,9	-0,8	-1,2	-0,6	-0,7
Zlínský	373	-625	-517	-142	-647	-337	125	0,6	-1,1	-0,9	-0,2	-1,1	-0,6	0,2
Moravskoslezský	-70	-3 089	-3 038	-2 681	-2 351	-2 511	-1 325	-0,1	-2,5	-2,5	-2,2	-1,9	-2,1	-1,1
ČR	71 790	-1 297	21 661	15 977	20 064	28 273	38 629	6,9	-0,1	2,1	1,5	1,9	2,7	3,6

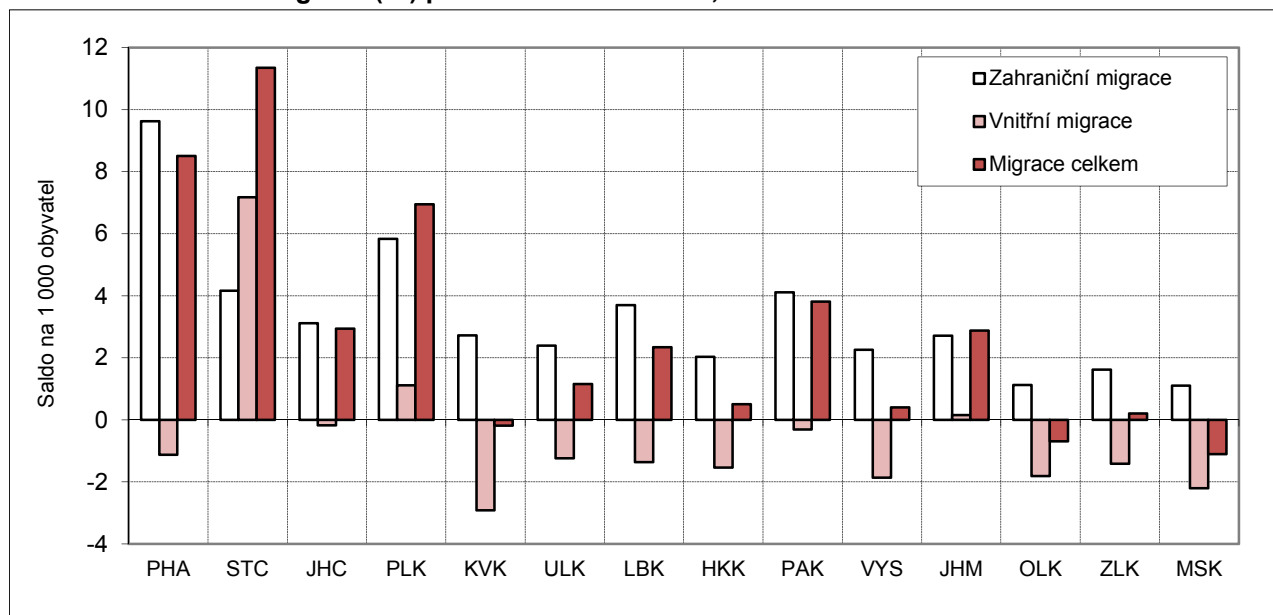
Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

Ve třech krajích – ve Středočeském, Plzeňském a Jihomoravském – byl přírůstek stěhováním podpořen jak migrací zahraniční, tak mezikrajskou. Zatímco ve Středočeském kraji byl téměř ze dvou třetin přírůstek stěhováním naplněn vnitřní migrací (9 771 osob) a migrace zahraniční tvořila „jen“ 37 % (5 677 osob) přírůstku, u Plzeňského a Jihomoravského kraje hrála podstatně větší roli migrace zahraniční (u Plzeňského představovala 84 % přírůstku, u Jihomoravského 94 %). V ostatních krajích se výsledná bilance mezikrajského a zahraničního migračního proudu svým směrem lišila (obr. 7.1). V sedmi krajích (Praha, Jihočeský, Ústecký, Královéhradecký, Pardubický, Vysočina, Zlínský) byl přírůstek zahraniční migrací na takové výši, že dokázal vykompenzovat a převýšit úbytek vnitřním stěhováním (celkový migrační přírůstek

tak byl kladný). Ve třech krajích (Karlovarský, Olomoucký, Moravskoslezský) kladná bilance zahraničního stěhování ztrátu vnitřní migrací nepokryla a celkový migrační přírůstek zůstal záporný.

Obr. 7.1 Hrubá míra migrace (‰) podle druhu stěhování, 2018

Saldo zahraniční migrace bývalo ve sledovaném období obvykle kladné ve všech krajích²⁴ a bylo tomu tak i v roce 2018. Hrubá míra přírůstku obyvatel zahraniční migrací byla ve všech krajích meziročně vyšší a s výjimkou Prahy dokonce nejvyšší za posledních pět let, tedy od roku 2014. Nejvíce, jako tradičně, získala zahraniční migrací Praha (9,6 ‰)²⁵. Krajem s druhým nejvyšším saldem zahraniční migrace na tisíc obyvatel byl v roce 2018, resp. třetím rokem v řadě, kraj Plzeňský (5,8 ‰). Na dalších místech se umístily s velmi obdobnou mírou přírůstku kraj Středočeský (4,2 ‰) a Pardubický (4,1 ‰). Nejnižší přírůstek obyvatel zahraniční migrací zaznamenal kraj Moravskoslezský (1,1 ‰), Olomoucký (1,1 ‰) a Zlínský (1,6 ‰), v ostatních krajích byla míra přírůstku zahraniční migrací v intervalu 2,0–3,7 ‰.

Tab. 7.2 Saldo zahraniční migrace, 2008–2018

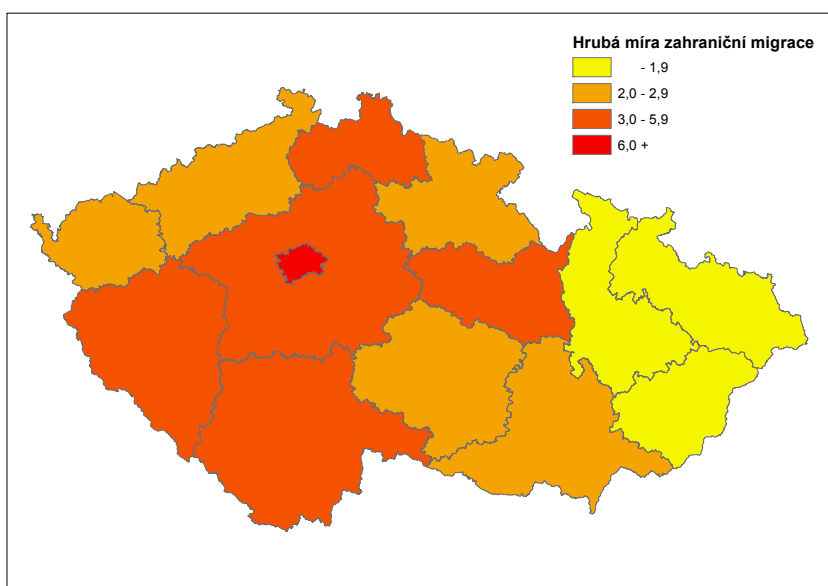
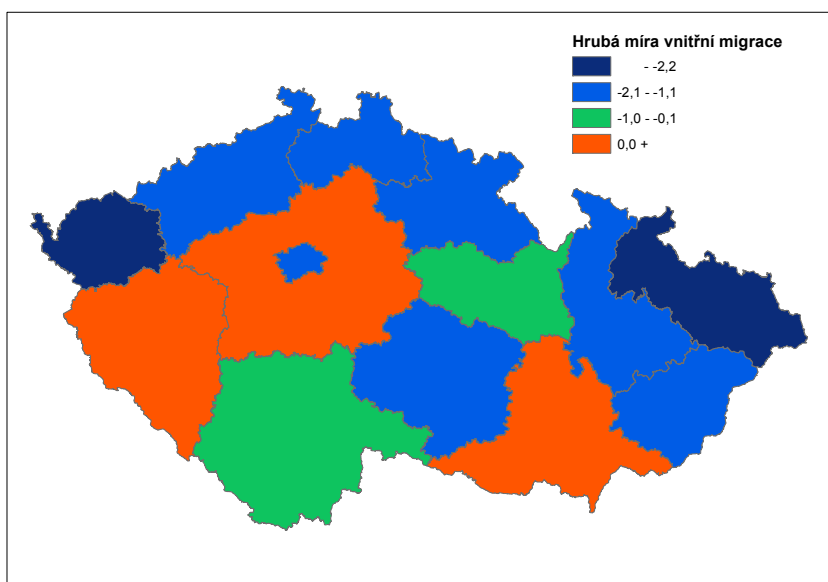
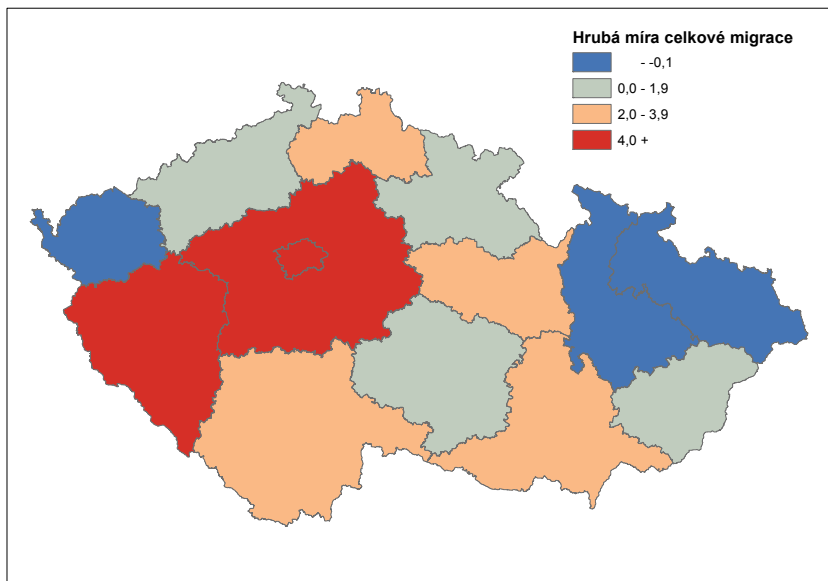
Kraj	Absolutně							Relativně (na 1 000 obyvatel)						
	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Hl. město Praha	25 855	-3 584	12 778	6 104	7 971	10 689	12 534	21,1	-2,9	10,2	4,8	6,3	8,3	9,6
Středočeský	10 861	138	2 744	1 898	2 388	3 421	5 677	8,9	0,1	2,1	1,4	1,8	2,5	4,2
Jihočeský	2 079	115	344	657	891	1 474	1 997	3,3	0,2	0,5	1,0	1,4	2,3	3,1
Plzeňský	5 570	620	1 097	1 167	1 622	1 904	3 401	9,8	1,1	1,9	2,0	2,8	3,3	5,8
Karlovarský	2 480	63	472	368	561	690	806	8,0	0,2	1,6	1,2	1,9	2,3	2,7
Ústecký	5 139	762	1 106	1 176	942	1 249	1 962	6,2	0,9	1,3	1,4	1,1	1,5	2,4
Liberecký	2 814	138	463	865	837	1 023	1 635	6,5	0,3	1,1	2,0	1,9	2,3	3,7
Královéhradecký	2 360	-107	243	412	517	924	1 122	4,3	-0,2	0,4	0,7	0,9	1,7	2,0
Pardubický	2 921	118	357	500	861	1 451	2 140	5,7	0,2	0,7	1,0	1,7	2,8	4,1
Vysočina	2 054	-10	167	183	337	760	1 152	4,0	0,0	0,3	0,4	0,7	1,5	2,3
Jihomoravský	4 922	444	1 115	1 415	1 914	2 922	3 215	4,3	0,4	1,0	1,2	1,6	2,5	2,7
Olomoucký	1 053	16	165	335	285	530	712	1,6	0,0	0,3	0,5	0,4	0,8	1,1
Zlínský	941	16	199	375	277	527	948	1,6	0,0	0,3	0,6	0,5	0,9	1,6
Moravskoslezský	2 741	-26	411	522	661	709	1 328	2,2	0,0	0,3	0,4	0,5	0,6	1,1
ČR	71 790	-1 297	21 661	15 977	20 064	28 273	38 629	6,9	-0,1	2,1	1,5	1,9	2,7	3,6

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

²⁴ Záporné saldo se ve sledovaném období vyskytlo v některých krajích pouze v letech 2009, 2010 a 2013.

²⁵ V Praze bylo záporné saldo zahraniční migrace evidováno (v období od roku 2008) pouze v roce 2013.

Obr. 7.2 Hrubá míra migrace (‰) podle druhu stěhování, 2018

Co se týče salda vnitřní migrace, většina krajů měla ve sledovaném období naopak saldo záporné, v roce 2018 jedenáct ze čtrnácti krajů. Nejvyšší relativní ztráty svých obyvatel vnitřní migrací ve sledovaném období každoročně evidoval Karlovarský kraj (-2,9 ‰ v roce 2018) a Moravskoslezský kraj (-2,2 ‰). Naopak suverénně nejvyšší byl pravidelně zisk vnitřní migrací v populaci Středočeského kraje (7,2 ‰ v roce 2018, absolutně 9 771 osob). Druhá nejvyšší byla v roce 2018 na krajské úrovni hrubá míra vnitřní migrace příslušející Plzeňskému kraji (1,1 ‰), přitom pozitivní zůstala bilance vnitřního stěhování pak již jen v kraji Jihomoravském (0,2 ‰). V obou těchto krajích bylo saldo vnitřní migrace v kladných číslech i v předchozím pětiletém období.

Tab. 7.3 Saldo vnitřní migrace, 2008–2018

Kraj	Absolutně							Relativně (na 1 000 obyvatel)						
	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2008	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Hl. město Praha	-6 811	-1 713	594	-73	2 300	191	-1 458	-5,6	-1,4	0,5	-0,1	1,8	0,1	-1,1
Středočeský	15 012	9 088	7 948	8 126	7 684	8 317	9 771	12,3	7,0	6,1	6,2	5,8	6,2	7,2
Jihočeský	177	211	240	210	-247	-188	-112	0,3	0,3	0,4	0,3	-0,4	-0,3	-0,2
Plzeňský	2 383	713	644	772	585	459	649	4,2	1,2	1,1	1,3	1,0	0,8	1,1
Karlovarský	-2 065	-1 120	-1 101	-1 296	-1 264	-1 100	-860	-6,7	-3,7	-3,7	-4,3	-4,3	-3,7	-2,9
Ústecký	-1 650	-1 189	-1 700	-1 397	-1 620	-816	-1 014	-2,0	-1,4	-2,1	-1,7	-2,0	-1,0	-1,2
Liberecký	-362	-235	-310	-202	-415	-405	-599	-0,8	-0,5	-0,7	-0,5	-0,9	-0,9	-1,4
Královéhradecký	-780	-463	-466	-327	-1 069	-558	-843	-1,4	-0,8	-0,8	-0,6	-1,9	-1,0	-1,5
Pardubický	199	-258	-257	-585	-222	-184	-159	0,4	-0,5	-0,5	-1,1	-0,4	-0,4	-0,3
Vysočina	-1 088	-779	-935	-774	-1 170	-948	-947	-2,1	-1,5	-1,8	-1,5	-2,3	-1,9	-1,9
Jihomoravský	-244	210	257	92	420	239	193	-0,2	0,2	0,2	0,1	0,4	0,2	0,2
Olomoucký	-1 392	-761	-749	-826	-1 046	-923	-1 145	-2,2	-1,2	-1,2	-1,3	-1,6	-1,5	-1,8
Zlínský	-568	-641	-716	-517	-924	-864	-823	-1,0	-1,1	-1,2	-0,9	-1,6	-1,5	-1,4
Moravskoslezský	-2 811	-3 063	-3 449	-3 203	-3 012	-3 220	-2 653	-2,2	-2,5	-2,8	-2,6	-2,5	-2,7	-2,2
ČR	0	0	0	0	0	0	0	x	x	x	x	x	x	x

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty v daném roce, pouze barvou nejnižší hodnoty v daném roce.

Specifickou roli v migračním pohybu obyvatelstva mezi jednotlivými kraji mají Hlavní město Praha a Středočeský kraj. V posledních deseti letech pravidelně Praha zaznamenává s jediným Středočeským krajem úbytek obyvatel, zatímco stěhování se všemi ostatními kraji početně nabývá. Přestěhování se do Prahy je z pohledu statistiky mezikrajského stěhování u všech krajů (s výjimkou Středočeského) primárním důvodem záporné bilance vnitřního stěhování. Ztráta obyvatel stěhování do samotné Prahy je totiž v krajích mnohdy větší než úbytek obyvatel stěhování do všech ostatních krajů republiky dohromady.

Tab. 7.4 Saldo vnitřního stěhování mezi kraji, 2018

Kraj	Saldo celkem	Saldo s krajem													
		PHA	STC	JHC	PLK	KVK	ULK	LBK	HKK	PAK	VYS	JHM	OLK	ZLK	MSK
Hl. město Praha	-1 458	x -7 864	339	147	503	685	380	511	366	353	1 041	533	481	1 067	
Středočeský	9 771	7 864	x	28	-72	87	184	138	156	124	127	263	220	185	467
Jihočeský	-112	-339	-28	x	-65	1	39	27	38	27	130	-47	7	18	80
Plzeňský	649	-147	72	65	x	298	207	25	-6	16	44	-1	0	8	68
Karlovarský	-860	-503	-87	-1	-298	x	23	28	2	-13	-18	-27	8	5	21
Ústecký	-1 014	-685	-184	-39	-207	-23	x	27	-18	13	25	28	41	-6	14
Liberecký	-599	-380	-138	-27	-25	-28	-27	x	-68	36	26	-14	6	-4	44
Královéhradecký	-843	-511	-156	-38	6	-2	18	68	x	-197	4	-89	-1	-6	61
Pardubický	-159	-366	-124	-27	-16	13	-13	-36	197	x	68	-8	74	32	47
Vysočina	-947	-353	-127	-130	-44	18	-25	-26	-4	-68	x	-213	26	-2	1
Jihomoravský	193	-1 041	-263	47	1	27	-28	14	89	8	213	x	246	265	615
Olomoucký	-1 145	-533	-220	-7	0	-8	-41	-6	1	-74	-26	-246	x	-35	50
Zlínský	-823	-481	-185	-18	-8	-5	6	4	6	-32	2	-265	35	x	118
Moravskoslezský	-2 653	-1 067	-467	-80	-68	-21	-14	-44	-61	-47	-1	-615	-50	-118	x

Pozn.: Barvou a tučně označena nejvyšší hodnota salda daného kraje (z pohledu řádku tabulky), pouze barvou nejnižší hodnota salda daného kraje.

Změna bydliště z Prahy do Středočeského kraje či naopak představuje až jednu čtvrtinu všech případů mezikrajského stěhování. V roce 2018 do celkového počtu 89 774 změn adresy pobytu přes hranici kraje patřilo 15 200 (16 %) případů vystěhování z Prahy do Středočeského kraje a 7 336 (8 %) pohybů v opačném směru ze Středočeského kraje do Prahy. Další proudy mezikrajského stěhování byly významně menší a opět se dotýkaly hlavního města: 1,9 tisíce obyvatel se do Prahy přestěhovalo z Ústeckého kraje, 1,6 tisíce z Jihomoravského a dalších 1,6 tisíce z Moravskoslezského. Obdobně srovnatelný byl dále již jen tok z Ústeckého do Středočeského kraje, 1,6 tisíce osob, opačným směrem se pak stěhovalo osob o něco méně, 1,4 tisíce osob. Zhruba tisícové byly například toky mezi krajem Královéhradeckým a Pardubickým a mezi Jihomoravským krajem na straně jedné a Kraji Vysočina, Olomoucký, Zlínský a Moravskoslezský na straně druhé.

Tab. 7.5 Vnitřní stěhování podle kraje vystěhování a přistěhování, 2018

Kraj vystěhování	Vystěhování celkem	Kraj přistěhování													
		PHA	STC	JHC	PLK	KVK	ULK	LBK	HKK	PAK	VYS	JHM	OLK	ZLK	MSK
Hl. město Praha	22 177	x	15 200	1 021	690	340	1 241	615	585	414	471	563	285	247	505
Středočeský	13 883	7 336	x	768	706	264	1 434	761	670	531	440	351	203	144	275
Jihočeský	4 056	1 360	796	x	471	111	244	84	66	81	329	291	78	45	100
Plzeňský	3 113	837	634	406	x	436	234	83	92	61	39	111	59	41	80
Karlovarský	2 771	843	351	112	734	x	327	56	55	52	40	93	35	21	52
Ústecký	6 344	1 926	1 618	283	441	350	x	763	185	142	82	209	85	77	183
Liberecký	3 940	995	899	111	108	84	790	x	499	95	48	139	58	34	80
Královéhradecký	4 491	1 096	826	104	86	57	167	431	x	1 077	100	245	126	60	116
Pardubický	4 017	780	655	108	77	39	155	131	880	x	258	485	230	75	144
Vysočina	3 852	824	567	459	83	22	107	74	104	326	x	1 049	92	47	98
Jihomoravský	6 543	1 604	614	244	110	66	237	125	156	477	836	x	725	834	515
Olomoucký	4 703	818	423	85	59	43	126	64	125	304	118	971	x	637	930
Zlínský	3 678	728	329	63	49	26	71	30	54	107	45	1 099	602	x	475
Moravskoslezský	6 206	1 572	742	180	148	73	197	124	177	191	99	1 130	980	593	x
Přistěhování celkem		20 719	23 654	3 944	3 762	1 911	5 330	3 341	3 648	3 858	2 905	6 736	3 558	2 855	3 553

Pozn.: Barvou a tučně označena nejvyšší hodnota v rámci vystěhovaných z daného kraje, pouze barvou nejnižší hodnota.

Tab. 7.6 Saldo stěhování podle typu stěhování, pohlaví a věku, 2018

Kraj	Celkem		Zahraniční		Vnitřní		Celkem				Vnitřní			
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy	0-19 let	20-39 let	40-59 let	60+ let	0-19 let	20-39 let	40-59 let	60+ let
Hl. město Praha	6 523	4 553	7 073	5 461	-550	-908	1 273	11 570	-149	-1 618	-1 979	3 586	-1 352	-1 713
Středočeský	8 028	7 420	3 556	2 121	4 472	5 299	3 694	7 461	2 957	1 336	2 994	3 653	1 858	1 266
Jihočeský	1 226	659	1 338	659	-112	0	263	652	662	308	-28	-536	168	284
Plzeňský	2 428	1 622	2 025	1 376	403	246	592	2 327	952	179	143	303	79	124
Karlovarský	50	-104	410	396	-360	-500	78	-133	97	-96	-115	-576	-64	-105
Ústecký	750	198	1 284	678	-534	-480	306	228	328	86	-16	-1 055	-40	97
Liberecký	754	282	1 015	620	-261	-338	74	580	248	134	-172	-552	27	98
Královéhradecký	293	-14	731	391	-438	-405	67	-25	218	19	-100	-678	-80	15
Pardubický	1 345	636	1 407	733	-62	-97	354	889	677	61	97	-372	67	49
Vysočina	285	-80	766	386	-481	-466	57	-204	269	83	-60	-942	-37	92
Jihomoravský	1 784	1 624	1 702	1 513	82	111	625	2 575	300	-92	-252	596	-110	-41
Olomoucký	-77	-356	494	218	-571	-574	-171	-300	65	-27	-266	-757	-79	-43
Zlínský	288	-163	676	272	-388	-435	109	-199	167	48	17	-829	-50	39
Moravskoslezský	-257	-1 068	943	385	-1 200	-1 453	0	-1 070	-134	-121	-263	-1 841	-387	-162

Pozn.: Barvou a tučně jsou označeny nejvyšší hodnoty daného salda, pouze barvou nejnižší hodnoty daného salda.

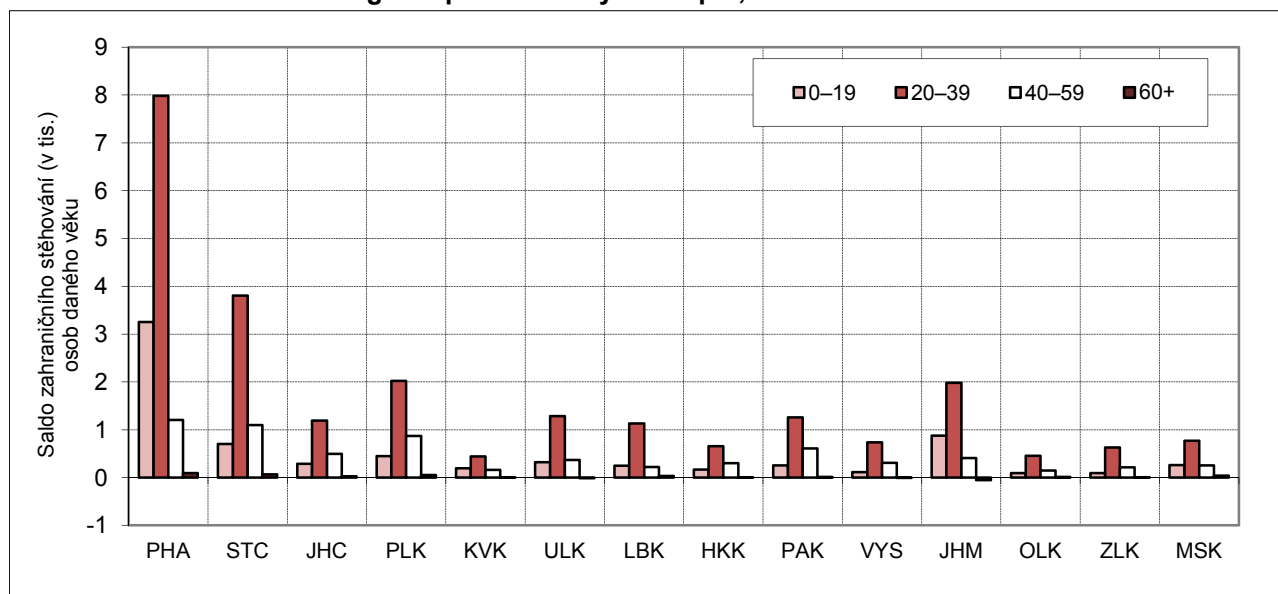
Ve všech krajích bylo v roce 2018 (celkové) saldo stěhování vyšší v případě mužů než žen. Stejně tomu tak bylo v dílčí skupině zahraničního stěhování, zatímco bilance vnitřního stěhování podle pohlaví již neměla ve

všech krajích shodnou relací. V osmi krajích byly zisky mužů mezikrajskou migrací vyšší než žen, v šesti krajích tomu bylo naopak, přičemž hodnoty si byly v některých případech blízké.

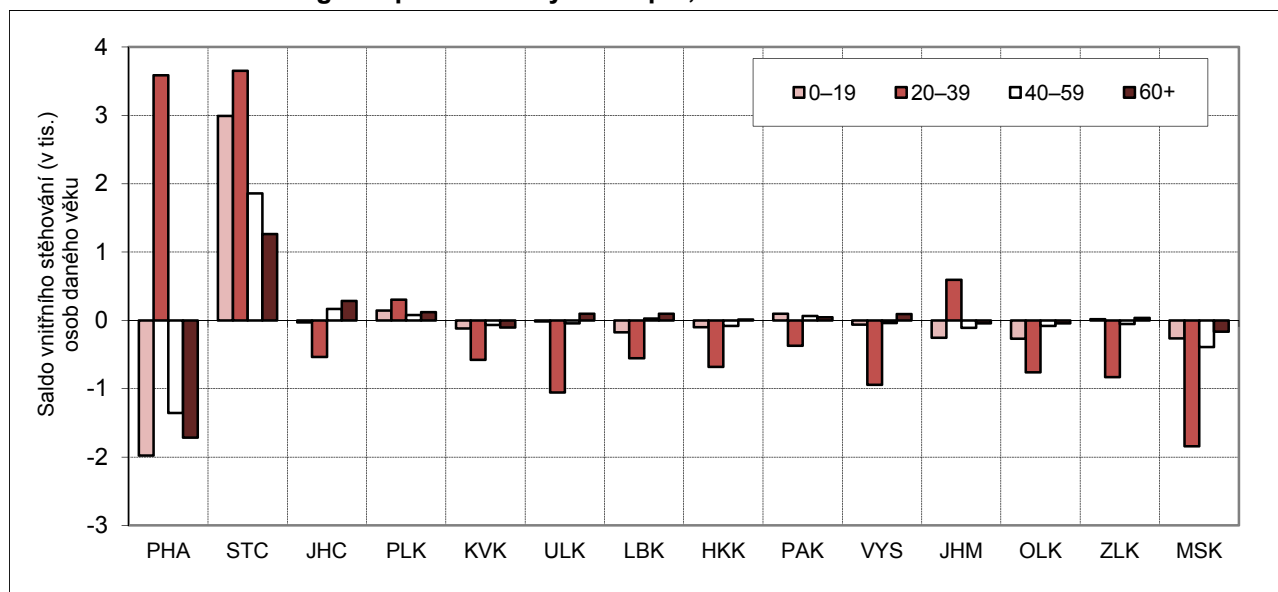
V případě zahraničního stěhování v přírůstku jednoznačně dominují ve všech krajích osoby mladšího produktivního věku. Definujeme-li čtyři dvacetileté věkové skupiny migrantů – 0–19 let, 20–39 let, 40–59 let, 60+ let – pak jde o věkovou skupinu 20–39 let. V Praze a v Jihomoravském kraji a také mírně v kraji Karlovarském, Libereckém a Moravskoslezském z ostatních definovaných skupin následovala skupina 0–19letých, v ostatních krajích byl druhý nejvyšší přírůstek u skupiny 40–59 let. Bilance zahraničního stěhování osob nad 60 let věku bývá ve všech krajích nevýznamná.

Obr. 7.3 Saldo zahraniční migrace podle věkových skupin, 2018

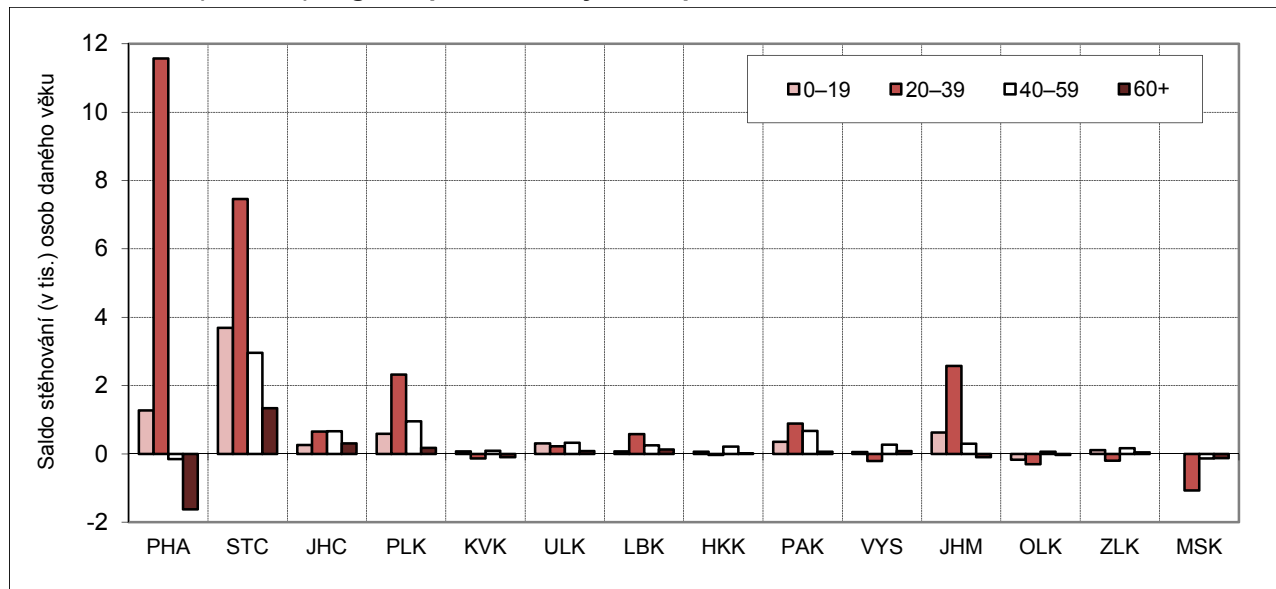
U vnitřní migrace se také pohyb nejčastěji týká osob ve věku 20–39 let, nicméně ve struktuře přírůstků (úbytků) vnitřní migrací dle definovaných věkových skupin lze vidět několik modelů. V Praze a v kraji Jihomoravském bylo saldo vnitřní migrace v roce 2018 pro věkovou skupinu 20–39 let kladné, zatímco ve věkových skupinách 0–19, 40–59 a 60+ let bylo záporné. Ve Středočeském a Plzeňském kraji převažovali přistěhovalci vnitřním stěhování nad vystěhovalými ve všech čtyřech definovaných věkových skupinách (ve skupině 20–39 nejvýrazněji). Ve zbylých krajích byla ztráta obyvatel vnitřní migrací výrazně nejvyšší právě u 20–39letých, zatímco v ostatních skupinách byla významně nižší, příp. byl zaznamenán mírný přírůstek.

Obr. 7.4 Saldo vnitřní migrace podle věkových skupin, 2018

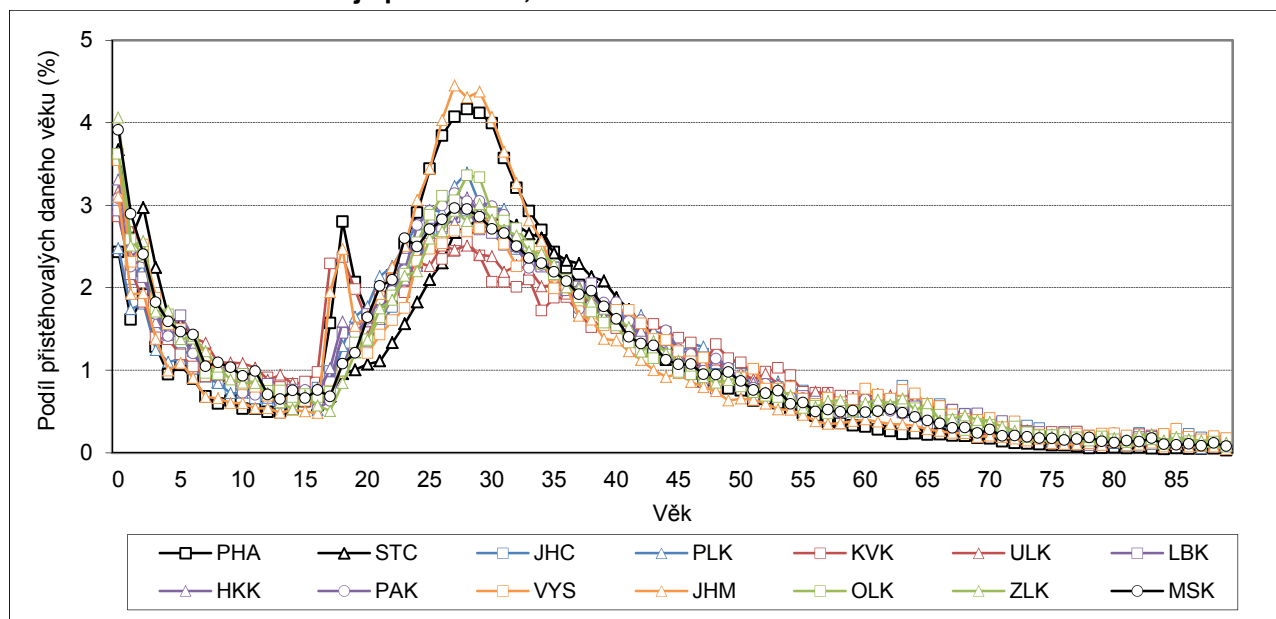
V pohledu na úhrnné saldo stěhování (dohromady vnitřní i zahraniční migrací) je zřejmé, že v mnohých krajích pozitivní saldo zahraničního stěhování kompenzuje ztráty způsobené stěhováním obyvatel do jiných krajů republiky a skupina 20–39 let přitom ztrácí své dominantní postavení. Naopak v Praze, Středočeském kraji, v kraji Plzeňském a Jihomoravském i v celkovém pohledu suverénně převažují zisky stěhování obyvatel ve věku 20–39 let nad ostatními definovanými skupinami.

Obr. 7.5 Saldo (celkové) migrace podle věkových skupin, 2018

Detailnější pohled na strukturu přistěhovaných a vystěhovaných do/z jednotlivých krajů podle jednotek věku v období 2014–2018 ukazuje, že věkový profil migrace je v tomto směru napříč kraji ČR poměrně jednotný. U přistěhovaných i vystěhovaných jsou obecně nejvíce zastoupeny nejmladší děti, které se stěhují spolu s rodičem/rodiči, a osoby ve věku kolem 30 let. Vyšší podíl přistěhovaných ve věku kolem 18–19 let do Prahy a Jihomoravského kraje by mohl souviset s přílivem studentů na vysokou školu, informacemi o důvodech stěhování však ČSÚ nedisponuje. Co se týče lokálních vrcholů v profilu Karlovarského kraje, je nutno upozornit, že jde o nejméně lidnatý kraj a v absolutních počtech se jedná o jednotky osob v daném věku.

Obr. 7.6 Přistěhovaní do kraje podle věku, 2014–2018

Obr. 7.7 Vystěhovalí z kraje podle věku, 2014–2018

